

Д О К Л А Д
ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА ЗАКОНА
И ЗА ДЕЙНОСТТА НА СЪДИЛИЩАТА
ПРЕЗ 2018 г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

ВЪВЕДЕНИЕ	3
I. Законодателство	3
II. Натовареност, съдебна карта, кадрови въпроси	6
III. Съдебни сгради	9
IV. Съдебна администрация	12
V. Информационно и техническо обезпечаване	14
 Глава първа.	
ОБОБЩЕНИ ДАННИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА СЪДИЛИЩАТА	16
 Глава втора.	
НАТОВАРЕНОСТ НА СЪДИЛИЩАТА	24
 Глава трета.	
ИНСТАНЦИОНЕН КОНТРОЛ.	
КАЧЕСТВО НА ПРАВОРАЗДАВАТЕЛНАТА ДЕЙНОСТ	29
I. Качество на правораздавателната дейност по наказателни дела	29
II. Качество на правораздавателната дейност по граждански дела	30
III. Качество на правораздавателната дейност по търговски дела	32
 Глава четвърта.	
ДЕЙНОСТТА НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД ПРЕЗ 2018 г.	35
I. НАКАЗАТЕЛНА КОЛЕГИЯ	46
II. ГРАЖДАНСКА КОЛЕГИЯ	87
III. ТЪРГОВСКА КОЛЕГИЯ	109
 Глава пета.	
ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ 2014 – 2020 г.	125
 ПРИЛОЖЕНИЯ	138

ВЪВЕДЕНИЕ

Докладът за прилагането на закона и за дейността на съдилищата през 2018 г. е изготвен от председателя на Върховния касационен съд в съответствие с чл. 114, ал. 2 от Закона за съдебната власт (ЗСВ). Към него са приложени справки с данни за дейността на Върховния касационен съд през 2018 г., както и приетите с решение на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет (ВСС) по Протокол № 11/26.03.2019 г. обобщени статистически таблици за дейността на съдилищата за 2018 г., изготвени съгласно чл. 30, ал. 5, т. 13 от ЗСВ. Таблиците представят в детайли работата на апелативните, окръжните, военните, специализираните наказателни и районните съдилища. В част от приложенията, изготвени от ВСС, присъства и информация за административните съдилища, но в доклада са представени и анализирани само данните за апелативните, окръжните, военните, специализираните наказателни и районните съдилища.

Всички председатели на съдилища в България, от една страна, в изпълнение на задълженията си, регламентирани в ЗСВ, а от друга, в отговор на очакванията на българските граждани за прозрачност и откритост в работата на съдебната система, публикуват в интернет страниците на съдилищата изготвените годишни доклади и представят пред обществеността подробна информация за дейността на ръководения от тях съд.

В настоящия доклад, без да се повтаря изложеното в отделните отчетни документи на съдилищата в страната, се представят ключовите тенденции, сочени от статистическите данни за образуването и движението на делата в Република България през 2018 г., кадровата обезпеченост и натовареността на съдиите (без административните), както и основни въпроси, отбелязани в годишните доклади, изготвени от председателите на Върховния касационен съд и на апелативните съдилища.

I. Законодателство

Заради неясноти по отношение на тълкуването и прилагането на изменения в НПК и ЗСВ, влезли в сила през 2017 г., през 2018 г. бе прието следното решение от Пленума на ВСС по т. 7 от Протокол № 3/01.02.2018 г.: „Да бъде поискано автентично тълкуване от законодателя относно приложението на чл. 416, ал. 2 и ал. 7 от НПК и чл. 64, ал. 1 и ал. 2 от ЗСВ (нормите, регламентиращи реда за публикуване на съдебни решения в интернет страниците на съдилищата), като бъде посочено: Подлежат ли на публикуване в интернет сайтовете на съдилищата и в ЦУБИПСА обжалваемите актове на съдилищата по наказателни дела, с които деецът е осъден да изтърпи наказание, от момента на постановяването им до изтичане на срока за подаване на жалби и протест, или до постъпването на такива?“. Решението на Пленума на ВСС бе изпратено до председателя на Народното събрание, но до изготвянето и на настоящия доклад не е получено исканото автентично тълкуване.

На 19 септември 2018 г. по време на обсъждането на Доклада за прилагането на закона и за дейността на съдилищата през 2017 г. в пленарната зала на Народното събрание председателят на Комисията по правни въпроси поясни: „...И другото по отношение публичността на решенията на наказателния съд съобразно изменението в НПК. Да, това очевидно притесняваше през това време наказателния съд, притесняваше страните в наказателното производство,

колегите пеналисти, които се явяват по наказателни дела. Но в НПК ние направихме много по-сериозни, много по-генерални промени, които водят до ново качество, нова динамика, нова скорост на наказателния процес. Да, не сме забравяли и не сме си закривали очите пред това, че очевидно ще трябва не с тълкуване, а просто да направим друга редакция на нормата, която коментира разгласяването, уведомяването, публичността на постановления наказателен съдебен акт.“ Такава редакция обаче до момента на изготвянето на настоящия доклад не е направена. А отлагането на това решение продължава да пречатства изпълнението от страна съдилищата на един от основните принципи в правосъдието – публичността на постановените съдебни актове.

Разпоредбите на чл. 416, ал. 2 и ал. 7 от НПК и чл. 64, ал. 1 и ал. 2 от ЗСВ целяха да се избегне укриването на осъдените лица. Всички обаче виждаме, че постигането на тази цел е минимално – докато органите издирват осъдени лица, те дават интервюта в телевизионни студия и коментират акта на съда, докато на самия съд му е забранено да покаже пред обществеността мотивите на постановеното решение (присъда). Времето доказва, че новите норми водят само до ограничаването за неопределено време на публичността в правораздаването. Това е така, защото, от една страна, на съдилищата е забранено да публикуват своя акт (респективно да уведомят за него с прессъобщение медиите по дела с висок обществен интерес, а чрез тях и гражданите), докато прокуратурата не уведоми, че са предприети действия по привеждане в изпълнение на наложеното наказание. От друга страна, съдът не може да откаже да издаде препис от съдебния акт на самия осъден, на неговия защитник или на друга страна по делото. За прокуратурата също липсва забрана да разпространява информация за постановените присъди/решения и често тя информира медиите за окончателни съдебни решения или присъди, преди да е изпратила уведомление за предприети действия по привеждане в изпълнение на наложените наказания.

В годишните си доклади някои от председателите на апелативните съдилища също коментират законодателството. Ръководителят на Софийския апелативен съд констатира: „Неприключването на делата от общ характер и делата от административен характер в срок е в резултат от фактическата и правна сложност на делата, налагаща събиране на допълнителни доказателства, като издирване и разпит на свидетели, назначаване на нови или допълнителни експертизи и т. н. Сред причините за забавянето на делата от общ характер фигурира и разпоредбата на чл. 329, ал. 2 от НПК, която задължи подсъдимите по дела за тежки престъпления да се явяват лично пред въззивната инстанция, като с това се създаде нова процесуална пречка за даване ход на делата.“

Председателят на Апелативен съд – Бургас пише: „Отправената в предходния отчетен доклад критика към изменението на чл. 335, ал. 1 и ал. 2 от НПК (ДВ, бр. 63/2017 г., в сила от 05.11.2017 г.) се оказва основателна според доклада на АС – Бургас, предвид процесуалното време, което се губи, когато при констатирана нередовност в обвинението от страна на въззивния съд, вместо той да върне директно делото на прокурора, следва да отмени присъдата и да върне делото на първоинстанционния съд с указания за изпълнение на процедурата по чл. 249 от НПК (прекратяване на съдебното производство от съда). Последното предпоставя призоваване на страните за разпоредително заседание, което е свързано със значителни допълнителни усилия, средства и време на съда и страните. Съдебната практика през отчетната 2018 г. опроверга мотивите към законопроекта, въз основа на който се прие това ограничение в правомощията на

въззивния съд. Съгласно тях изменението се мотивира с необходимостта от ускоряване на наказателното производство, но вместо да се ускори, съдебното производство значително се забавя, ако преди да се върне на прокурора, делото отново следва да бъде разгледано от първоинстанционния съд.“ Съдиите от Наказателното отделение при Апелативен съд – Бургас предлагат за ускоряване на наказателния процес да се предприемат и следните изменения и допълнения в НПК: разпоредителното заседание по чл. 247в от НПК да се провежда в закрито заседание – само с размяна на книжа (двойна), в които да се сочат позициите на лицата по чл. 247б, ал. 2 от НПК по въпросите по чл. 248 от НПК в предварително изготвени и утвърдени образци на въпросни листи; в чл. 311, ал. 3 от НПК да се предвиди задължителен звукозапис на съдебното заседание, т. е. разпоредбата от диспозитивна, както е в момента, да стане императивна. За целта е необходимо ВСС да осигури на всички съдилища централизирано ползване на специален софтуер за автоматизирано превръщане на звук в текст. С цел ускоряване на наказателното производство за първи път в отчетния доклад се прави предложение *de lege ferenda* относно правомощията на въззивната и касационната инстанция във връзка с чл. 310, ал. 2 и ал. 3, чл. 33, ал. 5 и чл. 34 от НПК. Посочените разпоредби касаят правилата за подписването на диспозитива и мотивите на присъда, която е подписана с особено мнение от член на съдебния състав. В тези случаи присъдата следва да се подпише от всички членове на съдебния състав, в това число и от съдебните заседатели. Когато обаче мотивите са подписани само от председателя на съдебния състав и от съдията-докладчик, но не и от съдебните заседатели, съдебната практика е константна и съобразно закона присъдата се отменя и делата се връщат на първоинстанционния съд за ново разглеждане от друг състав. „Ако в НПК се предвиди възможност, при констатиран такъв пропуск, въззивната, съответно касационната инстанция, да предоставят възможност на неподписалите членове на съдебния състав да заявят дали изразената в мотивите воля е тяхната и съответно допълнително да подпишат мотивите на обжалваната или протестирана присъда, ще се спестят много време, средства и процесуални усилия на страните и съда за повторно разглеждане на делото от първоинстанционния съд, което несъмнено ще ускори конкретното наказателно производство, при което е бил допуснат този пропуск и който в най-честия случай е чисто технически“ –се казва в доклада на председателя на Апелативен съд – Бургас.

За поредна година съдилищата сочат проблем с недостига на вещи лица и необходимостта от промени на нормативната уредба, за да се преодолее забавянето на изготвянето на експертизи.

С промени в Наредба № 2 от 29 юни 2015 г. за вписването, квалификацията и възнагражденията на вещите лица (обн. в ДВ, бр. 82 от 5 октомври 2018 г.) се изменя почасовата ставка за заплащане на труда на вещите лица от 1 януари 2019 г. и се регламентира заплащането на труда им в почивни и празнични дни. В наредбата се създава и гаранция срещу злоупотреби – предвидено е, че когато се налага експертизата да бъде извършена в почивни дни или на официални празници, това се посочва в акта за нейното възлагане.

Отговорът на въпроса дали промените са достатъчни и дали ще доведат до решаване на проблема с назначаването на вещи лица ще стане ясен, когато отчитаме дейността на съдилищата през 2019 г.

Междувременно от 17.11.2017 г. до 30.06.2019 г. е в изпълнение проект „Усъвършенстване модела на съдебните експертизи“, който се реализира от Министерството на правосъдието с финансовата подкрепа на Оперативната програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд. Партньор по изпълнението на проекта е ВСС. Важен компонент в процеса на модернизиране и усъвършенстване на уредбата и организацията на съдебните експертизи е изграждането на автоматизирана информационна система „Единен регистър на вещите лица“, който динамично ще се актуализира. Проектът ще спомогне за реформа в експертизите – с гаранции за подбор и адекватен избор на вещо лице за всяко съдебно дело и възможност за избор на вещи лица от различни съдебни райони.

II. Натовареност, съдебна карта, кадрови въпроси

Статистическите данни за 2018 г. показват, че предприетите през последните години активни действия от страна на ВСС за решаване на проблема с неравномерната натовареност на отделните органи в съдебната система, довели до наистина големи очаквания сред съдиите от най-натоварените съдилища, все още не са добижили третата власт до търсения резултат. Показателно е например, че броят на съдиите по щат в районните съдилища към областните центрове (включително в Софийския районен съд), които са значително по-натоварените, през 2018 г. е 660, т. е. налице е увеличение само с 1 щатна бройка (0,15%) спрямо 2017 г. В останалите районни съдилища броят на съдиите през отчетния период е 340, като се е увеличил спрямо 2017 г. с 4 щатни бройки (1,19%).

Данните, на които се базират изводите за натовареността, продължават да показват значителна неравномерност на натоварването на съдилищата в страната както от едно и също ниво, така и между отделните инстанции. При средна натовареност от 9,31 дела за разглеждане месечно на един съдия за апелативните съдилища (през 2017 г. тя е 9,65), тази на Софийския апелативен съд е 13 дела (при 14,17 през 2017 г.), докато на Апелативния специализиран наказателен съд е 4,57 дела месечно (3,30 през 2017 г.), а на Военно-апелативния съд – 1,28 дела (1,24 през 2017 г.).

Още по-голям е диапазонът при сравнението на данните за отделните окръжни съдилища, от една страна, а от друга – тези за Специализирания наказателен съд (СНС) и за Софийския градски съд (СГС). При средна натовареност през 2018 г. на съдебните звена на това ниво на съдебната система от 13,79 дела за разглеждане месечно на един съдия (при 14,41 през 2017 г.), тази на СНС е 35,99 дела (при 32,71 през 2017 г.), на СГС е 25,39 дела (през 2017 г. е 30,97), а под 7 дела през 2018 г. за разглеждане месечно на един съдия е натовареността на окръжните съдилища в Търговище (5,22) и Кърджали (6,12).

В районните съдилища на страната състоянието на неравномерност на натоварването на съдиите е още по-забележимо. При средна натовареност от 55,38 дела за разглеждане месечно от един съдия в районните съдилища в областните центрове (при 57,60 през миналия отчетен период), натовареността на Софийския районен съд през 2018 г., която намалява в сравнение с предходната година, но това намаление е крайно недостатъчно, е 73,83 дела (при 79,39 през 2017 г.). Изключително висока е натовареността и в районните съдилища в Перник (65,80), Пловдив (57,08), Монтана (56,57) и Пазарджик

(56,07), докато в Районен съд – Силистра е 29,87 дела месечно за разглеждане на един съдия (през 2017 г. – 32,31). Другите районни съдилища в областните центрове с натовареност под 40 дела са Велико Търново (35,48), Добрич (36,04), Габрово (38,85) и Смолян (38,90).

В районни съдилища извън областните центрове (при средна натовареност от 43,70 дела за разглеждане месечно) има съдилища с натовареност и под 20 дела – Ардино (12,38), докато при други натовареността е над 70 дела месечно – РС – Лом (88,15), РС – Нова Загора (79,14), РС – Пещера (70,30). Месечно един съдия в РС – Ихтиман разглежда 69,31 дела, а в РС – Велинград – 67,08 дела. Изводът от статистическите данни за поредна година е, че малка част от съдилищата са изключително натоварени, което неминуемо води до бавно правосъдие, предизвикващо недоверие към ефективността на съдебната система, докато друга част от съдилищата са твърде слабо или недостатъчно натоварени.

Бавното решаване на този проблем, както и дългите срокове за финализиране на конкурсните процедури, пораждат притеснения у магистратите – темата за изключителната натовареност на някои органи на съдебната власт и за далеч по-ниската на други се обсъжда в част от годишните доклади на апелативните съдилища. Председателят на Софийския апелативен съд пише: „И през настоящия отчетен период се забелязва диспропорция в натоварването на съдиите от районните съдилища от различните съдебни райони, която е особено отчетлива по отношение на съдиите, работещи в Софийски районен съд. Проблемът следва да бъде решен от ВСС, като се предприемат действия по назначаване на съдебни помощници в СРС и промяна на законодателството. Основен проблем за районните съдилища остава незапълненият щат и приключващите в неразумни срокове конкурсни процедури.“ В доклада на Софийския апелативен съд се казва още: „Големият брой на командировани съдии в АС – София създава проблеми от организационно естество, с оглед непостоянния персонален състав на съдебните състави и честото командироване на съдии във ВКС. Командироването на съдии създава затруднения и в органите на съдебната власт, от които са командировани съответните магистрати, като понастоящем възможностите за командироване на още съдии от целия съдебен район са изчерпани. Това налага предприемането на спешни мерки, включително и от законодателно естество, с цел оптимизиране на конкурсните процедури, които към момента са с прекомерна продължителност.“

По отношение на конкурсите в доклада, изготвен от председателя на Апелативен съд – Бургас, се посочва: „Все още има незаети съдийски бройки в Бургаския окръжен съд и Сливенски окръжен съд, което продължава да налага командироване на съдии от районните съдилища, а на тяхно място командироване на младши съдии. Кадровата необезпеченост отново се дължи на забавяне на конкурсните процедури.“

Председателят на Апелативен съд – Пловдив обръща внимание на същия проблем: „Данните показват разлика между натовареността по щат и действителната натовареност за окръжните съдилища в Пловдивския апелативен район. Основна причина за нея са незаети щатни бройки за продължителен период от време, през който текат конкурсните процедури, включително и тяхното обжалване, както и на увеличението на постъпилите, респективно – на делата за разглеждане.“ Той препоръчва да се ускорят процедурите по обявяване на конкурсите за повишаване в длъжност и преместване за свободните щатни бройки, както и извършване на необходимите действия за тяхното своевременно

приключване от СК на ВСС. Според ръководителя на Апелативен съд – Пловдив от години кадровото обезпечаване продължава да се осигурява чрез командироване, с което решаването на проблема в едни съдилища води до създаването на затруднения в работата на други.

Ситуацията при най-натоварените съдилища в държавата показва, че временните мерки, включващи приоритетно командироване на съдии, не са търсеното оптимално решение и често предизвикват допълнителни проблеми, създават напрежение и затруднения. За намирането на най-адекватния изход от това състояние на съдебната система, бъдещо негативен отзвук в обществото заради забавеното правосъдие, очевидно трябва да бъдат финализирани стартираните през предишните години проекти за законодателни изменения, но най-вече за промяна на съдебната карта. Този подход продължава да е непопулярен и да среща отпор сред представители на местната общност, но всяко отлагане задълбочава проблема с неравномерната натовареност.

Докато по отношение на звената в прокуратурата конкретни действия бяха извършвани през 2018 г., за съдилищата въпросът за промяната на съдебната карта остана на ниво епизодични обсъждания, без да бъде търсен и намерен балансът между достъпа до правосъдие на хората и икономическите измерения на издръжката на съдебни звена с ниска натовареност. Разбира се, както вече е подчертавано в предишни доклади, при изработването на новата съдебна карта не бива да се подхожда механично и само на базата на броя на делата за разглеждане. Критериите за натовареност ще имат знакова роля, защото те трябва да отчитат не само какъв брой дела гледат съдиите, но и много точно да определят какъв е характерът на тези дела. Разговорът по този неотложен вече въпрос отново не бе насочен към останалите власти – местни и централни, а това е нужно, защото трябва да убедим и тях в необходимостта от промяна на съдебната карта, за да преодолеем притесненията им и основно тези на гражданите, според които има опасност да бъдат лишени от правото на достъп до съд.

През 2018 г. отново остана необсъден и въпросът за военното правораздаване, а игнорирането му продължава да създава проблеми. Например в доклада на административния ръководител на Сливенския военен съд се констатира редица проблеми при администрирането на делата, осъществяването на административната и правораздавателната дейност поради ограничения брой магистрати в съда. Твърди се, че е налице необходимост от назначаване на още един съдия със следните мотиви: при основания за отвод и на двамата магистрати, делото се изпраща във ВКС за определяне на подсъдност на друг съд; когато единият от магистратите е в командировка, годишен полагаем отпуск, отпуск по болест или по други причини отсъства от седалището на съда, а другият магистрат е в командировка, съдът остава без дежурен магистрат и няма кой да осъществява административната дейност; при отсъствие на единия магистрат за по-продължителен период от работа и е постъпило за разглеждане дело, по което другият магистрат си е направил самоотвод или не може да гледа делото по същество по други причини, не може да се спази законоустановеният срок (напр. споразумение по чл. 382, ал. 2 от НПК) или делото не може да бъде разпределено и насрочено в законоустановените срокове; невъзможност да се съставят комисии, в това число и за атестиране на съдебните служители, предвид ограничения брой съдебни служители и магистрати в съда; предвид промените в ЗСВ, касаещи

правомощията на общото събрание на съда, във Военен съд – Сливен се срещат редица проблеми, свързани с дейността на общото събрание по чл. 85 от ЗСВ. Акцентираща се, че изброените проблеми водят до допълнително физическо и психическо натоварване, което не намира отражение при определяне натовареността на магистратите от съда.

Посоченото от председателя на Сливенския военен съд доказва, че липсата на концепция за развитието на военното правораздаване на фона на изключително ниското натоварване на съдиите в тези съдилища и игнорирането на дебата по този въпрос не е от полза нито за колегите в тези звена на съдебната система, нито за обществото ни.

III. Съдебни сгради

По отношение на управлението на сградния фонд в годишните доклади, изготвени от председателите на апелативните съдилища, са посочени конкретни проблеми, чието решаване се очаква.

В Съдебната палата – София продължават да работят магистратите от шестте съдилища и звена на прокуратурата (включително Върховната касационна прокуратура), настанени в нея, като сградата безспорно е тясна за всички тях. Може би през 2019 г. Висшият съдебен съвет ще успее да предприеме действия за вземане на решение за извеждане на органи на съдебната власт – съдилища и прокуратури, от Съдебната палата, за да получат всички те адекватни на нуждите им помещения и зали.

Въпреки ограничените възможности, все пак през 2018 г. бе разрешен дългогодишният проблем с липсата на работни места за съдии и съдебни служители от Софийския апелативен съд – оборудвани са два нови кабинета с работни места за 6-ма съдии и 1 помещение за търговско деловодство.

В доклада на ръководителя на Апелативен съд – Пловдив се посочва, че в сградата на Съдебна палата – Пловдив, намираща се на бул. „Шести септември“ № 167, продължават да са недостатъчни помещенията за съдебни служители на апелативния съд. Девет съдебни секретари са настанени в една стая на петия етаж, а един секретар продължава да е настанен в стая, ползвана от окръжния съд на шести етаж. Съдебна зала № 1 на Апелативен съд – Пловдив се намира на втория етаж, където са разположени и кабинети на съдии, системни администратори и регистратурата на съда за класифицирана информация. „Достъпът до съдебната зала създава изключителни неудобства: пречи на нормалната работа на съдиите, съдебни служители на принцип „дежурство“ осъществяват контрол и насочват потока от граждани към залата. Решаването на проблема е чрез изграждане на нова връзка (стълбище/външен асансьор) към зала № 1 на съда, вписани по подходящ начин към сградата. Подобно е положението и в другите две съдилища, които обитават Съдебната палата, поради което за увеличаването на сградния фонд, е наложително предприемането на съвместни действия от страна на административните ръководители на трите съдилища. Един от вариантите е, съвместно с ВСС и Община Пловдив, да се извърши пълно застрояване на терена, върху който е построена Съдебната палата – незаетата част от УПИ I – ОНС, в кв. 23 – нов по плана на гр. Пловдив, ЦГЧ. Друг вариант е реконструкцията на съдебни зали № 5 и № 13, ползвани съответно от окръжен и районен съд. По този начин могат да се обособят съдебни зали и помещения, в които да се настанят съдебни

служители и да бъде обособена адвокатска стая. Така ще бъдат освободени за ползване помещения, които до известна степен ще помогнат при решаване на проблема с недостига им за трите съдилища“ – пише в доклада. За разрешаване на проблема с пренаселеността, като варианти се обсъждат и надстрояване терасите на шест плюс четириетажна административна сграда с вход от ул. „Йоаким Груев“, с цел оформяне на канцеларии и други площи за административна цел (терасите са с обща площ 600 кв. м), както и основен ремонт на вътрешния двор, прилежащ към Съдебна палата – Пловдив, който се използва за паркинг. Освен това, е необходимо обособяване в сградата на зона за особена сигурност с помещения за задържани и принудително доведени лица съгласно изискванията на Наредба № 4/2008 г. на министъра на правосъдието. Съществуващото конвойно помещение е изключително малко и не отговаря на изискванията за обособяване на зона за сигурност с ограничен достъп за задържани и принудително доведени лица по изискванията на наредбата. Председателят на Апелативен съд – Пловдив посочва, че с писмо изх. № 21892/29.11.2018 г. до Дирекция „Управление на собствеността на съдебната власт“ към ВСС отново е изпратено предложение за осигуряване на средства относно плануванияте през 2019 г. текущи ремонти от съдилищата, ползващи сградата на Съдебна палата – Пловдив. Освен текущите са посочени и необходимите основни строително-монтажни дейности, които са неотложни за осъществяване през 2019 г., поради изключителната им важност за нормалното функциониране на съдилищата, ползващи сградата на Съдебна палата.

По отношение на Съдебната палата – Стара Загора се посочва, че през 2018 г. е започната процедура по ЗОП за „Проектиране и изграждане на 2 бр. асансьори в северен английски двор“ на палатата. Средствата са одобрени от ВСС и впоследствие изграждането е прехвърлено за 2019 г. От ГД „Охрана“ в Министерството на правосъдието са изпратени пълни количествено-стойностни сметки, касаещи ремонтни работи, свързани с монтираното външно и вътрешно видеонаблюдение в сградата, както и осигуряване на ограничителен пропускателен режим по етажите. Поради липса на достатъчно средства в МП и ВСС тези предвидени строително-монтажни дейности не са извършени и през 2018 г.

През 2018 г. като позитивен може да се отчете фактът, че в Окръжен съд – Смолян е изградена от Министерството на правосъдието „Синя стая“ – специализирано помещение за провеждане на разпит (изслушване) на дете в щадяща за него атмосфера и в присъствието на всички предвидени участници.

За Съдебната палата – Кърджали в доклада на председателя на Апелативен съд – Пловдив се подчертава, че нерешен остава проблемът с помещенията за адвокати и помещения за проучване на дела както в окръжния, така и в районния съд. Няма и подходящо помещение за арестанти. Граждани и адвокати имат достъп до всички помещения в цялата Съдебна палата, което е обусловено, на първо място, от нефункционалността на сградата, както и от невъзможността за въвеждане на контролиран достъп поради липсата на помещения. Проблемът с отоплителната инсталация стои от години за цялата сграда и при наличие на средства за капиталови разходи следва да бъде подменена цялостно. „И към днешна дата положението продължава да е такова, че всеки ден от експлоатацията на отоплителната инсталация се явява рисков“ – пише в доклада. Продължава да е нерешен и проблемът с електрическата инсталацията на цялата сграда, която е на повече от 60 години.

За сградния проблем на съдилищата във Варна, за чието разрешаване през 2018 г. ВСС предприе стъпки, се напомня в доклада на председателя на Апелативен съд – Варна. В сградата на Съдебната палата на площад „Независимост“ се помещават апелативният съд и окръжният съд, апелативната и окръжната прокуратури. Материалната база е изчерпила отдавна всички свои обективни възможности, което налага нейното разпределение по възможно най-рационалния и ергономичен начин, при спазване на всички правила за здравословни и безопасни условия на труд. Всеобщ проблем на институциите, настанени в сградата, е крайно недостатъчният брой на помещенията. Сградата е пренаселена и трудно може да поеме обособяването на нови работни места. Според ръководителя на Апелативен съд – Варна с всяка следваща година проблемът с недостига на кабинети се задълбочава и влошава условията на труд. Апелативният съд разполага с една съдебна зала, в която заседават съдебните състави и на трите отделения. Помещението до съдебната зала се ползва за канцелария на съдебните помощници, но разположението му в съседство със залата и отдалечеността му от другите канцеларии на съда създава известно неудобство както за съдебните състави, така и за работещите в него.

В доклада на Апелативен съд – Велико Търново се посочва: „И тук, както на много места в страната, остава неразрешен проблемът на изчерпалия капацитета си сграден фонд, макар че за нуждите на институциите на съдебната власт е предоставена освен Съдебната палата на ул. „Васил Левски“ № 16 и сграда 2 на ул. „Цанко Церковски“ № 40, правото на собственост на която е прехвърлено безвъзмездно на Великотърновски окръжен съд с решение на Общински съвет – Велико Търново през 2002 г. Двете сгради са пренаселени и трудно могат да поемат повече обособяване на работни места, тъй като възможностите за преустройство на съществуващите помещения са изчерпани. Апелативен съд – Велико Търново няма обособени работни места в сграда № 2, но там са настанени съдебните изпълнители, съдебните служители от Съдебно-изпълнителната служба на Районен съд – Велико Търново, служители на Районна прокуратура – Велико Търново и Окръжна прокуратура – Велико Търново, съдебната охрана и Службата по вписванията. След разглеждане от Комисията „Управление на собствеността“ и Пленума на ВСС на изготвеното мотивирано становище от административните ръководители за това, че няма отпаднала необходимост от ползването на сграда № 2, тя беше предадена от Министерство на правосъдието на ВСС. Тези проблеми със сградния фонд обаче могат да се решат само от Висш съдебен съвет.“

Разрешен е проблемът със Съдебната палата – Плевен, в която се помещават окръжният съд и районният съд, окръжната и районната прокуратури, както и Областно звено „Охрана“ – Плевен. „В максимална степен съдиите от Окръжен съд – Плевен са настанени в самостоятелни кабинети, а съдебните деловодители от гражданско и наказателно деловодство вече не работят по четирима, а по двама в стая. Във всяко деловодство има нормални условия за работа и дори осигурена работна маса за проучване на делата от гражданите и адвокатите. Констатираната в предходните години пренаселеност на магистрати и съдебни служители по отношение на Окръжен съд – Плевен вече не е налице“ – пише председателят на Апелативен съд – Велико Търново.

Апелативният специализиран наказателен съд разполага само с една съдебна зала, която е недостатъчна за провеждане на съдебни заседания предвид нарасналия брой дела, респективно и брой съдебни заседания. В дните, в които

се разглеждат въззивни мерки има по над 10 дела и се налага разпределянето им в две или три съдебни зали поради голямата продължителност на процесите. Председателят на АСНС посочва в доклада си: „В голям процент от случаите обаче големият брой съдебни заседания в СНС не позволява използването на съдебните зали на първоинстанционния съд и се налага да бъде използвано помещение, което не е пригодено за съдебна зала. Същото се намира на третия етаж на сградата в съдийския коридор на АСНС, с размер около 15 кв. м, което затруднява провеждането на съдебни заседания там поради големия брой страни по делата, разглеждани от съда, необходимостта от осигуряване на допълнителен брой служители от ГД „Охрана“, осигуряващи сигурността на периметъра, както и невъзможността по време на заседанията да присъстват граждани и представители на медиите. Наред с това следва да бъде взет предвид и фактът, че към момента в АСНС има пет въззивни съдебни състава, насрочващи съдебните си заседания съобразно предварително изготвен график. В заседателните дни на всеки от съставите се насрочват по три и повече съдебни заседания по въззивни общ характер дела и увеличаването на броя съдебни зали ще даде възможност за нормално протичане на работния процес, тъй като към настоящия момент се налага съставите да съобразяват насрочването на дела с ангажираността на единствената зала на АСНС, поради което същите се насрочват и отлагат за след три месеца.“

В началото на 2019 г. Държавната комисия по сигурността на информацията освободи останалата част от имота – публична държавна собственост, находящ се в гр. София, ул. „Черковна“ № 90, и освободените помещения ще бъдат разпределени между АСНС, СНС, Апелативната специализирана прокуратура и Специализираната прокуратура, което ще реши отчасти необходимостта от допълнителни помещения – съдебни зали, кабинети и деловодства. „За подобряване организацията на работа на специализираните съдилища съществено значение има осигуряването на допълнителни работни помещения – съдебни зали, деловодства и кабинети“, обобщава председателят на Апелативния специализиран наказателен съд.

IV. Съдебна администрация

През 2018 г. продължиха усилията на ВСС за оптимизиране на съдебната администрация, защото компетентните и квалифицирани съдебни служители безспорно са ценен ресурс, необходим на съдебната ни система, за да е бърза и ефективна нейната работа.

Статистиката показва, че в най-тежко състояние от гледна точка на обезпечаване със съдебна администрация са апелативните съдилища. В тях съотношението на броя на служителите към броя на магистратите е 1,26 (през 2017 г. – 1,28). Най-сериозно е положението в Софийския апелативен съд, където то е 1,04 (непроменено от 2017 г.), а най-добро е във Военно-апелативния съд, където съотношението е 1,71 (2,00 през 2017 г.). При военните съдилища съотношението на броя на служителите към броя на магистратите е 2,33 (при Военен съд – Сливен е 4,50). За окръжните съдилища съотношението е 1,99, докато в СГС е 2,42, а в СНС – 2,38. Средното съотношение по този показател за районните съдилища в областните центрове е 2,84, а за Софийския районен съд – 3,22. Същевременно в останалите районни съдилища в страната (извън областните центрове) този коефициент е 3,99. Като се отчете обстоятелството, че

районните съдилища в областните центрове (включително и СРС) през 2018 г. са имали общо за разглеждане 383 185 дела, а тези, които са извън областните центрове – 151 423, е видно, че съотношението на броя на служителите към броя на магистратите се оказва обратнопропорционално на делата за разглеждане. При това има районни съдилища в страната извън областните центрове, в които съотношението достига 6,50 (Мадан), дори 7 (Момчилград, Златоград, Девин, Омуртаг).

Проблемът с недостатъчното обезпечаване със съдебна администрация се посочва в част от годишните доклади, изготвени от ръководителите на апелативните съдилища. Председателят на Софийския апелативен съд пише: „Съотношението на съдии към съдебни служители по щат е 1:1,04 – това е най-ниското съотношение спрямо всичките останали съдилища в страната. От 12.02.2018 г. бяха сформирани два нови състава – 14-ти граждански състав и 15-ти търговски състав, за които Съдийската колегия на ВСС през 2018 г. не предостави щатни бройки за съдебни деловодители. Не бяха предоставени и исканите щатни бройки за 1 съдебен секретар и 4 за съдебни помощници.“

Според председателя на Апелативен съд – Пловдив (където съотношението между магистрати и съдебни служители в съда е 1:1,24) за осигуряване на условия за нормална правораздавателна работа и повишаване на нейната ефективност, както и за равномерната натовареност на съдебните помощници е необходимо да бъде увеличен техният щат с 1 щатна бройка (към момента 5 щ. бр. за трите отделения на съда), необходимо е също така и увеличаване на щата за длъжност „съдебен деловодител“. „Както в Апелативен съд – Пловдив, така и в окръжните съдилища в апелативния район съотношението между съдии и съдебни служители е около средното за страната, като само в Окръжен съд – Стара Загора, Окръжен съд – Хасково и Окръжен съд – Смолян има леко надвишение. Същевременно, сравнението с данните в статистическите отчети, публикувани на интернет страницата на ВСС, показва, че има значително несъответствие по този показател за еднаквите по степен съдилища в страната. То е пряка последица от липсата, към момента, на единни стандарти и критерии, които да се съблюдават при вземане на решения за разкриване, респ. за съкращаване, на щатни бройки за съдебни служители в съдилищата“ – категоричен е председателят на Пловдивския апелативен съд.

Апелативен съд – Бургас продължава да отчита необходимост от щатни бройки за длъжностите „служител по сигурността на информацията“, „архивар и куриер“ и „чистач“.

В доклада на ръководителя на Апелативен съд – Велико Търново пък се посочва: „Предвид политиката на Висш съдебен съвет по управление на човешките ресурси и свързаните с нея процеси в органите на съдебната власт за оптимизиране на щатната численост на съдебната администрация, на съдебните служители от Апелативен съд – Велико Търново, независимо от кое звено са те, е възложено съвместяване на функциите на длъжности, които не са заложили в щатното разписание, като призовкар, куриер, статистик, завеждащ регистратура за класифицирана информация, служител по сигурността на информацията, финансов контролор и др. Във връзка с подобряване на работата по отношение на предварителната обработка на гражданските и търговски дела е наложително отпускането на щатна бройка за длъжността „съдебен статистик“, с оглед изготвяне на текущата и периодична статистическата отчетност, както и необходимата статистическата информация по отношение на атестираните

съдии.“

Ръководителят на Военен съд – София също обръща внимание на проблем с обезпечаването със съдебна администрация: „Видно от данните, съотношението на магистрати към съдебни служители, както и между магистрати и служители от специализираната администрация, е в пъти по-ниско от средното за страната. Всеки от съдебните служители освен функционалните си задължения, съобразно заеманата от него длъжност, е изпълнявал и други функции, вменени му със заповед на председателя, така че съдът да може да осъществява дейността си нормално. Съвместяването на функции и дейности в съда е използвано широко, което на практика е довело до невъзможност да се отграничат служителите на общата от тези от специализираната администрация. Възможността за оптимизиране и възлагане изпълнението на функциите на други служители е изчерпано. Възлагането на допълнителни задължения, поради остра служебна необходимост и недостига на щатни бройки, е надхвърлило обема на чл. 345, ал. 2 от ЗСВ, а продължителността на работното време, полагано от служителите при условията на чл. 345, ал. 3 от ЗСВ, в някои случаи е надвишавало максимално допустимото, съгласно КТ (чл. 359, ЗСВ).“ За увеличаване на щатната численост на съдебните служители настоява и административният ръководител на Пловдивския военен съд (щатната необезпеченост, водеща до сериозно затруднение в работата на съда, е констатирана и посочена в Акт за резултатите от извършената комплексна планова проверка по Заповед № ПП-01-43/01.06.2016 г. на главния инспектор на Инспектората към ВСС). Председателят на Сливенския военен съд пише, че съставът на съдебните служители е на минимума, необходим за нормалната дейност на съда, поради което и през 2018 г. е продължила практиката за съвместяване на няколко длъжности от един служител. Посоченото отново ни връща към липсата на дебат за бъдещето на военното правосъдие, като трябва да отчетем, че игнорирането на този въпрос влияе негативно върху работата както на военните магистрати, така и на администрацията в тези органи на съдебната система.

Като изключително позитивен по отношение на реалното изпълнение на Комуникационната стратегия на съдебната власт 2014 – 2020 г. трябва да се отбележи фактът, че макар и три години след приемането на документа, на 11 декември 2018 г. Съдийската колегия на ВСС разкри 18 щатни бройки за длъжност „Връзки с обществеността“ в окръжните съдилища.

V. Информационно и техническо обезпечаване

През 2018 г. може да се отчете напредък по отношение на информационното и техническото обезпечаване на работата на съдилищата, като в някои доклади на председателите на апелативните съдилища се сочат конкретни проблеми, останали неразрешени.

Според председателя на Софийския апелативен съд техническото оборудване с компютърна и периферна техника не отговаря на нуждите на съда. В доклада пише: „При нужда на съда от минимум 142 компютъра съдът разполага само със 137 бр. компютри. От работещите 137 бр. компютри 58 бр. отговарят на минималните хардуерни изисквания и подлежат на задължителна подмяна. За проблемите с техниката ежегодно е уведомяван Висшият съдебен съвет, включително и през 2018 г. Предоставени бяха средства само за 13 броя

компютърни конфигурации и 7 броя монитори, които бяха крайно недостатъчни.“

В доклада на Военно-апелативния съд за поредна година се отчита като проблем липсата на финансиране и използване на компютърна техника във военните съдилища, чиято възраст надвишава 5 и повече години. „Предадените от ВСС компютърни конфигурации през 2018 г. на съдилищата изиграха своята положителна роля, но се оказаха недостатъчни. Оказва се удачно преминаването към централизирано снабдяване с компютърни конфигурации на всички органи на съдебната власт. Така се постига унифициране на използваната техника и програмно осигуряване и най-вече със сигурност доста по-нисък разход на средства, предвид броя на закупуваното оборудване. Препоръчително е компютърните конфигурации в трите първоинстанционни военни съдилища да се обновяват през разумни периоди от време, за да няма проблеми при функционирането им“ – предлага председателят на Военно-апелативния съд.

Друг въпрос се поставя в доклада на Окръжен съд – Стара Загора – в съда остава проблемът с локалната компютърна мрежа, изградена през 1999 г., т. е. структурното окабеляване е вече на 20 години и все по-наложително е нейното пълно обновяване с кабели от по-висока категория, позволяващи пренос на данни с по-висока скорост.

Глава първа.

ОБОВЩЕНИ ДАННИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА СЪДИЛИЩАТА

Статистически данни за делата за разглеждане от съдилищата през 2018 г. (включително ВКС) и за свършените дела през годината

Съдилища	Висящи в началото на годината	Постъпили през годината	Всичко за разглеждане	Свършени дела	Със съдебен акт по същество	Прекратени	Висящи в края на годината
Апелативни	3136	15 321	18 457	15 131	14 400	731	3326
Военни	47	634	681	642	424	218	39
Окръжни (вкл. СГС+СНС)	22 536	84 994	107 530	83 821	70 692	13 129	23 709
РС в областните центрове (вкл. СРС)	65 079	318 106	383 185	310 522	264 658	45 864	72 663
РС извън областните центрове	14 950	136 473	151 423	134 288	112 636	21 652	17 135
Общо без ВКС	105 748	555 528	661 276	544 404	462 810	81 594	116 872
ВКС	4024	9483	13 507	9145	4330	695	4181
Всичко дела	109 772	565 011	674 783	553 549	467 140	82 289	121 053

Общо за съдилищата (включително ВКС) данните показват, че висящите в началото на 2018 г. дела – 109 772 бр., са повече от тези в началото на 2017 г., когато са 105 361 бр. Заради по-слабото постъпление на дела през годината обаче (565 011 бр. през 2018 г. при 590 787 бр. за 2017 г.) броят на делата за разглеждане от съдилищата през 2018 г. – 674 783 бр., е по-малък с 21 365 бр. в сравнение с 2017 г., когато тези дела са 696 148 бр.

Трябва да отчетем, че намалява и броят на свършените дела. Докато през 2017 г. всички съдилища (включително ВКС) са свършили 583 091 дела, през 2018 г. броят на тези дела е 553 549, т. е. с 29 542 дела по-малко.

Повече са останалите висящи в края на периода дела – през 2018 г. те са 121 053 бр., докато през 2017 г. са 112 865 бр.

Разбира се, делата не са само статистика и е много важно да се отчита тяхната тежест, но изводът само на база на числата е, че при по-слабо

постъпление на дела през 2018 г. са решени по-малко дела и повече са останали висящи в сравнение с предходната година. Това е знак, че много по-активно трябва да се работи за намаляване на натовареността на най-натоварените съдии, за да не страда от това бързината на правосъдието.

По отношение на Върховния касационен съд през 2018 г. се отбелязва тенденция към намаляване на делата. Несвършените дела, останали за разглеждане и решаване през годината, са 4024 бр. (при 4260 бр. през 2017 г.). Постъпилите дела през 2018 г. са 9483 бр. или с 2,8% по-малко от предходната година (през 2017 г. те са 9758 бр.), т. е. общият брой на делата за разглеждане през изминалата година е 13 507 бр., което е с 3,6% по-малко от тези през 2017 г. (при 14 018 през 2017 г.). През 2018 г. съдиите от ВКС са решили общо 9145 бр. дела, като през 2017 г. те са 9802 бр., т. е. с 6,7% по-малко. Останалите несвършени към 31 декември 2018 г. дела са 4181 бр. (при 4024 бр. през 2017 г.), т. е. в края на периода несвършените дела са с 3,9% повече от тези към 1 януари 2018 г.

Изчерпателна информация за делата, разглеждани във Върховния касационен съд през 2018 г., е предоставена в Глава четвърта от настоящия доклад.

Анализът на обобщените статистически данни за дейността на апелативните, окръжните, военните, специализираните наказателни и районните съдилища през 2018 г. показва леко намаление на броя на делата за разглеждане – с 3,06% спрямо 2017 г. (увеличение с 4,26% спрямо 2016 г.). Слабо увеличение се наблюдава при апелативните и военните съдилища, докато при останалите съдилища тенденцията е към намаление.

Общо за посочените съдилища се наблюдава намаление на броя на приключените дела – с 5,04% спрямо 2017 г. (увеличение с 2,11% спрямо 2016 г.). И тук трябва да се отбележи, че увеличение има при апелативните и военните съдилища, докато при останалите съдилища се констатира намаление.

Делата, приключени през 2018 г. в 3-месечен срок, са с 5,82% по-малко от тези, приключени през 2017 г., и с 3,63% повече от приключените в този срок през 2016 г.

Общо в страната през 2018 г. от съдилищата – апелативни, окръжни и военни, са дадени 5403 разрешения за използване на специални разузнавателни средства (СРС), а изготвените и получени веществени доказателствени средства (ВДС) са 1172 бр. За сравнение – през 2017 г. са дадени 4701 разрешения, а изготвените и получени ВДС са 1214 бр., през 2016 г. – 4888 дадени разрешения и 1146 бр. получени ВДС.

Данните за движението на делата за всички съдилища (без ВКС) през 2018 г. са:

- висящи в началото на годината – 105 748 бр. (при 101 101 бр. през 2017 г.);
- постъпили – 555 528 бр. (при 581 029 бр. през 2017 г.);
- дела за разглеждане – 661 276 бр. (при 682 130 бр. през 2017 г.);
- свършени дела – 544 404 бр. (при 573 289 през 2017 г.);
- свършени в 3-месечен срок – 456 791 бр., т. е. 83,9% от всички (при 485 042 бр. или 84,61% през 2017 г.);

- дела със съдебен акт по същество – 462 810 бр. (при 493 812 бр. през 2017 г.);
- прекратени производства – 81 594 бр. (при 79 477 бр. през 2017 г.);
- висящи дела в края на годината – 116 872 бр. (при 108 841 бр. през 2017 г.).

Общият брой дела за разглеждане от всички съдилища (без ВКС) през 2018 г. е намален с 20 854 бр. спрямо предходната година. Въпреки намалението в постъпленията на дела в съдилищата през 2018 г., натовареността на съдиите продължава да е висока и неравномерна.

По отношение на апелативните съдилища статистиката показва следното:

- дела за разглеждане – 18 457 бр.;
- свършени дела (общо) – 15 131 бр.;
- свършени дела до 3 месеца – 13 289 бр.;
- свършени със съдебен акт по същество – 14 400 бр.;
- прекратени дела – 731 бр.;
- висящи дела в края на периода – 3326 бр.;
- обжалвани и протестирани дела – 4653 бр.

Според анализа на данните за апелативните съдилища през 2018 г. с 1,11% е увеличен броят на делата за разглеждане спрямо 2017 г., докато с 0,08% са увеличени свършените дела спрямо същата година. Свършените дела в срок до три месеца са намалели спрямо предходната година с 1,55% при увеличение през годината на съдиите в апелативните съдилища с 3 щатни бройки.

От разгледаните през 2018 г. дела от апелативните съдилища 13 675 бр. са граждански, като сред тях въззивните граждански дела са 3891 бр., въззивните търговски дела са 3174 бр., въззивните частни дела – 6073 бр., други – 537 бр. Общо разгледаните наказателни дела от апелативните съдилища в страната са 4782 бр., като от тях въззивните наказателни са 1081 бр., въззивните частни наказателни – 2834 бр., а частните наказателни по чл. 243 от НПК – 193 дела, други – 674 бр.

През 2018 г. апелативните съдилища са дали общо 32 разрешения (всички са на Апелативния специализиран наказателен съд) за използване на специални разузнавателни средства, като изготвените и получените за този период веществени доказателствени средства са 7. През 2017 г. дадените разрешения са 21, а изготвените и получени ВДС – 12 бр. През 2016 г. броят на дадените разрешения от апелативните съдилища за използване на СРС е 21. През тази година изготвените и получени ВДС са 5 бр.

Във военните съдилища през 2018 г. по щат са работили 15 съдии. Щатът е намален с 2 бройки спрямо предходната година. Данните за тези съдилища показват:

- общ брой дела за разглеждане – 681 бр.;
- свършени дела (общо) – 642 бр.;
- свършени дела до 3 месеца – 609 бр.;
- свършени със съдебен акт по същество – 424 бр.;
- прекратени дела – 218 бр.;
- висящи дела в края на периода – 39 бр.;
- обжалвани и протестирани дела – 60 бр.

При военните съдилища се наблюдава увеличение на броя на делата за разглеждане и на приключените дела – съответно с 5,42% и със 7,18% спрямо 2017 г. Въпреки това продължава тенденцията тези съдилища да са сред най-слабо натоварените в страната.

От общия брой дела за разглеждане през 2018 г. 110 са от наказателен общ характер, 283 – частни наказателни дела, 219 – частни наказателни дела (разпити), дела по чл. 78а от НК – 62, наказателни частен характер дела – 7.

Наказателните дела от общ характер за разглеждане на първа инстанция от военните съдилища по видове престъпления през 2018 г. са:

- общоопасни престъпления – 39 бр. (35%);
- престъпления против собствеността – 26 бр. (24%);
- военни престъпления – 12 бр. (11%);
- престъпления против реда и общественото спокойствие – 10 бр. (9%);
- престъпления против стопанството – 7 бр. (6%);
- престъпления против личността – 7 бр. (6%);
- документни престъпления – 6 бр. (6%);
- престъпления против дейността на държавните органи и обществените организации – 3 бр. (3%).

Военните съдилища през 2018 г. са дали 36 разрешения за използване на СРС (ВС – София – 28 бр., ВС – Сливен – 4 бр., ВС – Пловдив – 4 бр.), а изготвените и получени ВДС през годината са 27. За 2017 г. дадените разрешения са 35, а изготвените и получени ВДС – 5. През 2016 г. разрешенията за използване на СРС, дадени от военните съдилища, са 36, а изготвените и получени ВДС – 9.

Броят на съдиите по щат в окръжните съдилища, включително в СГС и СНС, през 2018 г. е 773, като спрямо предходната година е намален с една бройка. Информацията за делата в тези съдилища е следната:

- общ брой дела за разглеждане – 107 530 бр.;
- свършени дела (общо) – 83 821 бр.;
- свършени дела в срок до 3 месеца – 65 834 бр.;
- свършени със съдебен акт по същество – 70 692 бр.;
- прекратени дела – 13 129 бр.;
- висящи дела в края на периода – 23 709 бр.;
- обжалвани и протестирани дела – 15 257 бр.

През 2018 г. броят на делата за разглеждане в окръжните съдилища спрямо предходната 2017 г. е намален с 5740 дела, а спрямо 2016 г. е налице намаление с 9192 бр. дела. В сравнение с предходната година през 2018 г. се намалява броят на свършените дела, като намалението е с 6932 дела (7,63%). По отношение на срочността на приключване на делата през 2018 г. данните показват, че свършените в 3-месечен срок дела са намалели с 5,88% спрямо предходната година.

От общия брой разгледани дела от окръжните съдилища и от СГС 72 114 бр. са граждански. От тях граждански дела на първа инстанция са 15 931 бр., частни граждански – 2187 бр., жалби за бавност – 149 бр., въззивни граждански – 25 554 бр., въззивни частни граждански – 13 333 бр., търговски – 14 158 бр., фирмени – 802 бр. От общия брой дела, разгледани от тези съдилища, наказателните са 35 416 бр. От тях наказателни дела от общ характер са 3525 бр., частни наказателни – 20 003 бр., частни наказателни (разпити) – 1853 бр.,

въззивни дела от общ характер – 5 136 бр., въззивни частни наказателни – 4754 бр., административнонаказателни дела – 145 бр.

Гражданските и търговските дела за разглеждане на първа инстанция от окръжните съдилища по вид на правния спор през 2018 г. са:

- искове по СК и ЗЛС – 2920 бр.;
- облигационни искове – 7373 бр.;
- вещни искове – 965 бр.;
- колективни искове – 39 бр.;
- установителни искове – 1221 бр.;
- обезпечения – 2146 бр.;
- частни производства – 449 бр.;
- други граждански дела – 389 бр.
- искове за права или правоотношения, породени или отнасящи се до търговска сделка (обективна и субективна) – 9244 бр.;
- искове за права или правоотношения, породени или отнасящи се до концесия, обществена поръчка или приватизационен договор – 153 бр.;
- искове за права или правоотношения, породени или отнасящи се до картелни споразумения, решения и съгласувани практики, концентрация на стопанска дейност, нелоялна конкуренция и злоупотреба с монополно или господстващо положение – 4 бр.;
- искове за недействителност на ТД – 3 бр.;
- искове за защита на членствени права на членове на ТД – 77 бр.;
- искове за отмяна на решение на общо събрание на ТД и нищожност при повторност на отменено решение на орган на ТД – 328 бр.;
- искове за установяване допуснато нарушение при преобразуване на ТД – 1 бр.;
- искове за прекратяване на ТД по съдебен ред – 1090 бр.;
- искове за обезщетение за вреди, причинени от членове на органи на ТД или други ЮЛ – 153 бр.;
- искове за заплащане на дивидент и равностойността на дружествен дял – 69 бр.;
- производство по несъстоятелност – 1908 бр.;
- искове за установяване нищожност или недопустимост на вписването, или несъществуване на вписано обстоятелство – 117 бр.;
- обжалване отказ на длъжностното лице по ЗТР за вписване/обявяване – 2431 бр.;
- искове за отмяна или изменение на охранителен акт, засягащ права на трети лица, извън исковите по чл. 29 ЗТР – 9 бр.
- искове за отмяна на решение на общото събрание на сдружение – 102 бр.;
- искове за прекратяване по ЮЛНЦ – 12 бр.
- искове за прекратяване на кооперация по съдебен ред – 3 бр.;
- искове за отмяна на решение на общото събрание на народно читалище или прекратяване на читалището – 6 бр.
- искове за разпускане на политическа партия – 20 бр.;
- искове по спорове за интелектуална собственост – 198 бр.;
- регистрация на сдружение, фондация, читалище – 443 бр.;
- регистрация на ЖСК – 37 бр.;
- регистрация на адвокатско дружество – 144 бр.;

- регистрация на пенсионен фонд (фондове за допълнително задължително пенсионно осигуряване и фондове за допълнително доброволно пенсионно осигуряване вкл. по професионални схеми) – 44 бр.;

- регистрация на религиозни институции и местните им поделения – 50 бр.;

- регистрация и промени на политическа партия – 80 бр.;

- частни търговски дела – 849 бр.

- други търговски дела – 145 бр.;

- други фирмени дела – 4 бр.;

- производство по стабилизация на търговец – 1 бр.

Наказателните дела за разглеждане на първа инстанция от окръжните съдилища (включително СГС и СНС) по видове престъпления през 2018 г. са:

- престъпления против републиката – 2 бр.;

- престъпления против личността – 399 бр.;

- престъпления против правата на гражданите – 2 бр.;

- престъпления против собствеността – 408 бр.;

- престъпления против стопанството – 576 бр.;

- престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната системи – 288 бр.;

- престъпления против дейността на държавните органи и обществените организации – 344 бр.;

- документни престъпления – 4 бр.;

- компютърни престъпления – 2 бр.;

- престъпления против реда и общественото спокойствие – 280 бр.;

- общоопасни престъпления – 1215 бр.;

- престъпления против отбранителната способност на републиката – 4 бр.;

- престъпления против мира и човечеството – 1 бр.;

- частни наказателни дела – 21 856 бр.;

- административни дела – 145 бр.

Окръжните съдилища в страната са дали общо 5335 разрешения за използване на СРС през 2018 г., като най-голям брой са дали: Специализираният наказателен съд – 2940 бр.; Окръжен съд – Пловдив – 333 бр.; Окръжен съд – Стара Загора – 259 бр.; Софийският градски съд – 190 бр.; Окръжен съд – Благоевград – 153 бр.; Окръжен съд – Русе – 139 бр. Изготвените и получени през 2018 г. ВДС са 1138.

За сравнение – през 2017 г. окръжните съдилища са дали общо 4645 разрешения и са изготвени и получени 1197 бр. ВДС. Дадените разрешения от окръжните съдилища за използване на СРС през 2016 г. са 4831 бр., а изготвените и получени ВДС – 1132 бр.

Броят на съдиите по шат в районните съдилища към областните центрове, включително и в Софийския районен съд, през 2018 г. е 660, т. е. налице е увеличение с 1 шатна бройка (0,15%) спрямо предходния отчетен период. Данните за движението на делата в тези съдилища са следните:

- общ брой дела за разглеждане – 383 185 бр.;

- свършени дела (общо) – 310 522 бр.;

- свършени дела в срок до 3 месеца – 255 249 бр.;

- свършени със съдебен акт по същество – 264 658 бр.;

- прекратени дела – 45 864 бр.;

- висящи дела в края на периода – 72 663 бр.;
- обжалвани и протестирани дела – 32 557 бр.

През годината се наблюдава намаление на броя на делата за разглеждане, като спрямо 2017 г. намалението е 2,26%. Намаление има и при броя на свършените дела през 2018 г. спрямо 2017 г. – с 4,12%. По отношение на приключването на делата в срок до 3 месеца се наблюдава спад с 6,13% спрямо 2017 г.

От общия брой дела за разглеждане от тези съдилища 283 392 са граждански, като от тях по общия ред – 109 936 бр., частни граждански дела – 24 228 бр., дела по чл. 410 и чл. 417 от ГПК – 139 297 бр., други – 9931 бр.

Общият брой на наказателните дела за разглеждане е 99 793, като от тях наказателни от общ характер – 18 760 бр., наказателни от частен характер – 2241 бр., дела по чл. 78а от НК – 2712 бр., частни наказателни – 42 228 бр., частни наказателни (разпити) – 2810 бр., административнонаказателни дела – 31 042 бр.

В останалите районни съдилища броят на съдиите през отчетния период е 340, като се е увеличил спрямо 2017 г. с 4 щатни бройки (1,19%). Статистиката за движението на делата показва:

- общ брой дела за разглеждане – 151 423 (намаление с 4,10% в сравнение с 2017 г.);
- свършени дела (общо) – 134 288 бр. (намаление с 6,06% в сравнение с 2017 г.);
- свършени дела в срок до 3 месеца – 121 810 бр. (намаление с 5,66% в сравнение с 2017 г.);
- свършени със съдебен акт по същество – 112 636 бр. (намаление със 7,04% в сравнение с 2017 г.);
- прекратени дела – 21 652 бр.;
- висящи дела в края на периода – 17 135 бр.;
- обжалвани и протестирани дела – 10 954 бр.

От посочения общ брой дела за разглеждане 104 688 са гражданските. От тях по общия ред са 28 986 дела, частни граждански са 12 373 бр., дела по чл. 410 и чл. 417 от ГПК – 58 711 бр., други – 4618 бр.

Наказателните дела за разглеждане през 2018 г. са 46 735 бр. От тях от общ характер са 12 118 бр., от частен характер – 1112 бр., дела по чл. 78а от НК – 2660 бр., частни наказателни – 15 263 бр., частни наказателни (разпити) – 2881 бр., административнонаказателни – 12 701 дела.

Гражданските дела за разглеждане от всичките районни съдилища (388 080 бр.) по вида на правния спор през 2018 г. са:

- заповедни производства – 198 008 бр. (51,02%);
- установителни иски – 49 071 бр. (12,64%);
- иски по СК, ЗЗДН, ЗЛС, ЗГР и др. – 41 165 бр. (10,61%);
- облигационни иски – 36 869 бр. (9,50%);
- частни производства – 35 004 бр. (9,02%);
- делби и иски по ЗН – 7610 бр. (1,96%);
- вещни иски – 6798 бр. (1,75%);
- иски по Кодекса на труда – 6355 бр. (1,64%);
- частни производства (регламенти) – 2546 бр. (1%);
- обезпечения – 2772 бр. (0,71%);

- административни производства – 954 бр. (0,48%);
- други граждански дела – 928 бр. (0,24%).

Наказателните дела от общ характер за разглеждане от всички районни съдилища (30 878 бр.) по видове престъпления през 2018 г. са:

- общоопасни престъпления – 13 853 бр. (44,86%);
- престъпления против собствеността – 8105 бр. (26,25%);
- престъпления против личността – 2456 (7,95%);
- престъпления против стопанството – 1740 бр. (5,64%);
- престъпления против дейността на държавните и общинските органи – 1297 бр. (4,20%);
- престъпления против брака, семейството и младежта – 1269 (4,11%);
- документни престъпления – 1202 (3,89%);
- престъпления против реда и общественото спокойствие – 694 бр. (2,25%);
- престъпления против правата на гражданите – 262 бр. (0,85%).

Глава втора.

НАТОВАРЕНОСТ НА СЪДИЛИЩАТА

Очевидните примери за неравномерност в натовареността на съдилищата в Република България са посочени във въведението на настоящия доклад, а информацията за натовареността на съдиите от Върховния касационен съд е налична в Глава четвърта.

Средната действителна натовареност на съдиите от апелативните, окръжните, военните, специализираните наказателни и районните съдилища през 2018 г. по отношение на делата за разглеждане месечно е 32,52 бр. (при 33,59 бр. през 2017 г.), като спрямо предходната година има намаление с 3,19%. Действителната натовареност по отношение на свършените дела през 2018 г. е 26,77 бр. месечно, докато през 2017 г. е 28,23 бр., т. е. наблюдава се снижение с 5,17%.

За съдиите от районните съдилища в областните центрове (включително СРС) действителната средна натовареност е 55,38 бр. дела за разглеждане месечно, като е налице спад спрямо предходната година с 3,85%. По отношение на натовареността съдилищата от тази категория могат да бъдат групирани по следния начин: с натовареност над 50 дела месечно за разглеждане от един съдия са 10 съдилища; между 40 и 50 дела разглежда един съдия в 12 от съдилищата, а под 40 дела – в 5 от съдилища в областните центрове.

Средната действителна натовареност на съдиите в районните съдилища извън областните центрове по отношение на делата за разглеждане месечно е 43,70 бр., което показва намаление спрямо предходната 2017 г. с 1,44%. И тук съдилищата могат да се групират така: над 50 дела месечно разглежда един съдия в 20 съдилища от тази категория; между 40 и 50 дела разглежда съдия в 31 съдилища, между 30 и 40 дела месечно е натовареността в 25 съдилища, а под 30 дела – в 10 районни съдилища извън областните центрове.

Обхват на натовареността	№	Съд	Брой дела за разглеждане от 1 съдия месечно
Районни съдилища в областните центрове			
над 50 дела месечно	1	СРС	73,83
	2	РС-Перник	65,80
	3	РС-Пловдив	57,08
	4	РС-Монтана	56,57
	5	РС-Пазарджик	56,07
	6	РС-Кюстендил	54,33
	7	РС-Сливен	54,14
	8	РС-Ямбол	53,76
	9	РС-Бургас	51,88
	10	РС-Стара Загора	51,19
между 40 и 50 дела месечно	1	РС-Варна	49,49
	2	РС-Плевен	49,17
	3	РС-Хасково	46,99

	4	РС-Кърджали	44,67
	5	РС-Разград	44,20
	6	РС-Видин	43,97
	7	РС-Враца	42,23
	8	РС-Благоевград	41,60
	9	РС-Русе	41,21
	10	РС-Ловеч	40,63
	11	РС-Шумен	40,50
	12	РС-Търговище	40,39
под 40 дела месечно	1	РС-Смолян	38,90
	2	РС-Габрово	38,85
	3	РС-Добрич	36,04
	4	РС-Велико Търново	35,48
	5	РС-Силистра	29,87
Районни съдилища извън областните центрове			
над 50 дела месечно	1	РС-Лом	88,15
	2	РС-Нова Загора	79,14
	3	РС-Пещера	70,30
	4	РС-Ихтиман	69,31
	5	РС-Велинград	67,08
	6	РС-Провадия	66,00
	7	РС-Велики Преслав	64,69
	8	РС-Чирпан	63,75
	9	РС-Карнобат	62,23
	10	РС-Раднево	57,58
	11	РС-Ботевград	56,61
	12	РС-Берковица	56,42
	13	РС-Козлодуй	55,74
	14	РС-Несебър	53,68
	15	РС-Своге	53,63
	16	РС-Самоков	53,45
	17	РС-Дупница	52,77
	18	РС-Свищов	52,57
	19	РС-Асеновград	51,06
	20	РС-Кубрат	50,42
между 40 и 50 дела месечно	1	РС-Панагюрище	49,75
	2	РС-Червен бряг	49,46
	3	РС-Нови Пазар	49,25
	4	РС-Карлово	48,20
	5	РС-Костинброд	48,00
	6	РС-Оряхово	47,86
	7	РС-Бяла Слатина	47,70
	8	РС-Мадан	47,57
	9	РС-Гълъбово	47,54

	10	РС-Първомай	46,88
	11	РС-Елин Пелин	45,92
	12	РС-Горна Оряховица	45,75
	13	РС-Айтос	45,28
	14	РС-Тутракан	45,23
	15	РС-Брезник	44,93
	16	РС-Казанлък	44,53
	17	РС-Исперих	44,44
	18	РС-Девня	43,88
	19	РС-Сливница	43,66
	20	РС-Харманли	43,40
	21	РС-Котел	43,17
	22	РС-Царево	42,17
	23	РС-Тервел	41,38
	24	РС-Димитровград	40,97
	25	РС-Каварна	40,88
	26	РС-Поморие	40,86
	27	РС-Тетевен	40,86
	28	РС-Момчилград	40,79
	29	РС-Разлог	40,28
	30	РС-Бяла	40,23
	31	РС-Златоград	40,14
между 30 и 40 дела месечно	1	РС-Левски	39,06
	2	РС-Трявна	38,94
	3	РС-Мездра	38,33
	4	РС-Гоце Делчев	37,97
	5	РС-Средец	37,96
	6	РС-Омуртаг	37,54
	7	РС-Севлиево	37,32
	8	РС-Дряново	37,04
	9	РС-Луковит	36,61
	10	РС-Елхово	36,28
	11	РС-Радомир	36,13
	12	РС-Пирдоп	36,03
	13	РС-Кнежа	35,64
	14	РС-Елена	34,79
	15	РС-Никопол	34,67
	16	РС-Белоградчик	34,50
	17	РС-Девин	34,33
	18	РС-Балчик	34,02
	19	РС-Попово	33,63
	20	РС-Павликени	33,44
	21	РС-Етрополе	33,13
	22	РС-Троян	32,15

под 30 дела месечно	23	РС-Дулово	31,89
	24	РС-Петрич	31,84
	25	РС-Сандански	31,18
		РС-Генерал	
	1	Тошево	27,97
	2	РС-Свиленград	27,43
		РС-Малко	
	3	Търново	26,50
	4	РС-Тополовград	26,33
	5	РС-Трън	25,25
	6	РС-Кула	22,63
	7	РС-Ивайловград	22,50
	8	РС-Чепеларе	21,83
	9	РС-Крумовград	21,04
	10	РС-Ардино	12,38

За окръжните съдилища е отчетена средна действителна месечна натовареност на съдиите към делата за разглеждане от 13,79 бр. – това е леко снижение в сравнение с натовареността за предходната година, която е 14,41 бр. дела. По отношение на разглежданите дела от Специализирания наказателен съд (35,99 дела на съдия месечно) и от Софийския градски съд (25,39 дела на съдия месечно) за поредна година се отчита изключителна натовареност. Над 11 дела месечно разглежда един съдия в 6 от окръжните съдилища (включително СНС и СГС), най-голям е броят на съдилищата, в които натовареността е между 7 и 11 дела на съдия – 21, а 2 окръжни съдилища са с натовареност под 7 дела месечно на съдия.

Обхват на натовареността	№	Съд	Брой дела за разглеждане от 1 съдия месечно
Окръжни съдилища			
над 11 дела месечно	1	СНС	35,99
	2	СГС	25,39
	3	ОС-Пловдив	11,89
	4	ОС-Стара Загора	11,61
	5	ОС-Благоевград	11,24
	6	ОС-Варна	11,16
между 7 и 11 дела месечно	1	ОС-Бургас	10,99
		ОС-Велико	
	2	Търново	10,71
	3	ОС-Пазарджик	10,57
	4	ОС-София	10,55
	5	ОС-Сливен	10,45
	6	ОС-Хасково	10,17
	7	ОС-Разград	10,16

	8	ОС-Кюстендил	9,67
	9	ОС-Плевен	9,66
	10	ОС-Русе	9,32
	11	ОС-Ловеч	9,27
	12	ОС-Перник	8,66
	13	ОС-Добрич	8,52
	14	ОС-Силистра	8,38
	15	ОС-Враца	8,22
	16	ОС-Монтана	8,14
	17	ОС-Ямбол	7,51
	18	ОС-Смолян	7,48
	19	ОС-Видин	7,43
	20	ОС-Габрово	7,29
	21	ОС-Шумен	7,20
под 7 дела месечно	1	ОС-Кърджали	6,12
	2	ОС-Търговище	5,22

В апелативните съдилища в страната средната действителна месечна натовареност през 2018 г. е 9,31 бр. дела, която е близо до тази от предходната година (9,65 бр.). Сред тях най-слабо натоварен е Военно-апелативният съд (с натовареност от 1,28 дела месечно на съдия), следван от Апелативния специализиран наказателен съд (4,57 дела), а най-натоварени са Софийският апелативен съд (с 13 дела) и Апелативен съд – Велико Търново (с 10,04 дела).

Данните от представената статистика за натовареността на съдилищата през 2018 г. показват слаб спад по отношение на този показател, което отразява усилията на Висшия съдебен съвет да бъдат установени причините за неравномерност на разпределението на делата в страната и да се предприемат действия за постигане на справедлива и адекватна натовареност на съдиите.

Глава трета.

ИНСТАНЦИОНЕН КОНТРОЛ.

КАЧЕСТВО НА ПРАВОРАЗДАВАТЕЛНАТА ДЕЙНОСТ

Сред основните индикатори за качеството на правораздавателната дейност по отношение на точното прилагане на закона са резултатите от касационната проверка. Анализ по този показател за работата на съдилищата, придружен със съответните статистически данни, е направен в приетия на 16 април 2019 г. от Пленума на Върховния касационен съд Годишен доклад за дейността на съда през 2018 г.

I. Качество на правораздавателната дейност по наказателни дела

а) Апелативни съдилища

През отчетния период е извършена проверка от касационната инстанция на 532 съдебни акта, постановени от апелативните съдилища в страната (изключени са делата за подсъдност, които са 6 броя). За сравнение – през 2017 г. те са 607 бр., а през 2016 г. – 628 бр.

По критерия брой на постъпили дела от съответния апелативен съд, както и през предходния отчетен период, Наказателната колегия на ВКС разглежда най-много дела, постъпили от АС – София (190 бр.), следван от АС – Пловдив (100 бр.), АС – Варна (85 бр.), АС – Велико Търново (68 бр.), АС – Бургас (50 бр.), АСНС (23 бр.) и ВНАС (16 бр.).

За поредна година се утвърждава тенденцията преобладаващата част от съдебните актове на апелативните съдилища да бъдат оставяни в сила (над 60%), което е сигурен показател за високото качество на правораздавателната дейност в тези съдебни органи. През 2018 г. оставените в сила съдебни актове на апелативните съдилища са 338 бр., през 2017 г. – 379 бр., а през 2016 г. – 364 бр.

В сравнение с потвърдените съдебни актове на апелативните съдилища от предходните две отчетни години процентът на потвърдените през 2018 г. намалява спрямо 2017 г., когато е бил 65,34%, като се доближава до процентното съотношение спрямо 2016 г. – около 58%. С най-много оставени в сила съдебни актове е АС – София, следван от АС – Пловдив, АС – Бургас, АС – Велико Търново, АС – Варна, ВНАС и АСНС.

В резултат на касационната проверка актовете по 72 дела са отменени и върнати за ново разглеждане на апелативните съдилища, което представлява около 13% от общия брой на постъпилите и свършени през 2018 г. дела от апелативните съдилища, при 12,59% през 2017 г. и 17,5% през 2016 г.

Най-голям брой отменени актове са постановените от АС – София (22 бр.), от който съдебен орган са постъпили и най-много дела за разглеждане, а най-нисък е броят на отмените актове на ВНАС (3 бр.), от който съд са постъпили и най-малко дела за разглеждане.

През 2018 г. общо 3 въззивни съдебни акта на апелативните съдилища (2 бр. на АС – София и 1 бр. на АС – Варна) са отменени от ВКС и върнати на първата инстанция, а 1 съдебен акт на въззивната инстанция (на АС – Варна) е отменен и делото е върнато на прокурора. По 5 дела подсъдимият е бил оправдан (2 бр. на АС – София и по 1 бр. на АС – Бургас, АС – Варна и АС – Пловдив).

б) Софийски градски съд, окръжни съдилища, СНС

Броят на делата, постъпващи от окръжните съдилища за касационен контрол по реда на Глава двадесет и трета или Глава тридесет и трета от НПК, е приблизително еднакъв с предходните отчетни години: през 2018 г. те са 278 бр., през 2017 г. – 281 бр., а през 2016 г. – 280 бр.

Отделно от посочените 278 касационни дела, през 2018 г. са свършени и 70 частни производства по дела, постъпили от окръжните съдилища за промяна на местна подсъдност.

От свършените през отчетния период 278 дела 72 броя съставляват постъпилите във ВКС по искания за възобновяване.

През отминалата година се запазва тенденцията за най-голям относителен дял на делата, постъпващи от СГС – 114 броя, следван от ОС – Благоевград (28 броя), ОС – Плевен (25 броя), ОС – Варна (15 бр.), ОС – София (14 бр.), ОС – Бургас (12 броя), ОС – Стара Загора, ОС – Пловдив, ОС – Хасково (по 11 броя).

Най-малко дела (без производства за подсъдност) през 2018 г. са постъпили от окръжните съдилища в Кърджали (1 брой), Смолян (1 брой), Добрич (2 броя), Перник (3 броя), Търговище (4 броя).

Статистиката сочи, че от свършените през 2018 г. дела, постъпили от окръжните съдилища, 115 съдебни акта са оставени в сила от касационната инстанция, 47 бр. – отменени и върнати на въззивния съд, 2 бр. – отменени и върнати на първата инстанция, и 1 бр. – отменен и върнат на прокурора. Най-голям брой отменени съдебни актове обяснимо имат съдилищата, от които има най-много постъпили дела, а именно: СГС (14 бр.) и ОС – Благоевград (10 бр.).

в) Районни съдилища

През отчетната година в Наказателната колегия на ВКС са свършени общо 383 дела, постъпили от районните съдилища в страната, от които 324 броя са по частни производства (промяна на местна подсъдност), а 53 броя – по искания за възобновяване. Прекратени са 6 дела. Във връзка с това следва да се държи сметка, че касационните частни дела по чл. 43, т. 3 от НПК се увеличават спрямо 2017 г.

II. Качество на правораздавателната дейност по граждански дела

През отчетния период броят на свършените дела, по които има постановен акт в Гражданската колегия на Върховния касационен съд, са 4941 броя.

а) Върховен касационен съд

През 2018 г. предмет на разглеждане са общо 322 граждански дела, образувани по жалби срещу определения на тричленни състави на колегията и по молби за отмяна на решения на ВКС. От тях отменени изцяло и върнати са 28 съдебни акта, или 8,7% от всички; отменени изцяло и пререшени са 2 съдебни акта, или под 1% от всички; оставени в сила са 250 акта, или 78% от всички; по едно дело, образувано по молба за отмяна, е отменено влязлото в сила решение и делото е върнато за ново разглеждане; по 3 дела са оставени без уважение молбите за отмяна, по 2 дела са спрени производства, а други производства са се развили по 33 дела.

В производството по допускане на касационно обжалване в Гражданската колегия на ВКС по реда на чл. 288 ГПК са разгледани 2965 дела, по които съставите на ГК на ВКС не са допуснали до касационно обжалване актове по 2271 дела, или 77% от всички, подлежащи на допускане до касационен контрол касационни жалби, а допуснати са актове по 694 бр. дела, или 23% от общия брой касационни дела. Както беше посочено вече, намалелият процент допуснати до разглеждане касационни жалби е резултат на активната тълкувателна дейност на ВКС през последните години с даване на отговори по правни въпроси, свързани с противоречива съдебна практика по тях, поради което във все по-голяма степен актовете на въззивните съдилища са съобразени с тази задължителна практика на ВКС.

б) Апелативни съдилища

През 2018 г. предмет на проверка пред Гражданската колегия на ВКС са общо 1327 съдебни акта на апелативните съдилища (за 2017 г. те са 1627). От постановените от апелативните съдилища актове по граждански дела по реда на касационната проверка са отменени изцяло и върнати за ново разглеждане актове по 98 дела, или 7,39% от общия брой на проверени актове; те са увеличени незначително с 0,20% спрямо процента на отменените и изцяло върнати на апелативните съдилища дела за 2017 г. – 7,19%. Обезсилените решения на апелативните съдилища и прекратени производства са общо 32 бр., или 2,41% от всички актове на апелативните съдилища, които са намалели незначително с 0,42% спрямо 2017 г. – 2,83%. За 2018 г. отменени изцяло и пререшени са съдебни актове по 102 дела, или 7,69%, които намаляват с 2,27% спрямо отменените изцяло и пререшени дела за 2017 г. на апелативните съдилища – 9,96%. Частично отменени и пререшени са актове по 16 дела, или 1,21% от общия брой, които намаляват незначително с 0,14% спрямо 2017 г., когато са 1,35%. Оставени са в сила 238 решения на апелативните съдилища, или 17,93% от всички, които са увеличени незначително с 0,84% спрямо останалите в сила актове на апелативните съдилища за 2017 г. – 17,09%. По 2 дела са върнати касационните жалби. Спрени са 82 дела, има произнасяне за определяне на компетентния съд по 2 дела на апелативните съдилища. От актовете на апелативните съдилища, предмет на обжалване пред касационния съд, недопуснати до касационно обжалване са 696 бр., или 52% от всички актове на апелативните съдилища, като през 2017 г. те са 56%.

в) Софийски градски съд и окръжни съдилища

Предмет на касационна проверка са актове, постановени от Софийския градски съд и окръжните съдилища, по 3060 дела (през 2017 г. са 3025 дела). Отменени по реда на касационната проверка изцяло и върнати са актовете по 147 дела, или 4,80% от всички актове на СГС и окръжните съдилища, като почти същият е процентът и през 2017 г. – 4,79%. Обезсилени и прекратени са актове по 106 дела на СГС и окръжните съдилища, което е 3,46% от всички дела, приблизително толкова са и през 2017 г. – 3,47%. Отменени изцяло и пререшени от ВКС са актове по 220 дела, или 7,19% от всички актове на СГС и окръжните съдилища, които се увеличават незначително с 0,15% спрямо резултата за 2017 г. – 7,04%. Отменени частично и пререшени са актовете на СГС и другите окръжни съдилища по 35 дела, или 1,14% от всички дела, което показва незначително увеличение с 0,35% в сравнение с 2017 г., когато процентът им е 0,79%.

Оставените в сила решения на окръжните съдилища и СГС са 344, или 11,24% от всички проверени решения, който процент се увеличава с 1,92% спрямо този за 2017 г. – 9,32%. През 2018 г. има 14 върнати касационни жалби, или под 0,5% от всички актове на СГС и окръжните съдилища, което сочи на изключително прецизно изпълнение на задълженията от страна на председателите на отделения в изпълнение на Заповед № 2281/19.12.2012 г. относно забраната за образуване на дела по нередовни жалби, както и Правилата за образуването и случайното разпределение на делата във ВКС. В производствата по молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения са отменени и върнати 8 решения на СГС и другите окръжни съдилища (през 2017 г. са отменени и върнати също 8 решения), а 57 молби за отмяна са оставени без уважение, като през 2017 г. те са 87. От актовете на окръжните съдилища и СГС недопуснати до разглеждане от касационната инстанция са 1964 бр. съдебни акта, или 64,18% от всички актове на окръжните съдилища и СГС, като през 2017 г. те са 65,69%.

г) Районни съдилища

Предмет на проверка през 2018 г. в производство по отмяна на влезли в сила решения и обжалване по частни жалби за връщане на такива молби са общо 335 акта (решения и определения), постановени от районните съдилища. Отменен изцяло с връщане на делото е 1 съдебен акт, оставени в сила са 21 акта на районните съдилища. В производствата по молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения са отменени и върнати 54 решения на районните съдилища, или 16,12%, а 170 молби за отмяна са оставени без уважение, което е 50,75% от всички разгледани актове на районните съдилища. Недопуснат до разглеждане от ВКС е 1 съдебен акт на районен съд.

д) Камара на частните съдебни изпълнители

През 2018 г. съставите на ВКС са се произнесли по 41 акта на дисциплинарните състави при КЧСИ, през 2017 г. са също 41 бр., а през 2016 г. – 51 бр. По 1 дело актът е бил отменен изцяло и върнат, обезсилен и пререшен е бил 1 акт, а по 11 производства са отменени изцяло и пререшени актовете на дисциплинарните състави. Частично отменени и пререшени са 3 акта, а оставени в сила са решенията по 21 дела, или 51,22% от всички, като през 2017 г. този процент е 52,66%.

е) Висш адвокатски съвет

През отчетния период съставите на ВКС са се произнесли по 9 акта на Висшия адвокатски съвет. Обезсилени и пререшени са 2 акта. Оставени в сила са решенията по 7 дела, или 77,77% от всички.

III. Качество на правораздавателната дейност по търговски дела

а) Апелативни съдилища

Проверени през отчетния период общо са 2105 бр. свършени дела със съдебен акт на апелативни съдилища в страната (1294 бр. на АС – София, 299 бр. – на АС – Пловдив, 239 бр. – на АС – Варна, 151 бр. – на АС – Велико Търново, 122 бр. – на АС – Бургас). През предходните години броят на проверяваните актове на апелативни съдилища е: 2017 г. – 2281 акта, 2016 г. – 2430 акта, 2015 г. – 2097 акта, 2014 г. – 2154 акта.

По отношение на резултата от проверката на обжалваните въззивни актове статистиката сочи, че от постъпилите през 2018 г. и допуснати до касационно разглеждане дела най-голям продължава да е броят на оставените в сила въззивни решения и определения (потвърдени) – общо 396 бр. (2017 г. – 446 бр., 2016 г. – 499 бр.), което съставлява 18,81% (2017 г. – 19,55%, 2016 г. – 20,53%) от разгледаните дела, приключили с въззивен съдебен акт.

По съдебни райони най-голям след допускане на касационно обжалване е броят на потвърдените съдебни актове, постановени от Софийския апелативен съд – 224 бр., съставляващи 17,28% от всички проверени актове по делата, дошли от този съд (2017 г. – 253 бр., което е 19,15%). Потвърдените решения/определения на Пловдивския апелативен съд са 56 бр., съставляващи 18,73% (2017 г. – 74 бр., което е 20%), на АС – Варна са 49 бр., което съставлява 20,50% (2017 г. – 56 бр., което е 20,74%), на АС – Велико Търново са 47 бр., съставляващи 31,12% (2017 г. – 37 бр., което е било 23,12%) от всички проверени техни решения/определения. Най-нисък е процентът на потвърдените актове по дела, проверени от ВКС, на Бургаския апелативен съд – 20 бр., съставляващи 16,39% (2017 г. – 26 бр., което е било 17,10%).

В резултат на касационна проверка:

- отменените изцяло и върнати на въззивния съд съдебни актове са общо 124 бр. (2017 г. – 154 бр., 2016 г. – 135 бр.), съставляващи 5,90% (2017 г. – 6,75%, 2016 г. – 5,55%) от 2105 бр. актове (2017 г. – 2281 бр., 2016 г. – 2430 бр.);

- отменените изцяло и пререшени от ВКС дела са 121 бр. (2017 г. – 208 бр.) от общо 2105 бр., т. е. съставляват 5,75% (2017 г. – 9,11%, 2016 г. – 6,54%);

- отменените частично и пререшени са 10 бр. (2017 г. – 16 бр., 2016 г. – 32 бр.), или 0,47% (2017 г. – 0,70%, 2016 г. – 1,31%) от всички проверени решения/определения на апелативните съдилища;

- обезсилените и прекратени производства по делата са 86 бр. (2017 г. – 78 бр., 2016 г. – 99 бр.), които съставляват 4,08% (2017 г. – 3,41%, 2016 г. – 4,07%) от всички проверени съдебни актове;

- спрените производства по обжалване на решения/определения на апелативните съдилища са 7 бр. (2017 г. – 13 бр., 2016 г. – 12 бр.) или 0,33% (2017 г. – 0,57%, 2016 г. – 0,49 %) от всичките обжалвани съдебни актове.

През 2018 г. по реда на отмяната на влезли в сила съдебни актове (чл. 231, ал. 1 и чл. 232 ГПК (отм.) и чл. 303, ал. 1 ГПК и чл. 304 ГПК) ВКС има една молба за отмяна на влязло в сила решение на апелативен съд, оставена без уважение.

ВКС се е произнесъл през 2018 г. и по 70 дела (2017 г. – 99 бр.), образувани по иски молби по чл. 47 и сл. ЗМТА, като най-висок е броят на делата, образувани по иски молби срещу решения на арбитражни съдилища със седалища в София – 46 бр. (2017 г. – 65 бр., 2016 г. – 47 бр.), както и срещу решения на Арбитражния съд при БТПП – 12 бр. (2017 г. – 19 бр., 2016 г. – 22 бр.).

б) Софийски градски съд и окръжни съдилища

Предмет на касационна проверка са били общо 376 броя дела, по които са постановени съдебни актове от Софийския градски съд и окръжните съдилища. През предходните години броят на проверените съдебни актове на тези

съдилища е бил по-висок – 607 бр. за 2017 г., 763 бр. за 2016 г., 1060 бр. за 2015 г. и 1283 бр. за 2014 г.

От постановените от СГС и окръжните съдилища решения/определения по търговски дела в резултат на проверка от ВКС след допускането им до касационно обжалване най-голям продължава да е броят на оставените в сила (потвърдени) въззивни актове – 97 бр. (2017 г. – 101 бр., 2016 г. – 142 бр.) или 25,80% (2017 г. – 16,63%, 2016 г. – 18,61%) от общия брой на проверените актове на тези въззивни съдилища.

Отменени изцяло и върнати за ново разглеждане са 22 бр. (2017 г. – 48 бр., 2016 г. – 27 бр.) или 5,85% (2017 г. – 7,90%, 2016 г. – 3,53%).

Отменени изцяло и пререшени са 20 бр. (2017 г. – 36 бр., 2016 г. – 46 бр.) или 5,31% (2017 г. – 5,93%, 2016 г. – 6,02%).

Обезсилени съдебни актове и прекратени са 26 бр. (2017 г. – 23 бр., 2016 г. – 42 бр.) или 6,90% (2017 г. – 3,78%, 2016 г. – 5,50%).

Проверени съдебни актове на СГС и окръжните съдилища по реда на отмяната на влезли в сила съдебни решения (чл. 231, ал. 1 и чл. 232 ГПК (отм.) и чл. 303, ал. 1 ГПК и чл. 304 ГПК) – 52 бр. дела (2017 г. – 78 бр., 2016 г. – 42 бр.).

Многократно се е увеличил броят на разгледаните съдебни решения, постановени от районните съдилища по реда на отмяната – общо 209 бр. За сравнение – през 2017 г. са едва 62 бр., а през 2016 г. – 51 бр. съдебни решения.

Постоянен е броят на проверените от Търговската колегия на ВКС по реда на отмяната актове на ЧСИ – общо 3 бр., какъвто е и през 2017 г., а през 2016 г. са 6 бр.

Глава четвърта. ДЕЙНОСТТА НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД ПРЕЗ 2018 г.

Както през изминалите няколко години, така и през 2018 г. можем да отбележим плавно, но недостатъчно намаляване на делата за разглеждане от върховните съдии, правораздаващи във ВКС. Това се констатира и в докладите, изготвени от сформирания със заповеди на председателя на съда работни групи за установяване на адекватността на натовареност на Наказателната, Търговската и Гражданската колегии. Нетипичното за върховен съд натоварване е констатирано още в Пътната карта за изпълнение на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система, приета с Решение на Министерския съвет № 229/22.04.2016 г., като в Мярка 3.6.2 е предвидено намаляване на натовареността на ВКС. Статистическите данни за постъпващите дела във Върховния касационен съд през 2018 г. показват плавно изпълнение на тази мярка, но то не е задоволително, тъй като обемът на делата за разглеждане от касационната инстанция продължава да е твърде голям и през изминалата година.

Точните данни за натовареността на съдиите в трите колегии на ВКС, които по щат са 110, но през 2018 г. съдът работи в намален състав поради различни обективни причини, са посочени в разделите от настоящия доклад, отчитащи дейността на колегиите.

Обобщена информация за постъпилите и решените дела във Върховния касационен съд през 2018 г. е представена в Справка 1, изготвена от Отдел „Информационни системи, комуникация и съдебна статистика“.

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Отдел "ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ, КОМУНИКАЦИЯ И СЪДЕБНА СТАТИСТИКА"
СТАТИСТИЧЕСКИ ДАННИ 2018 г. СПРАВКА 1. Постъпления, завършени дела, висящи дела, допълнителни данни

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД

ПОСТЪПЛЕНИЯ, ЗАВЪРШЕНИ ДЕЛА, ВИСЯЩИ ДЕЛА, ДОПЪЛНИТЕЛНИ ДАННИ

СТАТИСТИЧЕСКИ ДАННИ ЗА ПЕРИОДА 01.01.2018 - 31.12.2018. Справка 1

Справката е изготвена от отдел ИСКСС към ВКС. Вярност на резултатите е осигурена само и единствено съгласно дефинициите и обхвата описани в МЕТОДИКАТА ЗА ИЗГОТВЯНЕ НА ГОДИШНИ СТАТИСТИЧЕСКИ ДАННИ във ВКС. Данните са достоверни до толкова, доколкото събитията и обектите са адекватно и своевременно отразени в Деловодната система на съд

НЕСВЪРШЕНИ ДЕЛА В НАЧАЛОТО НА ПЕРИОДА

1.1.1	Несвършени касационни дела в началото на периода	3514
1.1.2	Несвършени частни производства в началото на периода	510
1.1.4	Несвършени дела в началото на периода	4024

ДЕЛА ПОСТЪПИЛИ ПРЕЗ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД

1.2.1	Касационни дела постъпили през отчетния период	6227
1.2.2	Частни производства постъпили през отчетния период	3256
1.2.3.1	Протести	127
1.2.3.2	Възобновявания	156
1.2.3.3	Жалби	1738
1.2.3.4	Дела за подсъдност	407
1.2.4.1	Молби за отмяна	551
1.2.4.2	Спорове за подсъдност между общите и административните съдилища	92
1.2.4.3	Обжалване на решение на дисциплинарната комисия на Нотариалната камара	1
1.2.4.5	Прехвърлени търговски дела в ГК	0
1.2.7	Дела постъпили през отчетния период	9483
1.5.10	Постъпили преписки в регистратурата	11145
1.5.11	Прекратени преписки	1662

СВЪРШЕНИ ДЕЛА ПРЕЗ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД

1.3.1	Свършени касационни дела със съдебен акт по същество	2330
1.3.2	Свършени частни производства със съдебен акт по същество	2000
1.3.3	Свършени дела със съдебен акт по същество ОБЩО	4330
1.3.4	Дела разгледани по чл.288 ГПК (общо)	4328
1.3.5	Недопуснати до касационно обжалване дела	4120
1.3.6	Прекратени касационни дела	409
1.3.7	Прекратени частни производства	286
1.3.8	Прекратени дела ОБЩО	695
1.3.9	Свършени касационни дела	6144
1.3.10	Свършени частни производства	3001
1.3.11	Свършени дела ОБЩО	9145

НЕСВЪРШЕНИ ДЕЛА В КРАЯ НА ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД

1.4.1	Несвършени касационни дела в края на периода	3560
1.4.2	Несвършени частни производства	621
1.4.4	Несвършени дела	4181

ВСИЧКО ДЕЛА ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ ПРЕЗ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД

1.2.8	Всичко за разглеждане касационни производства	9741
1.2.9	Всичко за разглеждане частни производства	3766
1.2.10	Всичко дела за разглеждане	13507

Към 1 януари 2018 г. несвършените дела, останали за разглеждане и решаване през годината, са 4024 бр. (при 4260 бр. през 2017 г. и 3952 бр. през 2016 г.). Постъпилите дела през 2018 г. са 9483 бр. (през 2017 г. те са 9758 бр., а

през 2016 г. са 10 135 бр.), т. е. общият брой на делата за разглеждане през изминалата година е 13 507 бр. (при 14 018 през 2017 г. и 14 087 през 2016 г.). Дори при това намаление в сравнение с предишната година на делата за разглеждане от ВКС, количеството им продължава да е извън стандартите за нормална натовареност на най-висшата съдебна инстанция на фона на ангажимента на върховните съдии да изпълняват същевременно другото си изключително важно конституционно задължение – уеднаквяването на съдебната практика.

През 2018 г. съдиите от ВКС са решили общо 9145 бр. дела, като през 2017 г. те са 9802 бр., а през 2016 г. са 9902 бр.

Останалите несвършени към 31 декември 2018 г. дела са 4181 бр. (при 4024 бр. през 2017 г. и 4276 бр. през 2016 г.), т. е. в края на периода несвършените дела са повече от тези към 1 януари 2018 г. (4024 бр.).

Статистически данни за делата за разглеждане във Върховния касационен съд и за свършените дела по години

Година	2018	2017	2016
Несвършени дела към 1 януари От тях: - касационни дела - частни производства	4024 бр. 3514 бр. 510 бр.	4260 бр. 3644 бр. 616 бр.	3952 бр. 3451 бр. 501 бр.
Постъпили дела през годината От тях: - касационни дела - частни производства	9483 бр. 6227 бр. 3256 бр.	9758 бр. 6370 бр. 3388 бр.	10 135 бр. 6922 бр. 3213 бр.
Общ брой на делата за разглеждане през годината От тях: - касационни производства - частни производства	13 507 бр. 9741 бр. 3766 бр.	14 018 бр. 10 014 бр. 4004 бр.	14 087 бр. 10 373 бр. 3714 бр.
Свършени дела през годината От тях: - свършени касационни дела - свършени частни производства	9145 бр. 6144 бр. 3001 бр.	9802 бр. 6516 бр. 3 286 бр.	9902 бр. 6833 бр. 3069 бр.
Несвършени дела към 31 декември От тях: - касационни дела - частни производства	4181 бр. 3560 бр. 621 бр.	4024 бр. 3514 бр. 510 бр.	4276 бр. 3644 бр. 632 бр.

Посочените данни водят до извода, че и през 2019 г. трябва да продължат усилията, насочени към по-бързо решаване на делата. Само по този начин ще

можем да отбележим трайно и реално изпълнение на изискването на чл. 6, т. 1 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи за разглеждане на делата в разумен срок.

Предприетите в това отношение през 2018 г. мерки са продължение на въведеното от ръководството на съда постоянно наблюдение върху забавените актове, стартирало още през 2015 г. със заповед на председателя на ВКС. С оглед на своевременното изготвяне на съдебните актове по обявените за решаване дела във Върховния касационен съд периодично през 2018 г. са издавани заповеди на председателя на ВКС за изготвяне от зам.-председателите на доклади с информация за необявените в срок актове по дела, разгледани в открити и закрити заседания. На база на данните в тези доклади са издавани персонални заповеди за предприемане на действия от всеки съдия с неизготвени в срок актове.

Проверки, извършени през 2018 г. от Инспектората към Висшия съдебен съвет

Посоченият непопулярен, но ефективен подход, е отбелязан изрично в обективния и позитивен доклад на Инспектората към Висшия съдебен съвет (ИВСС), изготвен след извършената през 2018 г. първа комплексна планова проверка и тематична проверка за дейността на Наказателната колегия на ВКС за периода от 1 януари 2016 г. до 31 декември 2017 г. При публичното представяне на акта за резултатите от извършената проверка (<http://www.inspectoratvss.bg/bg/pubs/368?tip=0>) от ИВСС се отбелязва: „С оглед спазване принципа на разглеждане и решаване на делата в разумен срок, председателят на ВКС е издавал заповеди, с които е задължавал заместник-председателите на ВКС и председателите на колегии в определен срок да представят писмен доклад за необявените съдебни актове по делата и за причините, довели до забавеното им изготвяне и е определял срок, в който съдиите да изготвят съдебните актове. От статистическите данни се установява, че предприетите мерки от председателя и заместник-председателя и ръководител на Наказателната колегия са се оказали ефективни и са постигнали необходимия резултат. С оглед направените констатации Инспекторатът към ВСС е отправил препоръка председателят на ВКС и председателят на Наказателната колегия да продължат предприетите мерки за контрол по спазването на сроковете за изготвяне на съдебните актове по чл. 354, ал. 4 НПК до преодоляване на забавянията.“

Сред другите изводи, направени от ИВСС, са:

Проверката показва добра организация на административната дейност на съда. Не са установени нарушения при образуването, разпределението, движението и приключването на делата. Процесът на обслужване на гражданите е максимално оптимизиран.

Разпределението на делата се извършва на принципа на случайния подбор и в съответствие с действащите в съда правила. В Наказателна колегия няма обособени постоянни състави. Те се формират на случаен принцип с компютърен подбор два пъти годишно.

Проверката не констатира нарушения при образуването и разпределението на делата.

Насрочването на делата се извършва от председателите на отделения в Наказателната колегия, като се съобразява техният брой с правната и

фактическата им сложност. Делата се насрочват в срок от 30 – 40 дни от образуването им, в първия възможен свободен заседателен ден на съдията-докладчик.

Разглеждането и приключването на делата се извършва по реда и в сроковете, предвидени в НПК.

Делата най-често се разглеждат и приключват в едно съдебно заседание. Отлагат се само при наличието на законоустановените предпоставки.

През проверявания период няма спрени и прекратени по давност наказателни производства, както и разгледани по реда на чл. 354, ал. 5 НПК, с възобновено съдебно следствие.

Няма постановени оправдателни присъди по дела с предмет корупционни престъпления, извършени от съдии, прокурори и следователи и лица, заемащи висши държавни длъжности.

Съдебните актове се изготвят в срок. Констатираните изключения са единични случаи, предимно по дела с фактическа и правна сложност или при наличие на обективни причини, което не се отразява на дейността на колегията като цяло.

През изминалата година комплексна планова проверка от Инспектората към Висшия съдебен съвет стартира и за дейността на Гражданската и Търговската колегии на ВКС, като предстои да бъдат обявени резултатите.

На база на опита ни от 2018 г. е необходимо да се отбележи нуждата от по-детайлна регламентация в Методиката за провеждане на проверки на органите на съдебната власт от екипи на ИВСС на тези, извършвани във ВКС, с оглед на отчитането на спецификата, че съдът разглежда дела като касационна инстанция.

Тълкувателна дейност на ВКС

Както вече бе отбелязано, въпреки прекомерната натовареност през 2018 г. Върховният касационен съд продължава да изпълнява конституционно си правомощие да уеднаквява съдебната практика като важна предпоставка за предвидимост на правосъдието и повишаване на общественото доверие към правораздаването. Това е трайна тенденция, наблюдавана в работата на съда през последните няколко години и е важно да се отбележи, че върховните съдии отделят изключително много време и енергия, за да изпълняват професионално, компетентно и с нужната задълбоченост този свой ангажимент. Броят на образуваните тълкувателни дела през изминалата година е намалял в сравнение с 2017 г., но постановените тълкувателни решения през 2018 г. са повече от тези, приети през 2017 г.

Във ВКС през 2018 г. са образувани общо 7 тълкувателни дела (при 24 бр. през 2017 г.) – 1 пред Общото събрание на Наказателната колегия (ОСНК), 1 пред Общото събрание на Гражданската колегия (ОСГК), 2 пред Общото събрание на Търговската колегия (ОСТК) и 3 пред Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии (ОСГТК).

През 2018 г. във ВКС са приети общо 16 тълкувателни решения/определения (при 13 бр. през 2017 г.) – 5 от ОСНК, 5 от ОСГК, 1 от ОСТК, 4 от ОСГТК и 1 от Общото събрание на Наказателната, Гражданската и Търговската колегии на ВКС. Постановено е и 1 тълкувателно постановление на Общото събрание на съдиите от Гражданската колегия на ВКС и Първа и Втора колегии на Върховния административен съд (ВАС).

Образуване тълкувателни дела по описа на ОСНК през 2018 г.

Тълкувателно дело № 1/2018 г. е образувано по искане на председателя на Върховния касационен съд по въпрос, свързан с това дали е необходима отмяната изцяло или отчасти на постановленията на Пленума на Върховния съд, постановени в периода 1953 – 1994 година.

Образуване тълкувателни дела по описа на ОСГК през 2018 г.

Тълкувателно дело № 1/2018 г. на ОСГК засяга сроковете за извършване на проверки по законите за гражданската конфискация.

Образуване тълкувателни дела по описа на ОСТК през 2018 г.

Тълкувателно дело № 1/2018 г. е образувано по въпроси, свързани с недействителност на застраховката „Гражданска отговорност“.

Тълкувателно дело № 2/2018 г. засяга въпроси, свързани с несъстоятелност, последиците по чл. 632, ал. 4 от ТЗ.

Образуване тълкувателни дела по описа на ОСГТК през 2018 г.

Тълкувателно дело № 1/2018 г. е свързано с приложението на чл. 3, ал. 4 от Закон за арендата в земеделието.

Тълкувателно дело № 2/2018 г. е по въпрос, свързан с чл. 274, ал. 2 от ГПК.

Тълкувателно дело № 3/2018 г. е свързано с вписването на ипотека съгласно чл. 172, ал. 2 от ЗЗД.

Постановени тълкувателни решения/определения от ОСНК през 2018 г.

Тълкувателно дело № 2/2017 г. е образувано по въпроси, свързани с института на реабилитацията по право, както и на съдебната реабилитация. То е финализирано с Тълкувателно решение № 2 от 28.02.2018 г.

Тълкувателно дело № 4/2017 г. е образувано по въпроси, свързани с преценка дали са налице основания за промяна на тълкуването, дадено по някои от точките на Тълкувателно решение № 3/22.12.2015 г. по т. д. № 3/2015 г. и следва ли да бъде допълнено същото в тези му част. По него е постановено Тълкувателно решение № 4 от 06.02.2018 г.

Тълкувателно дело № 5/2017 г. е образувано по въпросите, свързани с влизането в сила на съдебните актове – присъди и въззивни решения. То е приключило с Тълкувателно решение № 5 от 21.05.2018 г.

Тълкувателно дело № 6/2017 г. е образувано по въпроси, свързани с реквизитите и съдържанието на обвинителния акт в чл. 246 от НПК. По него е постановено Тълкувателно решение № 6 от 19.02.2018 г.

Тълкувателно дело № 7/2017 г. е образувано по въпроси, свързани с пределите на доказване на прекия умисъл и специалната цел като елементи на субективната страна на престъпните състави по чл. 282 от НК. С определение от 06.02.2018 г. на ОСНК на ВКС е отклонено като недопустимо искането на главния прокурор и производството по т. д. № 7/2017 г. е прекратено.

Постановени тълкувателни решения от ОСГК през 2018 г.

Тълкувателно решение № 3/2017 г. от 14.02.2018 г., постановено по Тълкувателно дело № 3/2017 г., е свързано с приложението на Параграф 1 от Заключителните разпоредби на Закона за допълнение на Закона за собствеността (ДВ, бр. 46/2006 г.).

Тълкувателно решение № 2/2017 г. от 17.05.2018 г., постановено по Тълкувателно дело № 2/2017 г., е по въпроси, свързани със Закона за енергетиката.

Тълкувателно решение № 3/2015 г. от 29.11.2018 г., постановено по Тълкувателно дело № 3/2015 г., е свързано с чл. 23, ал. 2 от СК.

Тълкувателно решение № 4/2016 г. от 07.12.2018 г., постановено по Тълкувателно дело № 4/2016 г., засяга чл. 22, ал. 1 от ЗОПДНПИ.

Тълкувателно решение № 1/2017 г. от 11.12.2018 г., постановено по Тълкувателно дело № 1/2017 г., е свързано с чл. 2, ал. 1, т. 3 от ЗОДОВ – адвокатско възнаграждение в наказателния процес.

Постановени тълкувателни решения от ОСТК през 2018 г.

Тълкувателно решение № 1/2017 г. от 03.12.2018 г., постановено по Тълкувателно дело № 1/2017 г., е свързано с въпроси от производството по търговска несъстоятелност.

Постановени тълкувателни решения от ОСГТК през 2018 г.

Тълкувателно решение № 4/2016 г. от 10.05.2018 г., постановено по Тълкувателно дело № 4/2016 г., е свързано с приложението на чл. 15, ал. 4, т. 10 от Закона за кооперациите.

Тълкувателно решение № 1/2015 г. от 10.07.2018 г., постановено по Тълкувателно дело № 1/2015 г., е свързано с въпроси за приложението на норми от Закона за особените залози.

Тълкувателно решение № 5/2015 г. от 12.07.2018 г., постановено по Тълкувателно дело № 5/2015 г., засяга приложението на разпоредбата на чл. 274, ал. 3, т. 2 от ГПК.

Тълкувателно решение № 7/2017 г. от 4.10.2018 г., постановено по Тълкувателно дело № 7/2017 г., е свързано с дейността на ДКЕВР.

Постановени тълкувателни решения от Общото събрание на Наказателната, Гражданската и Търговската колегии на ВКС през 2018 г.

Тълкувателно решение № 1/2016 г. от 21.06.2018 г., постановено по Тълкувателно дело № 1/2016 г., е по въпрос, свързан с кръга на лицата, материално легитимирани да получат обезщетение за неимуществени вреди от причинена смърт на техен близък.

Постановени тълкувателни постановления от Общото събрание на съдиите от Гражданската колегия на ВКС и Първа и Втора колегии на ВАС

Тълкувателно постановление № 2/2017 г. от 03.04.2018 г., постановено по Тълкувателно дело № 2/2017 г., е по въпроси, свързани с подсъдността на делата, образувани по жалби по реда на § 15, ал. 3 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за собствеността и ползването на земеделски земи (ДВ, бр. 61 от 11.08.2015 г.) и по реда на чл. 13, ал. 4 – 6 от Правилника за прилагане на ЗСПЗЗ.

Постановените тълкувателни постановления/решения/определения са публикувани на интернет страницата на ВКС в секция „Решения на ВКС“ – „Тълкувателни дела“, както и в бюлетина на съда.

И през 2019 г. основен приоритет за ВКС трябва да остане уеднаквяването на съдебната практика с цел еднаквото приложение на процесуалните правила и материалноправните норми. Основно средство за постигане на тази цел, освен инстанционния контрол, остава тълкувателната дейност.

Тук обаче трябва да отбележим една изключително притеснителна по отношение на върховенството на правото в Република България тенденция – демонстрираното многократно през 2018 г. от представители на законодателната и изпълнителната власт непознаване (или целенасочено противопоставяне) на конституционното правомощие на върховния съд да уеднаквява съдебната практика.

Множество примери могат да бъдат посочени, но няколко бяха фрапиращи заради използваните похвати и непрофесионалната, подвеждаща риторика. Безспорно най-обсъжданото тълкувателно решение, както го нарекоха журналисти, е това по Тълкувателно дело № 1/2016 г. То е първото в историята на ВКС, постановено от Общото събрание на Наказателната, Гражданската и Търговската колегии. Месеци след обявяването му и публичното представяне на мотивите чрез прессъобщение от съда (публикувано в страницата в интернет, изпратено на репортерите и отразено от медиите) председателят на Комисията по бюджет и финанси в Народното събрание внесе предложение за промени в Кодекса за застраховането и Закона за задълженията и договорите, с които се определя таван на обезщетенията при смърт на близък. Основният оповестен мотив бе тълкувателното решение на ВКС за разширяване на кръга на лицата, материално легитимирани да получат такова обезщетение. Последваха десетки нападки към Върховния касационен съд, интерпретации за мотивите на върховните съдии и за бъдещи катастрофални последици от прилагането на тълкувателното решение. Тук трябва да отбележим, че един от докладчиците по делото – съдия Веска Райчева, прие нелекото предизвикателство при създалото се публично напрежение да напише статията „За духа на закона и „цената“ на човешкия живот“, публикувана в четено правно издание, в която обори насажданите неверни твърдения за мотивите на ВКС при приемането на тълкувателното решение и за реалния ефект от постановяването му.

Твърде идентична, макар и доста по-скоростна и нападателна, бе реакцията от Народното събрание и от изпълнителната власт, включително от председателя на КПКОНПИ, по отношение на приетото Тълкувателно решение № 4/2016 г. от 07.12.2018 г. по Тълкувателно дело № 4/2016 г. С него ОСГК на ВКС реши, че прекратяването на наказателното производство за престъпление, посочено в разпоредбата чл. 22, ал. 1 от Закона за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество (отм.), извън случаите по чл. 22, ал. 2 ЗОПДНПИ (отм.), осъществява абсолютна процесуална пречка за съществуването и надлежното упражняване правото на иск за отнемане на незаконно придобито имущество в полза на държавата. Законодателната дейност, насочена към „преодоляване“ на тълкувателното решение, бе с невероятна за стандартите на Народното събрание скорост.

Публично демонстрираното неуважение към високия професионален капацитет, опита и мъдростта на съдиите от Върховния касационен съд не пречи на българския парламент и на изпълнителната власт да настояват за участието на върховните съдии в работни групи за подготовката на законодателни изменения и в заседания на парламентарни комисии по обсъждането на законопроекти (виж разделите „Други дейности“ в частите от доклада, представящи работата на трите колегии на ВКС). Все повече обаче тези покани и следващото ги игнориране на отстояваните позиции от съдиите от ВКС потвърждават съмненията, че участието на върховните съдии цели легитимиране на предварително взети законодателни решения. Доказателство е и фактът

например, че писмените покани за участие на представител на ВКС в заседания на Комисията по правни въпроси към 44-то Народно събрание все по-често пристигат вечерта преди самото заседание, което изключва възможността определеният за участие съдия да разполага с необходимото време да подготви свое мотивирано становище.

Искания до Конституционния съд на Република България

През 2018 г. Върховният касационен съд отправи две искания до Конституционния съд.

В началото на 2018 г. ВКС сезира Конституционния съд с искане за установяване на противоконституционност на разпоредбите на чл. 230, ал. 1 – ал. 6 от Закона за съдебната власт (изм. и доп. ДВ, бр. 28/2016 г., бр. 62/2016 г., в сила от 09.08.2016 г., бр. 65/2017 г., изм., бр. 90/2017 г.) – норми, регламентиращи отстраняването от длъжност на магистрати (http://www.vks.bg/vks_p02_0456.htm).

С решение от 21.02.2019 г. Конституционният съд обяви за противоконституционни чл. 230, ал. 1 и ал. 2 в частта „извън случаите по ал. 1“ от Закона за съдебната власт (обн. – ДВ, бр. 64/07.08.2007 г.; посл. изм. и доп., бр. 77/18.09.2018 г.) и отхвърли искането на ВКС в останалата част.

През 2018 г. в Конституционния съд бе внесено искане от Търговската колегия на ВКС за обявяване противоконституционност на § 8 от Преходните и заключителни разпоредби на Закон за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност (ДВ, бр. 22/2018 г.) в частта, с която се придава обратно действие на чл. 59, ал. 5 и 6 от Закона за банковата несъстоятелност, като противоречащ на чл. 4, ал. 1, чл. 6, ал. 2, чл. 17, ал. 1 и чл. 121, ал. 1 от Конституцията на Република България.

Избор на съдии в Конституционния съд на Република България

През изминалата 2018 г. двете върховни съдилища проведоха и избор за двама конституционни съдии. Общото събрание на съдиите от ВКС и ВАС избра за съдии в Конституционния съд на Република България заместника на председателя на ВКС и ръководител на Наказателната колегия Павлина Панова (със 104 гласа) и заместника на председателя на ВАС и ръководител на Втора колегия Надежда Джелепова (с 90 гласа).

Избор на членове на Комисията по атестирането и конкурсите при Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет

През 2018 г. Пленумът на Върховния касационен съд избра и съдии за членове на Комисията по атестирането и конкурсите (КАК) при Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет, като двама от тях са съдии от ВКС. Избраната за член на КАК Мина Топузова – съдия от Наказателната колегия на ВКС, впоследствие бе избрана от членовете на КАК за председател на комисията. Съдията от Гражданската колегия на ВКС Любка Андонова бе преизбрана за член на Комисията по атестирането и конкурсите при Съдийската колегия на ВКС.

Извършени проверки от Върховния касационен съд

Друга значима законово регламентирана дейност на ВКС, която трябва да бъде отбелязана в настоящия доклад и срещу която отново през 2018 г. имаше

публични атаки, са извършените проверки на организацията и дейността на апелативни съдилища.

Съгласно Заповед № 868/08.05.2018 г. на председателя на ВКС на 09.05.2018 г. бе извършена проверка на организацията и дейността на Апелативния специализиран наказателен съд (АСНС) по повод на медийни атаки срещу съдебен състав по дело за разглеждане на мярка за неотклонение на чужденец, обвинен в престъпна схема за реекспорт на скъпи лекарства. Докладът на комисията е представен на 14.05.2018 г. (http://www.vks.bg/vks_p02_0491.htm). Изводите, посочени в документа, са: комисията не установи допуснати нарушения при разпределението на в.н.ч.д. № 92/2018 г. и в.н.ч.д. № 136/2018 г. – и двете по описа на АСНС; в съда са изработени вътрешни правила за случайно електронно разпределение на делата. Стриктното им спазване поставя извън съмнение прозрачността на действията по входиране, регистриране, образуване и разпределяне на делата, по избор на съдия – докладчик и замяна на член от съдебен състав.

Комисия от ВКС, в периода 29.11.2018 – 05.12.2018 г., извърши проверка на организацията на дейността на АСНС по въззивни наказателни частни дела, образувани и разгледани по частни жалби, респективно частни протести, срещу определения на първоинстанционния съд, постановени по реда на чл. 270, ал. 1 от НПК по искания за промяна на изпълняваните спрямо подсъдимите Десислава Иванчева и Биляна Петрова мерки за неотклонение, възложена от председателя на ВКС със Заповед № 2807/ 28.11.2018 г. В доклада с резултатите от проверката (http://www.vks.bg/vks_p02_0553.htm) е констатирано, че в.н.ч.д. № 522/2018 г. по описа на АСНС е образувано, а искането за спиране на изпълнението на определението на първоинстанционния съд за изменение на мерките за неотклонение на двете подсъдими от задържане под стража в домашен арест е разгледано, без да е изпълнена процедурата по чл. 342, ал. 2 от НПК, съгласно която в 7-дневен срок от съобщението за постъпилия частен протест подсъдимият може да направи възражение. В НПК и Правилника за администрацията в съдилищата не е предвидена възможност за образуване на самостоятелно производство пред въззивната инстанция по чл. 343 от НПК. Съдебното произнасяне на въззивната инстанция по искане за спиране на изпълнението на първоинстанционното определение предполага редовно образувано въззивно производство, каквото в разглеждания случай не е било налице.

Резултатите от проверката сочат още, че определението от 16.11.2018 г. на АСНС за спиране изпълнението на определение от 16.11.2018 г. по делото на Специализирания наказателен съд, с което са изменени мерките за неотклонение на подсъдимите Иванчева и Петрова, е постановено без съдебният състав да е разполагал с протокола от проведеното на 16.11.2018 г. съдебно заседание. Същият е бил администриран до въззивната инстанция след произнасянето на съда по искането на прокурора за спиране на изпълнението на определението. Към момента на произнасянето на въззивния съд по искането за спиране все още не е било подписано от съдебните заседатели и самото определение за изменение на мерките за неотклонение (т. е. изобщо не е бил налице годин съдебен акт, окончателно финализиран с подписите на членовете на съдебния състав).

В деня на извършване на тази законово регламентирана проверка на ВКС се случи безпрецедентно събитие за една правова държава, което остана без никакви последствия. В писмо до АСНС, изпратено от и. ф. административни

ръководители на Специализираната прокуратура и на Апелативната специализирана прокуратура (АСП), прокурор при Върховната касационна прокуратура и прокурор при АСП, бе отправено предложение н.о.х.д. № 2617/2018 г. да не бъде предоставяно на проверяващите съдии от Върховния касационен съд. За такова предложение не само липсва правно основание, но то представлява недопустим опит за институционално въздействие върху съда, нарушаване на конституционно установения баланс на държавната власт и върховенството на закона, груба намеса в съдебната независимост. Не на последно място целта му бе опит да се осуети образувана по надлежния ред проверка на АСНС.

Изпълнение на мерки от Плана за действие за изпълнение на препоръките от Доклада на Европейската комисия от 25.01.2017 г. в рамките на Механизма за сътрудничество и оценка

Сред мерките от Плана за действие за изпълнение на препоръките от Доклада на Европейската комисия от януари 2017 г. в рамките на Механизма за сътрудничество и оценка (приет в изпълнение на решение на Министерския съвет № 139/23.02.2017 г.), по които Върховният касационен съд е посочен като отговорна институция, са:

- Мярка 20: „Ежемесечно публикуване в страницата на ВКС в Интернет на предстоящите за разглеждане дела, свързани с корупционни престъпления“;
- Мярка 21: „Незабавно публикуване в страницата на ВКС в Интернет на решенията, постановени по дела за корупционни престъпления“;
- Мярка 41: „Ежемесечно публикуване в страницата на ВКС в Интернет на предстоящите за разглеждане дела, свързани с организирана престъпност“;
- Мярка 42: „Незабавно публикуване в страницата на ВКС в Интернет на решенията, постановени по дела за организирана престъпност“.

В изпълнение на задълженията по тези мерки със Заповед № 474/01.03.2017 г. на председателя на ВКС е одобрен Единен каталог на корупционните престъпления, по който се води статистика във Върховния касационен съд.

И през 2018 г. в интернет страницата на ВКС – в секцията „Дела, свързани с организирана престъпност и корупционни престъпления“, продължи публикуването на актуални списъци на делата за организирана престъпност и на тези, свързани с корупционни престъпления – по месеци и по съдилища, предоставили информацията за съответния апелативен район, както и за специализираните наказателни и военните съдилища. Там се публикуват и постановените решения по наблюдавания тип дела – корупционни и свързани с организирана престъпност.

Информация за наблюдавания тип дела се изпраща до Висшия съдебен съвет, Министерството на правосъдието и Националния съвет по антикорупционни политики.

Както се вижда от приложенията към доклада, през 2018 г. са постановени 52 решения от съдебни състави на ВКС по дела, свързани с корупционни престъпления, попадащи в Единния каталог на корупционните престъпления, по който се води статистика във Върховния касационен съд.

С 33 от решенията са потвърдени актовете на въззивната инстанция, с 8 – актовете на въззивната инстанция са отменени и делата са върнати за ново

разглеждане, с 1 – актът е отменен и подсъдимият е оправдан, със 7 от решенията актовете на въззивната инстанция са изменени, с 2 – производството по дело е възобновено, а с 1 е отказано възобновяване на производството.

Най-тежките наказания по този тип дела, наложени през 2018 г. с окончателни съдебни актове, са на:

- М. П. – 7 години „лишаване от свобода“ и 10 години „лишаване от право да заема материално отчетническа длъжност и да упражнява професия, свързана с пазенето и управлението на чуждо имущество“. Подсъдимият е признат за виновен в това, че като касиер в банков офис на „Райфайзенбанк България“ ЕАД в гр. Благоевград присвоил пари, собственост на банката, в размер на 405 000 лв. – парични средства в банкоматни касетки на АТМ устройства, също така чрез съставяне и използване на неистински официални документи изтеглил пари от депозитни сметки на клиенти на банката и при условията на продължавано престъпление присвоил пари на обща стойност 404 010,50 лв., както и сума на обща стойност 1693,20 лв. от наличността на касата, на която е бил отговорен касиер;

- А. В. – „лишаване от свобода“ за срок от 6 години, към което са присъединени наказанията „лишаване от правото да заема държавна или обществена дейност, свързана с ръководство, контрол и стопанисване на публично имущество“ за срок от 10 години, както и „лишаване от правото да упражнява професия или дейност, свързана с пазене, управление, контрол и отчитане на чуждо имущество“ за срок от 9 години. Подсъдимата е призната за виновна в това, че като длъжностно лице – касиер в Регионално управление „Български пощи“ ЕАД – Пловдив, Областна пощенска станция – Хасково, е присвоила чужди пари в размер на 7364,96 лева, собственост на „Български пощи“ ЕАД, 191 781,85 лв., собственост на „Юробанк България“ АД, като не отчитала суми в системата на банката, теглила суми и закривала спестовни влогове и срочни депозити. Освен това е съставила неистински частни документи и ги употребила във връзка с банкови операции – внесени и изплатени суми по спестовни влогове, откриване и закриване на срочни депозити, а също така е възбудила и поддържала заблуждение у няколко лица, като общата вреда е на стойност 38 580 лева;

- П. М. – 5 години „лишаване от свобода“ и „лишаване от право да упражнява професията счетоводител“ за срок от 5 години, и В. В. – 3 години „лишаване от свобода“ с 4-годишен изпитателен срок. Подсъдимите са признати за виновни в това, че като длъжностни лица – главен счетоводител и изпълнителен директор на клон към ТБ „Инвестбанк“, присвоили чужди пари, собственост на банката, в размер на: П. М. – 4 402 887,90 щатски долара, равностойни на 6 068 546,20 лв., връчени му в това му качество да ги пази и управлява, като за улесняване на присвояването е извършил и друго престъпление, В. В. – 40 273,97 евро, равностойни на 78 769,04 лв.

Постановените през 2018 г. решения от Върховния касационен съд по дела, свързани с организирана престъпност, са 15. По 3 от делата са потвърдени въззивните решения, по 5 решението на въззивния съд е отменено и делото е върнато за ново разглеждане, по 6 е изменено решението на въззивния съд, а 1 дело на първоинстанционен съд е възобновено.

Най-тежките наказания по този тип дела, наложени през 2018 г. с окончателни съдебни актове, са на:

- Й. И. – 17 години „лишаване от свобода“; И. Й. – 17 години „лишаване от свобода“; М. А. – 2 години „лишаване от свобода“, изтърпяването на което е отложено за срок от 4 г. Й. И. и И. Й. са осъдени за опит за предумишлено убийство по начин и със средства, особено опасни за живота на мнозина; М. А. – за държане на огнестрелно оръжие и боеприпаси за огнестрелни оръжия без надлежно разрешение;

- А. В. – 7 години „лишаване от свобода“, към което е присъединено и наказанието „лишаване от право да упражнява търговска дейност“ за срок от 3 години; Е. Г. – 2 години „лишаване от свобода“ с изпитателен срок от 4 години; В. С. – 2 години „лишаване от свобода“ с изпитателен срок от 4 години; Л. Г. – 1 година „лишаване от свобода“ с изпитателен срок от 3 години. Осъдени са за ръководене, съответно участие в организирана престъпна група, и държане на акцизни стоки без бандерол;

- Е. Б. – 6 години „лишаване от свобода“, и С. К. – 3 години „лишаване от свобода“ с 5-годишен изпитателен срок. Осъдени са за участие в организирана престъпна група с цел извършване на престъпление пране на пари.

I. НАКАЗАТЕЛНА КОЛЕГИЯ

Статистически данни за делата за разглеждане през 2018 г. в Наказателната колегия на Върховния касационен съд и за свършените дела през годината

Несвършени дела към 1 януари 2018 г. От тях: - касационни дела - частни производства	289 бр. 273 бр. 16 бр.
Постъпили дела през 2018 г. От тях: - касационни дела - частни производства	1252 бр. 806 бр. 446 бр.
Общ брой на делата за разглеждане през 2018 г. От тях: - касационни производства - частни производства	1541 бр. 1079 бр. 462 бр.
Свършени дела през 2018 г. От тях: - свършени касационни дела - свършени частни производства	1277 бр. 832бр. 445бр.
Несвършени дела към 31 декември 2018 г. От тях: - касационни дела - частни производства	264 бр. 247 бр. 17 бр.

1. КАДРОВА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ

По щат съдиите в Наказателната колегия (НК) на Върховния касационен съд са 31, в т. ч. заместник-председателят на ВКС и ръководител на

Наказателната колегия. Щатът не е изцяло зает, поради което и през 2018 г. колегията работи в намален състав на съдиите.

Нов заместник-председател на ВКС и ръководител на НК

С решение на Общото събрание на Върховния касационен съд и Върховния административен съд, проведено на 26.10.2018 г., съдия Павлина Панова – зам.-председател и ръководител на Наказателната колегия, е избрана за съдия в Конституционния съд на Република България. Тя изпълнява длъжността „заместник на административния ръководител – заместник-председател“ и ръководител на НК на ВКС от 25.03.2013 г. до 12.11.2018 г., като на 13.11.2018 г. встъпи в длъжността „съдия в Конституционния съд“.

На 02.11.2018 г. Пленумът на ВКС на основание чл. 111, ал. 2, т. 3 от Закона за съдебната власт изслуша предложения от председателя на ВКС кандидат за нов заместник-председател на ВКС и ръководител на НК Галина Захарова – съдия във Върховния касационен съд от 01.09.2013 г., председател на Второ наказателно отделение от 01.11.2017 г. С решение на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет по Протокол № 35/13.11.2018 г. на основание чл. 168, ал. 2 от ЗСВ съдия Захарова е назначена на длъжността „заместник на административния ръководител – заместник-председател“ и ръководител на Наказателна колегия на Върховния касационен съд.

Нов председател на Второ наказателно отделение

След изслушване по реда на чл. 111, ал. 2, т. 4 от ЗСВ на заседание на Пленума на ВКС, проведено на 05.12.2018 г., със Заповед № 2903/06.12.2018 г. на председателя на ВКС Галина Тонева – съдия във Второ наказателно отделение, е назначена на административна длъжност „председател на Второ наказателно отделение“ на ВКС, считано от 06.12.2018 г.

Възстановен на длъжност „съдия“ във Върховния касационен съд съдия от Конституционния съд на Република България

На 13.11.2018 г. на основание чл. 148, ал. 1, т. 1 от Конституцията на Република България е прекратен мандатът на Кети Маркова като съдия в Конституционния съд на Република България. С решение на Съдийската колегия на ВСС, постановено в заседание на 06.11.2018 г. по т. 39 от Протокол № 34/06.11.2018 г., на основание чл. 195, ал. 4 от ЗСВ Съдийската колегия на ВСС възстанови Кети Маркова на длъжност „съдия“ във ВКС – Наказателна колегия, считано от датата на прекратяване на мандата ѝ на конституционен съдия. По разпореждане на ръководителя на НК съдия Маркова временно участва в съдебни заседания на Трето наказателно отделение, а с решение на Пленума на ВКС от 05.12.2018 г., въз основа на предложение от ръководителя на НК до председателя на ВКС, на основание чл. 114, ал. 1, т. 5 от ЗСВ съдия Маркова е разпределена да заседава в Трето наказателно отделение.

Командировани съдии от НК на ВКС

На заседание на Пленума на ВКС от 01.10.2018 г. съдия Мина Топузова от Първо наказателно отделение е избрана за член на Комисията по атестирането и конкурсите при Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет – наказателна материя. С решение на Съдийската колегия на ВСС от 02.10.2018 г. е конституирана постоянната КАК с избраните до момента членове на състава ѝ, включително съдия Топузова, считано от 05.10.2018 г.

С решение на Съдийската колегия на ВСС по Протокол № 49/05.12.2017 г. (обн., ДВ, бр. 1/02.01.2018 г.) е обявен конкурс за повишаване и заемане на

четири свободни длъжности „съдия“ във ВКС – НК. В определения чрез жребий поименен състав на конкурсната комисия, обявен на сайта на ВСС, са включени съдиите от НК на ВКС Капка Костова (председател на конкурсната комисия), Мина Топузова, Лада Паунова и Жанина Начева – резервен член. На 24.07.2018 г. на страницата на ВСС в интернет са публикувани резултатите от класирането на кандидатите в конкурса за повишаване в длъжност „съдия“ във ВКС – НК. С решение по Протокол № 30 от заседание на Съдийската колегия на ВСС, проведено на 11.10.2018 г., на основание чл. 160 вр. чл. 193, ал. 3 от ЗСВ, публикувано на интернет страницата на ВСС на 12.10.2018 г., са повишени първите четирима класирани кандидати – Красимира Медарова, Невена Грозева, Бонка Янкова и Надежда Трифонова, а за останалите участници в конкурса гласуването е прекратено поради попълване на местата. Решението на Съдийската колегия на ВСС за повишаване и заемане на 4 свободни длъжности „съдия“ във ВКС – НК е обжалвано по реда на чл. 187 от ЗСВ.

С решение от заседанието на Съдийската колегия на ВСС, проведено на 13 ноември 2018 г. (т. 11.2), е обявен определеният на основание чл. 189, ал. 5 от ЗСВ и чл. 36, ал. 1 от Наредба № 1 от 9 февруари 2017 г. за конкурсите за магистрати и за избор на административни ръководители в органите на съдебната власт поименен състав на конкурсната комисия по обявения конкурс за повишаване в длъжност „съдия“ в апелативните съдилища – наказателна колегия (обн., ДВ, бр. 38/08.05.2018 г.). В състава на конкурсната комисия като редовни членове са включени съдиите от НК на ВКС Евелина Стоянова, Антоанета Данова, Милена Панева, Ружена Керанова – резервен член, всички определени чрез жребий на основание чл. 189, ал. 5, т. 4 от ЗСВ от Пленума на ВКС, а като представител на КАК – съдия Мина Топузова от НК на ВКС. Конкурсната комисия за наказателна колегия е конституирана на 28.11.2018 г., когато е проведено първото ѝ заседание и е избран председателят ѝ – съдия Евелина Стоянова.

Командировани съдии в НК на ВКС

Със заповед на председателя на ВКС, считано от 03.12.2018 г., Невена Грозева – съдия от Апелативен съд – София, е командирована за цялостно изпълнение на длъжността на „съдия“ във ВКС – наказателна колегия на незаета щатна длъжност, до отпадане на необходимостта от командироването. Със заповеди на председателя на ВКС, считано от 02.01.2019 г., Надежда Трифонова – съдия от Апелативен съд – София, и Бонка Янкова – съдия от Окръжен съд – Търговище, са командировани за цялостно изпълнение на длъжността на „съдия“ във ВКС – НК на незаета щатна длъжност, до отпадане на необходимостта от командироването. Необходимостта от командироване е мотивирана с оглед нуждата от обезпечаване работата на НК в периода на обжалване на конкурсната процедура за повишаване и заемане на свободните длъжности „съдия“ във ВКС – НК, при която горепосочените съдии са класирани съответно на 2-ро, 4-то и 3-то място, имат отлични атестации и съответстват на необходимите условия за командироване във ВКС. В НК на ВКС е командирована и съдия Красимира Медарова от Апелативен съд – София.

Съдии от НК, освободени на основание чл. 165, ал. 1, т. 1 от ЗСВ

С решение на Комисията по атестирането и конкурсите при Съдийската колегия на ВСС по т. 2.3 от проведеното на 07.11.2016 г. заседание на административните ръководители на органите на съдебната власт е указано да се

спира разпределението на дела по отношение на магистратите в съответния съд при предстоящо навършване на 65-годишна възраст, както следва: за наказателни дела – в срок до шест месеца, и за всички останали дела – в срок до два месеца преди настъпването на основанието за освобождаване по чл. 165, ал. 1, т. 1 от ЗСВ. В изпълнение на указанията е издадена Заповед № 1949/22.11.2016 г. на председателя на Върховния касационен съд, съгласно която в указанияте от КАК срок и начин следва да се преустанови постъпването на дела на съдиите, на които предстои навършване на 65-годишна възраст.

През 2018 г. в НК не е имало съдии, освободени и подлежащи на освобождаване на основание чл. 165, ал. 1, т. 1 от ЗСВ.

С оглед предстоящото през 2019 г. освобождаване на това основание на съдия Капка Костова съгласно цитираните решение на КАК при Съдийската колегия на ВСС и заповед на председателя на ВКС с Разпореждане № 78 от 30.10.2018 г. на зам.-председателя на ВКС и ръководител на НК е преустановено компютърното разпределение на всички категории дела на случаен принцип по отношение на съдия Костова, считано от 01.11.2018 г.

2. ПОСТЪПЛЕНИЯ

а) Организация по образуване и насрочване на делата

През 2018 г. при образуването на делата продължава последователно да се следва редът за извършване на предварителен контрол за допустимост, наложен като трайна практика от предходни периоди и регламентиран в ПАВКС. Първоначалната проверка на предпоставките за допустимост на производствата пред ВКС е възложена на съдебните помощници на НК, на чийто доклад делата се разпределят на случаен принцип. След проучване на съдържанието на сезиращите процесуални документи и материалите по делата съдебните помощници докладват на съответния председател на отделение. С негово разпореждане се образува касационно производство или се постановява отказ за образуване на касационно производство, като делата се връщат на съответните съдилища за отстраняване на констатираните пропуски или се изпращат на компетентния съд.

Своевременно, с необходимата експедитивност и задълбоченост, се отговаря на всички подадени жалби и молби на граждани до ВКС, които са от компетентност на НК. При необходимост преди изготвянето на отговор се събира и обобщава информация от съдебни органи и други институции.

През 2018 г. по постъпили дела са постановени 470 мотивирани разпореждания. Техният брой е нараснал значително спрямо 2017 г., когато са били 271.

Съдебните секретари на НК продължават да водят отделен регистър на постановените разпореждания по постъпващите за образуване в колегията дела и преписки, изготвяни от зам.-председателя на НК и от председателите на отделения, въведен с разпореждане на ръководителя на НК, считано от 01.01.2017 г.

И през 2018 г. в съответствие с чл. 9 от ЗСВ в НК стриктно се спазва изискването за електронно разпределение на делата на принципа на случайния подбор. За него се използва Централизираната система за случайно разпределение на делата (<http://webrand.justice.bg/>), въведена в експлоатация с оглед решение на ВСС от 01.10.2015 г. по Протокол № 37/29.09.2015 г., която

генерира докладчика и номера на делото, след което информацията се прехвърля в Автоматизираната система за управление на делата на ВКС (АСУД). На случаен принцип, по електронен път се определят и формират съдебните състави в трите наказателни отделения. Принципът на случайно разпределение на делата се прилага в съчетание с въвеждането в софтуерния продукт на АСУД на показателите за фактическа и правна сложност на делата. Техните коефициенти се определят от председателите на отделения при образуването на делата съгласно утвърдени критерии.

До 15.07.2018 г. в НК действа Разпореждане № 34/11.05.2017 г. на ръководителя на колегията (заменило Разпореждане № 7/22.04.2013 г., точка 8 от което е изменена с Разпореждане № 101/24.11.2016 г. на ръководителя на НК), уреждащо по обобщен начин компютърното формиране на съдебните състави по отделения в колегията на случаен принцип, конкретните дати на провеждане на съдебните заседания, избора на нови съдии за участие във вече сформиран състав при невъзможност на съдия за участие в съдебно заседание, реда на участие в съдебни заседания от председателя на колегията, както и начина на формиране на съдебните състави при разглеждане на дело в открито съдебно заседание от петчленен състав, с оглед изискванията на разпоредбата на чл. 28, ал. 4 от НПК. Съгласно точка 8 от Разпореждане № 34, когато причината за невъзможност за участие на съдия от съдебния състав, определен на случаен принцип за разглеждане на дело, е известна при неговото насрочване и в по-късен момент, но не непосредствено преди съдебното заседание, нов член на състава за разглеждане на това дело се определя на случаен принцип, чрез компютърен избор. Такъв се извършва при възможност измежду съдиите в рамките на отделението, които могат да участват в разглеждането на делото. При липса на такава възможност изборът се извършва измежду всички останали съдии от колегията. Промени в участието на съдии в определените заседателни дни се допускат с разпореждане на председателя на НК при възникнала внезапна, непосредствена и обоснована причина за това (т. 11). Когато делото подлежи на разглеждане пред ВКС от петчленен състав съгласно чл. 28, ал. 4 от НПК, съдебният състав, определен на случаен принцип за разглеждане на делото, се допълва с двама съдии, определени на случаен принцип чрез компютърен избор. Изборът се извършва при възможност измежду съдиите, които могат да участват в разглеждането на делото, в рамките на отделението, като се съобразява и редът на участие на председателя на НК в съдебните заседания по отделения. При липса на такава възможност изборът се извършва измежду всички останали съдии от НК (т. 12). Разпорежданията по посочените точки се публикуват в деловодната система АСУД под номера на делото, по което са постановени.

Със Заповед № 407/02.03.2018 г. на председателя на ВКС на основание чл. 114, ал. 1, т. 2 и ал. 5 от ЗСВ, писмо от Инспектората към Висшия съдебен съвет и при съобразяване на Вътрешните правила за случайно разпределение на делата при ВКС, Правилата за разпределяне, образуване и подкреждане на делата в Гражданска и Търговска колегии и Правилата за разпределяне, образуване и формиране на съдебни състави в НК, както и с оглед необходимостта от систематизирането им, на работна група, състояща се от по един представител от всяка колегия, бе възложена задача да изготви проект на Вътрешни правила за образуването и случайното разпределение на делата във ВКС. От страна на НК в състава на работната група участва съдия Красимир Харалампиев, председател

на Трето н. о. Изготвените Правила за образуването и случайното разпределение на делата във ВКС, след обсъждането им от съдиите от ВКС, са утвърдени със Заповед № 1771/16.07.2018 г., в сила от същата дата. Те се състоят от четири раздела: I. Общи правила; II. Правила за разпределяне, образуване и подреждане на делата в Гражданска и Търговска колегия; III. Правила за разпределяне, образуване и формиране на съдебни състави в Наказателна колегия; IV. Правила при спорове за подсъдност между ВКС и Върховния административен съд, респективно между общите и административните съдилища. Регламентът на правилата за разпределяне, образуване и формиране на съдебни състави в НК кореспондира по съдържание с предписанията, залегнали в посоченото вече Разпореждане № 34/11.05.2017 г.

Със Заповед № 2323/01.10.2018 г. на председателя на ВКС е утвърдено Техническо приложение към Правилата, проектът на което е изготвен от комисия, създадена със Заповед № 1881/27.07.2018 г., председателствана от зам.-председателя и ръководител на НК.

Правилата за образуването и случайното разпределение на делата във ВКС и Техническото приложение към тях са публикувани на интернет страницата на ВКС, Раздел „Нормативна уредба“ – „Вътрешни правила на съда“.

От 2016 г. в НК на ВКС се поддържа регистър на отводите на съдиите, постановени на основание чл. 29, ал. 2 от НПК. През 2018 г. в НК на ВКС са постановени шест самоотвода на съдии по възложени за разглеждане пред ВКС дела. В четири от случаите самоотводите са постановени от определения по съответното дело докладчик, а в останалите два – от член на съдебния състав. Във всички случаи съдиите се произнасят с разпореждания за самоотвод, предхождащи съответните дати, за когато са били насрочени делата в открито съдебно заседание, поради което самоотводите на докладчика, респективно на съответния член на съдебния състав, не са причина за отлагане на разглеждането на делото. Незабавно след постъпването на самоотводите зам.-председателят на ВКС и ръководител на НК е разпоредил да се определи на случаен принцип чрез електронно разпределение нов докладчик, респективно член на състава¹, който да участва в разглеждането на делото. Самоотводът и разпореждането на ръководителя на НК се публикуват в деловодната система на ВКС под номера на делото.

Образуваните с определени съдии-докладчици и обработени в служба „Наказателни съдопроизводства“ дела се насрочват в открито съдебно заседание, а делата по частни производства – в закрито заседание. До края март 2018 г. в открито съдебно заседание се постановяват и определенията на ВКС по реда на чл. 340, ал. 3 от НПК² по дела, образувани по жалба или протест срещу актове на въззивната инстанция във връзка с мерки за неотклонение на подсъдимите лица. С решение на ОСНК от 22.03.2018 г. по въпроса за произнасянето на ВКС по

¹ Определянето на нов член на състава е регламентирано от Раздел III, т. 8 от Правилата за образуването и случайното разпределение на делата във ВКС (а преди това – с т. 8 от Разпореждане № 34/2017 г. на ръководителя на НК): „Когато причината за невъзможност за участие на съдия от съдебния състав, определен на случаен принцип за разглеждане на дело, е известна при неговото насрочване и в по-късен момент, но не непосредствено преди съдебното заседание, нов член на състава за разглеждане на това дело се определя на случаен принцип чрез компютърен избор. Изборът се извършва при възможност измежду съдиите, които могат да участват в разглеждането на делото, в рамките на отделението. При липса на такава възможност изборът се извършва измежду всички останали съдии от колегията“.

² Обжалваемостта на определенията на въззивния съд, постановено по реда на чл. 340, ал. 3 от НПК, пред ВКС е предвидена с измененията и допълненията на НПК, ДВ, бр. 42/2015 г.

частни производства на основание чл. 340, ал. 3 вр. чл. 309, ал. 2 от НПК относно разглеждането на мерки за неотклонение на подсъдимите след постановяване на съдебен акт от въззивната инстанция е утвърдена практиката тези производства да се разглеждат в закрито съдебно заседание.

И през изминалата година делата се насрочват в открито заседание от председателите на отделения по предварително изготвен график на заседанията след случайното определяне на съдебните състави в рамките на 30 – 40 дни от постъпването им в съда.

До 31.12.2018 г. в НК са обявени за решаване 833 наказателни дела, от които по 55 броя в срочните книги не са обявени съдебни актове. В края на отчетната година не са изготвени съдебни актове, както следва: по 4 касационни дела за септември (в деловодната система не са обявени решенията по други две дела, макар съдебните актове по тях да са изготвени и предоставени за подписване на останалите членове на съставите); по 16 касационни дела за октомври; по 14 касационни дела за ноември и по 20 касационни дела за декември. По делата, разгледани и обявени за решаване през ноември и декември, към края на отчетния период – 31.12.2018 г., все още не са изтекли инструктивните срокове по чл. 354, ал. 4, изр. 1, пр. 2 от НПК за изготвяне на съдебните актове.

б) Разрешения за използване на специални разузнавателни средства (СРС) по чл. 174, ал. 6 от НПК от зам.-председателя на ВКС, ръководещ Наказателната колегия

През 2018 г. няма образувани дела, свързани с даване на разрешение за използване на СРС от зам.-председателя на ВКС, ръководещ Наказателната колегия.

в) Брой на образуваните дела и средна натовареност на съдиите от Наказателната колегия

През отчетния период в НК на ВКС са постъпили общо 1252 дела, от които 806 са касационни дела (по Глава двадесет и трета „Касационно производство“ и Глава тридесет и трета „Възобновяване на наказателни дела“ от НПК), а 446 броя са постъпилите частни производства.

Съотношението с предходни години се съдържа в следващата таблица:

Година	Постъпили дела
2018	1252
2017	1317
2016	1369
2015	1669

Съгласно статистическите данни, предоставени от Отдел „Информационни системи, комуникация и съдебна статистика“ при ВКС, през отчетния период са разгледани общо 1541 дела.

И през 2018 г. съдиите от НК на ВКС участват средно месечно в по две съдебни заседания, а председателят на колегията – в по едно заседание месечно във всяко от отделенията (всеки месец последователно в Първо, Второ и Трето

н. о.). Средномесечната натовареност на съдиите в колегията през отчетния период е около 4,6 дела (касационни дела и касационни частни дела, по които са докладчици и изготвят окончателен съдебен акт). Посочените данни очертават тенденция на относителна устойчивост по отношение месечното натоварване на съдиите, което през 2017 г. е 4,5 дела, като обуславят прогноза за сходна месечна натовареност и през 2019 г.

Най-голяма натовареност на съдия от НК – над 55 дела годишно, се наблюдава при девет съдии (двама съдии с по 58 разпределени дела през 2018 г.; трима съдии с по 57 дела и четирима съдии с по 56 дела).

През 2018 г. продължи отчитането на правната и фактическа сложност на делата с оглед оценката на натовареността на съдиите от Наказателната колегия в правораздавателната им дейност³. Правната и фактическата сложност на делото са основни компоненти на критерия „сложност на делото“. Те се прилагат успоредно със стриктното спазване на принципа за случайното разпределение на делата, изведен в разпоредбата на чл. 9 от ЗСВ. Системата на правната и фактическата сложност показва положителен резултат при преценката за натовареността на магистратите и до известна степен чрез нея се постига равномерно натоварване на съдиите. Определянето на коефициентите се извършва от председателите на отделения при образуването на делото, по предложение на съответния съдебен помощник, съобразено с приетите правила за сформирането им. И двата коефициента са прогнозни и могат да бъдат променяни в случаите, в които съдията-докладчик при проучване на делото констатира, че то разкрива по-висока или по-ниска фактическа или правна сложност. Прилагането на коефициентите като критерии за определяне на тежестта на делата рефлектира върху натовареността на всеки магистрат. Въпреки положителните резултати, които се демонстрират на практика с въведената система на определяне на натовареността на съдиите, нейното наблюдение следва да продължава в динамика с цел своєвременното коригиране на някои от показателите или критериите, както това е сторено по отношение на компонента „правна сложност на делото“.

И през отчетната 2018 г. всички дела се докладват за образуване на тримата председатели на отделения: на Първо н. о. – съдия Капка Костова; на Второ н. о. – съдия Галина Захарова/съдия Галина Тонева; на Трето н. о. – съдия Красимир Харалампиев, като в случаи на спорни въпроси, свързани с образуването на делата и допустимостта на жалби, протести и искания за възобновяване, въпросите се решават от председателя на НК или се отнасят за обсъждане до ОСНК. Намаленото постъпление по брой дела е обусловено предимно от два основни фактора: законодателни изменения и въведената практика за постановяване на откази за образуване на касационни производства от ръководителя на НК и председателите на отделения. В изключителна степен намалението е резултат от прехвърляне по законодателен път на компетентността за значителна част от производства за възобновяване на наказателни дела на съответните апелативни съдилища, както и ограничаването на обхвата на касационното обжалване. От съществено значение е и големият брой постановени мотивирани откази – 177 бр. При тази съдебна дейност

³По отношение на тяхната фактическа сложност с решение на ОСНК от средата на май 2013 г. са приети шест критерия, които се вземат предвид при определянето на фактическата сложност на делата и се прилагат, считано от 03.06.2013 г.

предварително се селектират недопустимите и нередовни жалби/протести/искания за възобновяване, вместо впоследствие да се оставят без разглеждане или образуваните касационни производства да се прекратяват.

Независимо от намалението на общия брой на постъпилите касационни дела, продължава да нараства броят на делата с висока фактическа и правна сложност: през 2018 г. те са общо 105 броя (при 94 бр. през 2017 г. и 100 бр. през 2016 г.), от които 85 бр. са класифицирани с коефициент на сложност „4“ и 20 бр. – с коефициент на сложност „5“. Този показател бележи тенденция на трайна устойчивост.

В такъв аспект се установява, че дейността по решаване на делата значително се усложнява както от фактическа, така и особено от правна страна.

г) Видове образувани дела

Анализът на постъпленията на делата в НК е основан на статистическите данни за периода 01.01.2018 г. – 31.12.2018 г. (Справка 3.1), предоставени от отдел „Информационни системи, комуникация и съдебна статистика“ към ВКС. В справката, в сравнителен аспект, са отразени и съответните статистически данни за 2017 г. и 2016 г. През отчетния период постъпленията на делата са регистрирани според тяхната правна квалификация, независимо от характера на производството – касационно (по Глава двадесет и трета от НПК) или по възобновяване на наказателни дела (по Глава тридесет и трета от НПК).

Според вида на престъплението, за което е постановен съдебен акт, както през 2018 г., така и през 2016 и 2017 г.⁴ преобладават общоопасните престъпления (Глава единадесета от НК) – 226 дела (при 234 бр. за 2017 г. и 248 бр. за 2016 г.). От тях най-многобройни са транспортните престъпления – 169 бр. за 2018 г. при 166 бр. за 2017 г. и 171 бр. за 2016 г. Както и през предходните две отчетни години, по численост отново следват делата за престъпления против личността (Глава втора от НК) – 189 бр. (при общо 219 бр. за 2017 г. и 221 бр. за 2016 г.) и за престъпления против собствеността (Глава пета от НК) – 158 бр. (при общо 185 бр. за 2017 г. и 207 бр. за 2016 г.).

Престъпления против републиката

През 2018 г. е образувано едно дело за престъпление от раздел IV „Други престъпления“ на Глава първа „Престъпления против републиката“ от НК, а именно по чл. 108, ал. 2 от НК, свързано с опетняване на знамето на Република България.

Общоопасни престъпления

При транспортните престъпления и през 2018 г. преобладават образуваните дела по квалифицираните състави на чл. 343, ал. 3, б. „б“ и ал. 4 от НК (причиняване на смърт или телесна повреда на едно или повече лица при управление на МПС, като деянието е извършено в пияно състояние или след употреба на наркотични вещества или техни аналози, или деецът е избягал от местопроизшествието, или е управлявал, без да има необходимата правоспособност, или на пешеходна пътека), като отчетеният брой за 2018 г. е занижен с 35% спрямо данните от 2017 г. (49 бр. през 2018 г., 75 бр. през 2017 г.).

⁴ За разлика от 2015 г., когато основен дял заемат престъпленията против собствеността.

По основния състав за причиняване на смърт по непредпазливост в транспорта (чл. 343, ал. 1, б. „в“ от НК) е регистриран ръст с 47% спрямо предходния отчетен период (50 броя през 2018 г., 34 броя през 2017 г.).

Налице е увеличение със 78% спрямо 2017 г. на образуванияте пред ВКС дела по чл. 343б от НК (управление на МПС в пияно състояние или след употреба на наркотични вещества) – 41 бр. през 2018 г., 23 броя през 2017 г.

Четвъртото място по брой образувани дела за престъпления по транспорта през 2018 г., както и през предходните отчетни години, заемат тези по чл. 343в от НК (управление на МПС в срока на изтърпяване на наказание лишаване от право на управление на МПС, след като деецът е наказан за същото деяние по административен ред), които са с две по-малко спрямо предходния отчетен период – общо 13 бр., при 15 бр. през 2017 г.

Констатира се спад с 5 броя на делата по чл. 343а от НК (привилегирован състав на транспортно престъпление) – 9 бр. през 2018 г., 14 бр. през 2017 г.

При общоопасните престъпления с предмет наркотични вещества през 2018 г. са отчетени по шест броя по-малко дела пред ВКС, образувани по основните/квалифицираните състави на производство, пренасяне, изготвяне, търговия и др. на наркотични вещества (25 бр., респ. 16 бр. през 2018 г.; 31 бр., респ. 22 броя през 2017 г.).

По отношение на останалите престъпления от Глава единадесета „Общоопасни престъпления“ от Особената част на НК се наблюдава увеличение над два пъти на образуванияте пред ВКС дела за умишлен палеж, в т. ч. и квалифицираните състави, палеж чрез взрив (чл. 330, ал. 1 – 3 от НК, чл. 333 от НК) – 7 бр. през 2018 г., 3 бр. през 2017 г.

Престъпления против личността

Второ място сред образуванияте през 2018 г. пред ВКС дела (след общоопасните престъпления) е отредено на престъпленията против личността.

През 2018 г., както и през предходни отчетни периоди, най-голям е делът на образуванияте дела за убийство по чл. 115/чл. 116 от НК – общо 74 броя, при които се констатира понижение с 19% спрямо образуванияте през 2017 г. общо 91 бр. Делата за убийства по основния състав (чл. 115 от НК) – 25 броя, са с 27% по-малко спрямо 2017 г. (34 бр.). По квалифицираните състави на чл. 116 от НК е образувано едно дело по чл. 116, ал. 1, т. 2 от НК (убийство от длъжностно лице, представител на обществеността или полицейски орган), при липса на образувани такива през предходните отчетни периоди, както са образувани и седем пъти по-малко дела по чл. 116, ал. 1, т. 11 от НК, в частност за убийство по хулигански подбуди (1 бр. през 2018 г., 7 бр. през 2017 г.).

Отчетеният през 2018 г. брой на делата по чл. 123 от НК (причиняване на смърт при професионална непредпазливост) – 30 бр., е нараснал с 50% спрямо предходния отчетен период (20 бр.).

Почти двукратно са намалели делата по чл. 124 от НК (убийство по непредпазливост вследствие на умишлено нанесена телесна повреда) в сравнение с отчетените през 2017 г. – от 13 бр. през 2017 г. на 7 бр. през 2018 г.

Приблизително еднакъв е броят на образуванияте дела за причинени телесни повреди (чл. 128 – 134 от НК) – 33 бр. през 2018 г., при 34 бр. през предходния отчетен период. При квалифицираните състави на телесни повреди образуванияте през 2018 г. дела по чл. 131, ал. 1, т. 12, пр. 1 от НК (телесна повреда по хулигански подбуди) са нараснали три пъти – 3 бр. през 2018 г., 1 бр. през 2017 г. Трикратно увеличение се наблюдава и при образуванияте през 2018 г.

пред ВКС дела по чл. 131, ал. 2 от НК (телесна повреда на съдия, прокурор, следовател, лице от състава на МВР, държавен или частен съдебен изпълнител и помощник частен съдебен изпълнител, митнически и данъчен служител) – 9 бр. при 3 бр. през 2017 г.

При производствата по Раздел IV „Отвличане и противозаконно лишаване от свобода“ от Глава втора на НК (чл. 142 – 142а) липсва промяна – броят на делата за отвличане, образувани по основния състав (чл. 142 от НК), е същият като и през 2017 г. – по 2 бр. всяка година. Постъплението на дела по квалифицираните състави за отвличане също не варира съществено: няма образувани дела по чл. 142, ал. 2, т. 1 от НК (отвличане от въоръжено лице) при едно образувано дело през 2017 г.; с 1 бр. повече са делата по чл. 142, ал. 2, т. 2 от НК (отвличане от две или повече лица) – през 2018 г. са образувани 2 при 1 дело през 2017 г. По 1 дело е образувано по чл. 142, ал. 2, т. 3 от НК (отвличане на бременна жена или ненавършило 18 г. лице) и чл. 142а, ал. 1 от НК (противозаконно лишаване от свобода), при отсъствие на такива дела през 2017 г.

Броят на образуваните през 2018 г. пред ВКС дела по Раздел V „Принуда“ от Глава втора на НК (чл. 143 – 144) е същият като и през предходния отчетен период – по 6 бр.

Пред ВКС не са образувани дела за престъпленията от Раздел VI „Издаване на чужда тайна“ от Глава втора на НК, чл. 145 (издаване на чужда тайна) и чл. 145а (издаване на чужда тайна чрез СРС).

Относно престъпленията против половата неприкосновеност се констатира, че през отчетния период пред ВКС не са образувани дела по чл. 151 от НК (престъпно съвкупление) за разлика от 2017 г., когато по този законов текст е образувано 1 дело. Два пъти по-малко са постъпилите дела по чл. 149 от НК (блудство с лице, ненавършило 14 г.) – 3 броя през 2018 г. при 6 бр. през 2017 г., а образуваните дела по чл. 150 от НК (блудство с лице, навършило 14 г.) бележат трикратно увеличение – 3 броя през 2018 г. при 1 бр. през 2017 г.

През 2018 г. са образувани две дела по чл. 152, ал. 1, т. 2 от НК (изнасилване чрез употреба на сила и заплашване) при липса на такива през 2017 г. Не са образувани дела по чл. 152, ал. 2, т. 1 от НК (изнасилване на ненавършила 18 г.) и по чл. 152, ал. 3, т. 3 от НК (изнасилване, ако е последвал опит за самоубийство). С едно по-малко (1 брой) са делата за изнасилване, извършено от две или повече лица (чл. 152, ал. 3, т. 1 от НК), а с едно повече (2 бр.) са образуваните през 2018 г. дела по чл. 152, ал. 4, т. 4 от НК (изнасилване, представляващо особено тежък случай). Отчетените през изминалата година дела по чл. 152, ал. 4, т. 1 от НК (изнасилване на ненавършила 14 г.) намаляват над два пъти спрямо данните за 2017 г. (3 бр. през 2018 г. при 7 бр. през 2017 г.). През 2018 г. във ВКС не са постъпвали дела по чл. 155 от НК (склоняване към проституция).

По отношение на делата от Раздел IX „Трафик на хора“ на Глава втора от НК се установява, че през 2018 г. пред ВКС не са образувани дела по чл. 159а и чл. 159б от НК, а образуваните дела по чл. 159г от НК (трафик на хора, представляващ опасен рецидив) са 2 бр. за 2018 г. при 1 бр. за 2017 г.

Престъпления против собствеността

Както през предходните години, така и през 2018 г., най-значима част от образуваните дела за извършени престъпления против собствеността съставляват грабежите (чл. 198 – чл. 199, ал. 2, т. 3 от НК) – 71 броя при 78 бр. през 2017 г., а

за кражби (чл. 194 – 197 от НК) през 2018 г. общо са образувани 36 бр. при 38 бр. за 2017 г. Отчетеният брой на делата за грабеж по основния състав (чл. 198 от НК) е нараснал почти два пъти – 17 бр. спрямо 9 бр. за 2017 г. Образованите през 2018 г. дела за грабеж на вещи, представляващ опасен рецидив (чл. 199, ал. 1, т. 4 от НК), намаляват с 28% (на 36 бр.) в сравнение с данните за 2017 г. (50 броя).

Постъплението на дела за кражба по основния състав на чл. 194 от НК е същото, каквото е и през 2017 г. – по 6 броя. През 2018 г. е образувано дело по чл. 195, ал. 1, т. 2 от НК (кражба на вещ, която не е под постоянен надзор) и 2 дела по чл. 196а от НК (кражба в особено големи размери, представляваща особено тежък случай) при липса на образувани такива през 2017 г. Броят на делата по чл. 195, ал. 1, т. 3 от НК (кражба, извършена чрез разрушаване, повреждане или подкопаване на прегради, здраво направени за защита на лица или имот) е идентичен с постъплението през 2017 г. – 2 броя. През 2018 г. са с 2 броя по-малко делата по чл. 195, ал. 1, т. 4 от НК (кражба, за извършването на която е използвано МПС, техническо средство или специален начин) – 5 броя през 2018 г., при 7 броя през 2017 г. През настоящия отчетен период три пъти, респ. четири пъти, са намалели делата по чл. 195, ал. 1, т. 5 от НК (кражба, извършена от две или повече лица, сговорили се предварително за нейното осъществяване, когато не представлява маловажен случай) – 1 брой през 2018 г., при 3 броя през 2017 г., и по чл. 195, ал. 1, т. 7 от НК (кражба в немаловажни случаи, извършена повторно) – 1 брой през 2018 г., при 4 броя през 2017 г. С 3 броя повече са делата за кражба, представляваща опасен рецидив (чл. 196, ал. 1 от НК) – 18 броя през 2018 г., при 15 броя през 2017 г.

Общият брой на образуваните пред ВКС дела за присвоявания е намалял с 6 броя спрямо предходната 2017 г. – от 24 броя през 2017 г. на 18 броя през 2018 г.

Делата за длъжностно присвояване по основния състав (чл. 201 от НК) са колкото и през 2017 г. – по 3 броя.

През 2018 г. не са образувани дела по чл. 202, ал. 2, т. 3 от НК (длъжностно присвояване, ако присвоените средства са от фондове, принадлежащи на Европейския съюз или предоставени от ЕС на българската държава), чл. 204 от НК (маловажни случаи на длъжностно присвояване), чл. 205 от НК (привилегирован състав на длъжностно присвояване) и чл. 206, ал. 4 от НК (обсебване в особено големи размери, представляващо особено тежък случай).

Спрямо 2017 г. с 1 брой повече (общо 3 броя) са делата за длъжностно присвояване в големи размери, както и за обсебване в големи размери или представляващо опасен рецидив (4 броя); с 3 броя по-малко (1 брой) са делата за длъжностно присвояване в особено големи размери, представляващо особено тежък случай (чл. 203, ал. 1 от НК) и по основния състав на обсебване по чл. 206 от НК (4 броя).

Общият брой на образуваните през отчетния период дела за измама (чл. 209 – 212б от НК) възлиза на 20, като намалява с 11 дела спрямо 2017 г., когато са образувани общо 31 дела. През 2018 г. не са образувани дела за измама по: чл. 210, ал. 1, т. 3 от НК (измама, извършена от длъжностно лице или от пълномощник в кръга на длъжността или пълномощието му или от лице, непосредствено извършващо по занятие сделки с валута в наличност); чл. 212, ал. 3 от НК (документна измама, при която полученото без правно основание имущество е от фондове на ЕС или предоставено от тях на българската

държава); чл. 212, ал. 4 от НК (документна измама в големи размери или представляваща опасен рецидив); чл. 212, ал. 5 от НК (документна измама в особено големи размери) и чл. 212б от НК (привилегирован състав на измама). Делата за измама по основния състав на чл. 209 от НК са колкото и през 2017 г. – по 8 броя. През 2018 г. е образувано едно дело по чл. 210, ал. 1, т. 2 от НК (измама, извършена от две или повече лица, сговорили се предварително) при липса на такива през 2017 г. По-малко на брой спрямо 2017 г. са делата за: измама, ако причинената вреда е в големи размери (чл. 210, ал. 1, т. 5 от НК) – 3 броя през 2018 г., при 5 броя през 2017 г.; измама по чл. 209, ал. 1 и 2 и чл. 210 в особено големи размери (чл. 211 от НК) – 4 броя през 2018 г., при 9 броя през 2017 г.; документна измама (чл. 212 от НК) – 4 броя през 2018 г., при 6 броя през 2017 г.

При делата по Раздел V „Изнудване“ (чл. 213а – чл. 214а) на Глава пета от НК следва да се отбележи общо сумарно намаляване с 2 броя – от 10 броя през 2017 г. на 8 броя през 2018 г.

Делата за вещно укривателство (чл. 215 от НК) кореспондират по брой с образуваните през 2017 г. – по 1 брой, а тези за унищожаване и повреждане (чл. 216 и чл. 216а от НК) са 4 броя, като са с едно повече спрямо 2017 г.

Престъпления против стопанството

През 2018 г. са образувани общо 60 дела за престъпления против стопанството (Глава шеста от Особената част на НК, чл. 219 – 252) при 67 броя през 2017 г.

Постъпили са 2 дела по основния състав за безстопанственост по чл. 219 от НК при липса на такива през 2017 г. С 2 броя (от 1 през 2017 г. на 3 през 2018 г.) са се увеличили делата за умишлена безстопанственост по чл. 219, ал. 3 от НК.

Няма промяна в постъплението на дела по чл. 219, ал. 4 от НК (безстопанственост в особено големи размери, представляваща особено тежък случай) – по 1 брой за 2017 г. и 2018 г., по чл. 220 от НК (склучване на неизгодна сделка, в т.ч. и квалифицирани състави) – по 3 броя, както и по чл. 244 от НК (придобиване или прокарване в обръщение на подправени парични знаци или платежни инструменти) – по 6 броя.

За разлика от предходната година, през 2018 г. пред ВКС е образувано по 1 дело по чл. 225б от НК (получаване на наследваща се имотна облага) и за престъпления против кредиторите (чл. 227б – 227е от НК).

Делата за контрабанда са с 1 брой повече (общо 5 бр.) по чл. 242, ал. 2 от НК (контрабанда на наркотични вещества), както и 4 броя образувани през 2018 г. дела по чл. 242, ал. 4 от НК – при липса на образувани такива през предходния отчетен период.

Делата, отнасящи се до нарушения на валутния режим (чл. 250 – чл. 252 от НК), са два пъти по-малко – 12 броя през 2017 г. и 6 броя през 2018 г.

Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителните системи

Относно делата по Глава седма „Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната система“ (чл. 253 – 260) от НК следва да се отбележи, че: през 2018 г. делата по квалифицираните състави на пране на пари са с 1 брой повече (5 броя през 2018 г. при 4 броя през 2017 г.); както и през 2017 г., е образувано 1 дело по чл. 254б, ал. 1 от НК (използване на средства от

европейски фондове не по предназначение); близо 2 пъти повече дела (31 броя) спрямо 2017 г. (17 броя) се отчитат за укриване и неплащане на данъчни задължения (чл. 255 – чл. 257 от НК).

Престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции

По Глава осма „Престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции“ (чл. 269 – 281 от НК) през 2018 г. пред ВКС са образувани две дела по чл. 270 от НК (препятстване на орган на власт) при едно дело през 2017 г.

Във връзка с престъпните посегателства над археологически обекти и паметници на културата по чл. 277а – чл. 278б от НК образуваните пред ВКС през 2018 г. дела по чл. 277а от НК (противоправно търсене и извършване на теренни археологически разкопки и подводни проучвания) са с 4 броя по-малко спрямо образуваните през 2017 г., когато са 5 броя, при 1 брой за 2018 г. Спрямо 2017 г. с 2 броя намаляват делата с предмет културни ценности по чл. 278 от НК (откриване и несъобщаване, унищожаване или повреждане на културна ценност), като са образувани общо 5 броя.

През 2018 г. е образувано едно дело по чл. 278д от НК (унищожаване на екземпляр от вид по Приложение № 3 към Закона за биологичното разнообразие, означен със знак (*)) при липса на образувани дела по чл. 278в – 278д от НК през предходни отчетни периоди.

Делата по чл. 279 – 280 от НК (незаконно преминаване и превеждане през граница) са 3 броя, както и през 2017 г.

Във връзка с общите престъпления по служба през 2018 г. са образувани 2 броя дела по чл. 282, ал. 1 от НК при същия брой дела през 2017 г., но по чл. 283а от НК (престъпления по чл. 282 и 283, свързани с приватизацията, продажбата, даването под наем или аренда, както и внасянето в търговски дружества на държавна, общинска и кооперативна собственост, както и на собственост на юридически лица) и по чл. 284в от НК. Образуваните през 2018 г. дела по квалифицираните състави на престъпленията по служба (чл. 282, ал. 2 – 5 от НК) се увеличават с 1 брой спрямо предходната отчетна година – 6 броя през 2018 г., при 5 броя през 2017 г.

При престъпленията против правосъдието се констатира минимално намаляване на образуваните през 2018 г. дела за набедяване по чл. 286 от НК – от 2 броя през 2017 г. на 1 брой през 2018 г. Делата за лъжесвидетелстване по чл. 290 и чл. 290а от НК са 2 броя, както и през 2017 г.

Общо образуваните през 2018 г. дела за престъпления по Раздел IV „Подкуп“ от Глава осма на НК са 21 броя при 22 броя за 2017 г. В частност, делата за пасивен подкуп (чл. 301 от НК) са с 1 брой по-малко – 2 броя през 2018 г., докато през 2017 г. са 3 броя; с 3 броя по-малко дела са образувани по квалифицирания състав на пасивен подкуп по чл. 302, т. 1 от НК (подкуп от лице, заемащо отговорно служебно положение, включително съдия, съдебен заседател, прокурор и следовател), които са 4 броя през 2017 г. и 1 брой през 2018 г.; делата по чл. 302, т. 2 от НК (подкуп, извършен чрез изнудване посредством злоупотреба със служебно положение) са е едно повече – общо 2 броя през 2018 г., при 1 брой през 2017 г. Както и през 2017 г., през отчетния период липсват образувани дела по чл. 302, т. 4 от НК (подкуп в големи размери) и активен подкуп по чл. 304 от НК (подкуп на длъжностно лице). През 2018 г. с 1 брой са се увеличили образуваните пред ВКС дела за активен подкуп по чл. 304а

от НК, а именно подкуп на длъжностно лице, заемащо отговорно служебно положение, включително съдия, съдебен заседател, прокурор или следовател, като през 2018 г. те са 14 броя, а са 13 броя през 2017 г. Константен спрямо предходните две отчетни години е броят на делата, образувани по чл. 304б от НК (т. нар. търговия с влияние) – 1 брой. През 2018 г. е образувано едно дело по чл. 305, ал. 1 от НК (подкуп, получен от вещо лице) при липса на образувани такива по законовия текст на чл. 305 от НК през предходни отчетни периоди.

Документни престъпления

Общо образуваните през 2018 г. дела пред ВКС по Глава девета „Документни престъпления“ (чл. 308 – чл. 319 от НК) са 8 броя при 10 броя през 2017 г. През 2018 г. не са образувани дела по чл. 308 и чл. 309 от НК, както и по квалифицираните състави на чл. 310 и чл. 311 от НК. Броят на образуваните през 2018 г. пред ВКС дела по чл. 310, ал. 1 от НК (документно престъпление от длъжностно лице) и тези по чл. 313 – 313б от НК е един и същ – по 1 брой. С едно по-малко през 2018 г. (1 брой) са делата по чл. 311 от НК (съставяне на документ с невярно съдържание), а с едно повече (5 броя) – по чл. 316 – чл. 319 от НК (ползване на неистински или преправен документ).

Компютърни престъпления

Както и през 2017 г., така и през 2018 г. пред ВКС не са образувани дела по Глава девета „а“ от НК.

Престъпления против реда и общественото спокойствие

През изминалата година броят на постъпилите за разглеждане дела за образуване и ръководене на организирана престъпна група (чл. 321 от НК) е намалял с 3 броя – от 12 дела през 2017 г. на 9 дела през 2018 г.; с 1 брой по-малко са делата (1 брой) за самоуправство по чл. 323 и чл. 323а от НК (в частност по чл. 323, ал. 1 от НК). През 2018 г. пред ВКС не са образувани дела по законови текстове: чл. 324 от НК (упражняване на професия без правоспособност) и по основния състав на хулиганство (чл. 325, ал. 1 от НК). Делата по квалифицираните състави за хулиганство са 3 броя, както и през 2017 г.

За престъпления по Глава дванадесета от НК „Престъпления против отбранителната способност на Републиката, против информацията, представляваща държавна тайна, и против чуждестранната класифицирана информация“, Раздел I „Престъпления против информацията, представляваща държавна тайна, и против чуждестранната класифицирана информация“ през 2018 г. са образувани 2 дела при липса на такива през предходни отчетни години.

На последно място, във връзка със статистическите данни за 2018 г. относно делата за промяна на местна подсъдност и спор за подсъдност следва да се отбележи, че увеличение се наблюдава при всички тях: образуваните на основание чл. 43, т. 1 от НПК дела са с 3 броя повече (40 броя през 2018 г., 37 броя през 2017 г.); четири пъти повече са образуваните през 2018 г. частни наказателни дела по чл. 43, т. 2 от НПК (8 броя през 2018 г., 2 броя през 2017 г.). Количествен ръст има и при касационните частни дела по чл. 43, т. 3 от НПК (245 броя през 2018 г., 223 броя през 2017 г.). През отчетния период с 8 броя повече са и касационните частни дела по спорове за подсъдност – чл. 44, ал. 1 от НПК (107 броя през 2018 г. при 99 броя през 2017 г.).

През 2018 г. на основание чл. 44, ал. 1 от НПК вр. чл. 135, ал. 4 от АПК – спор за подсъдност между общ и административен съд, са образувани 6 частни наказателни дела, разгледани от смесен петчленен състав, включващ трима съдии от ВКС (в т. ч. докладчика по делото) и двама съдии от ВАС.

През 2018 г. са образувани 3 дела по чл. 340, ал. 3 от НПК, свързани с произнасяния по мерки за неотклонение, при 7 броя през 2017 г.

Няма образувани дела по реда на процедурата за ускоряване на наказателното производство – чл. 368 – 369 от НПК.

Информацията за всички постъпления по дела по Глава двадесет и трета „Касационно производство“ и Глава тридесет и трета „Възобновяване на наказателни дела“ от НПК, разпределени по съответния законов текст от НК, се съдържа в Справка 3.1.

Видно от приложената таблица, очаквано, с оглед посочените в доклада изменения и допълнения на НПК от юни 2015 г., и през отчетната 2018 г. делата за възобновяване по Глава тридесет и трета от НПК намаляват във висока степен в сравнение с 2015 г., но съпоставени с предходната отчетна година броят им нараства с около 17%.

Година	Постъпили искания за възобновяване
2018	156
2017	133
2016	137
2015	579

Според статистическите данни:

- общо 36 дела по Глава тридесет и трета от НПК са разгледани по искане на прокуратурата, от които 27 броя – по искане на главния прокурор, и 9 броя – на активно легитимирания да отправя искания за възобновяване на основание чл. 422, ал. 1, т. 1 – 3 от НПК окръжен/военен прокурор/ръководител на специализираната прокуратура;

- 89 дела по Глава тридесет и трета от НПК са разгледани по искане на задочно осъден на основание чл. 423, ал. 1 от НПК, което е 78% повече спрямо 2017 г. (50 броя);

- 19 дела са образувани по искане на осъден на основание чл. 422, ал. 1, т. 5 от НПК, който брой намалява два пъти спрямо предходния отчетен период.

В сравнение с 2017 г., броят на исканията за възобновяване, депозирани от прокуратурата, е близо три пъти по-малко.

От всички отправени през 2018 г. 27 искания от главния прокурор 26 броя са уважени, а по едно производството е прекратено от състав на ВКС. От общо 9 броя искания на съответния компетентен орган да инициира производство по възобновяване на основание чл. 422, ал. 1, т. 1 – 3 от НПК 6 броя са уважени, 2 броя са оставени без уважение, а по едно наказателното производство е прекратено от състав на ВКС.

И през настоящия отчетен период броят на уважените искания за възобновяване, подадени от осъден/задочно осъден, е обратно пропорционален на броя на постъпилите такива:

- от общо 19 разгледани искания от осъден на основание чл. 422, ал. 1, т. 5 от НПК 5 броя са уважени, 11 броя са оставени без уважение, а 3 дела са прекратени;

- от общо 89 броя разгледани искания от задочно осъден на основание чл. 423, ал. 1 от НПК 28 броя са уважени, 54 броя са оставени без уважение, а 7 дела са прекратени.

За отчетния период в НК на ВКС са постъпили 609 касационни жалби и 127 броя касационни протести.

За седма поредна година НК на ВКС прилага чл. 354, ал. 5 от НПК (нова – ДВ, бр. 93 от 2011 г.). Съгласно посочената разпоредба при поредно трето постъпване на делото в касационната инстанция ВКС го решава, без да го връща за ново разглеждане, като има и правомощията на въззивната инстанция. През 2018 г. в НК са образувани общо 12 дела (с пет по-малко спрямо 2017 г.), подлежащи на разглеждане по реда на чл. 354, ал. 5 от НПК.

По критерий въззивни съдилища, чиито актове се атакуват по касационен ред, посочените дела се разпределят така: от АС – София – 1 дело, АС – Варна – 4 дела, АС – Велико Търново – 2 дела, Военно-апелативен съд – 2 дела, АС – Пловдив – 2 дела, и СГС – 1 дело.

Девет от делата са решени през 2018 г., а останалите три не са свършени към 01.01.2019 г. (две от несвършените дела са решени през януари 2019 г.). Две от решенията са приключили с нова присъда, а по едно от делата е проведено съдебно следствие.

Следва да бъдат отбелязани и 8 дела, подлежащи на разглеждане по реда на чл. 354, ал. 5 от НПК, образувани през 2017 г., производствата по които пред ВКС са продължили и през 2018 г. и/или съдебните актове по тях са постановени през 2018 г. По 5 от тези дела не е провеждано съдебно следствие, а по 3 е проведено.

През 2018 г. по искане на две осъдени лица са образувани 2 дела на основание чл. 422, ал. 1, т. 5 вр. чл. 354, ал. 5 от НПК, разгледани от петчленен състав на касационната инстанция, по които са атакувани решения на ВКС, съответно от 2017 г. и 2018 г. По първото дело е възобновено наказателното производство на касационното наказателно дело, което е обект на производството по възобновяване на наказателни дела, изменено е решението на ВКС, като е намален размерът на наложеното наказание лишаване от свобода, чието изпълнение е отложено на осн. чл. 66, ал. 1 от НК, както и размерът на обезщетението за причинени неимуществени вреди и дължимата държавна такса. По второто дело, обявено за решаване през декември 2018 г., към 1 януари 2019 г. не е обявен съдебният акт.

3. ПРОВЕДЕНИ ЗАСЕДАНИЯ И ПРИКЛЮЧЕНИ ДЕЛА

а) Проведени открити съдебни заседания

От общо 1252 дела, постъпили през 2018 г., 806 дела (по реда на Глава двадесет и трета и Глава тридесет и трета от НПК) са разгледани в открито съдебно заседание.

Съгласно статистическите данни в началото на отчетния период остават несвършени 289 дела, а в края му – 264 дела (касационни и частни производства). Като „несвършени“ са отчетени дела, насрочени за разглеждане в

открито съдебно заседание след 01.01.2019 г., или решени в открито/закрито заседание през 2018 г., по които към 01.01.2019 г. не е обявен резултат.

Значителна част от посочения общ брой несвършени дела се формира от повишеното постъпление на дела в края на годината. Тенденцията на твърда устойчивост на завишено постъпление в края на отчетния период е обективен процес, наблюдаван всяка година. Това явление не подлежи на контрол от страна на касационната инстанция, доколкото е естествен резултат от усилията на всяка от предходните инстанции да приключи отчетната година с минимален брой висящи производства. От друга страна, посочените данни сочат, че в динамично отношение през наблюдавания период показателят за несвършени дела спрямо насрочените или обявени за решаване дела е сравнително ниска, но резистентна величина, за чието оптимизиране не са достатъчни единствено и само усилията на касационните състави.

Общият брой на отлаганията на делата през 2018 г. – 179, е по-висок спрямо данните от 2017 г. и 2016 г. – съответно 153 броя и 150 броя. Предвид спецификата и характера на касационното производство и на производството по възобновяване на наказателни дела, старателната предварителна подготовка на съдебните заседания не е фактор, който съществено би допринесъл за намаляване честотата на отлаганията на делата. През 2018 г. най-честите причини за отлаганията могат да бъдат обобщени в няколко основни групи.

Подобно на ситуацията през 2017 г., водещо място заемат отлаганията по дела поради неявяване на защитник по уважителни причини – 61 случая общо за трите наказателни отделения. На следващо място са причините, дължащи се на неявяване на подсъдим/осъден, частен обвинител, граждански ищец или преводач по уважителни причини – 37 случая. На трето място по честота отлаганията се дължат на несвоевременни искания на подсъдимите или осъдените за ангажиране на защитник по упълномощаване или за назначаване на служебен защитник – 27 случая. Поради искания за събиране на нови доказателства в производства по чл. 354, ал. 5 от НПК, в хипотезите на провеждане на съдебно следствие, дела са отлагани 14 пъти; 12 пъти – заради нередовно призоваване; 9 пъти – поради неявяване на защитник, без да са посочени причини за това; 8 пъти – поради неконвоиране на подсъдими/осъдени от местата за лишаване от свобода или задържане; 7 пъти – поради неизпълнена съдебна поръчка и в единични случаи (по 1 път) – по искане на защитата за запознаване с делото или друг служебен ангажимент; поради невписани страни в списъка на лицата за призоваване; починала страна; неявяване на подсъдимия, чието участие е задължително, за да заяви дали желае делото да се прекрати поради изтекла давност.

б) Свършени дела

През 2018 г. съдиите от Наказателната колегия разглеждат 1541 дела, от които 1079 дела по касационни производства и 462 дела по частни производства. Общо свършените дела през отчетния период са 1277. Със съдебен акт по същество приключват 1258 дела, като 814 от тях са производства по Глава двадесет и трета и по Глава тридесет и трета от НПК, а 444 – частни производства. Общо прекратените касационни дела през годината са 18, а по частни производства – 1 бр.

Образувани и разгледани са и 3 броя дела по чл. 340, ал. 3 от НПК.

Обичайна практика е през съдебната ваканция председателят на колегията с разпореждания да планира и създава необходимата организация за сформирание на дежурни съдебни състави, които да разглеждат производства по чл. 340, ал. 3, изр. 2 от НПК в случай на постъпването на такива дела във ВКС. В периода на съдебната ваканция дежурните състави разглеждат и частни производства, свързани със спор за подсъдност или промяна на местна подсъдност по мерки за неотклонение, принудителни медицински мерки и други производства, които изискват спешност при произнасянето на касационната инстанция.

в) Срочност на изготвяне на касационните съдебни актове

От общо 834 обявени за решаване дела (т. е. решени в срок до 1 месец, решени в срок до 2 месеца, решени след тези срокове, както и ненаписани към 01.01.2019 г. дела), разгледани през 2018 г., в срок до 1 месец са решени общо 418 дела, което в процентно съотношение е 50,12%; 133 броя са свършени до 2 месеца или 15,95%; 129 бр. (15,47%) са решени след тези срокове.

При частните производства – от 446 свършени частни производства 404 броя (90,58%) са свършени в срок до 1 месец; до 2 месеца – 36 броя (8,07%); в срок над 2 месеца – 6 броя (1,35%).

Наблюдаваната от предходни отчетни периоди тенденция основната част от съдебните актове да се изготвят при съблюдаване на предвидените в закона инструктивни срокове е запазена и през 2018 г. В раздела „Организация по образуване и насрочване на делата“ от настоящия доклад са посочени сравнителните времеви параметри на изготвяне на съдебните актове. И през отчетната година се запази тенденцията до края на първото тримесечие на годината, следваща отчетния период, съдиите от Наказателната колегия да изготвят и обявяват всички съдебни актове, решения и определения, постановени по дела, разгледани през предходната 2017 г. По отделни дела се констатира и по-голяма продължителност на периода за изготвяне на съдебните актове, които отклонения обаче изолирано се допускат предимно по дела с висока фактическа и правна сложност, значителен по обем доказателствен материал, по които е обективно невъзможно изготвянето на съдебните актове да се извършва при спазването на инструктивните срокове по чл. 354, ал. 4 от НПК.

г) Дела с изключителна значимост и интерес. Дела, свързани с корупционни престъпления и с организирана престъпност

В изпълнение на задълженията на ВКС по мерки 20, 21, 22, 41, 42 и 43⁵ от Плана за действие за 2017 г. за изпълнение на препоръките от Доклада на Европейската комисия от 25.01.2017 г. в рамките на Механизма за сътрудничество и оценка, приет в изпълнение на решение на Министерския

⁵Мярка 20: „Ежемесечно публикуване в страницата на ВКС в интернет на предстоящите за разглеждане дела, свързани с корупционни престъпления“; Мярка 21: „Незабавно публикуване в страницата на ВКС в интернет на решенията, постановени по дела за корупционни престъпления“; Мярка 22: „Ежемесечно информиране чрез справки до ВСС и до Министерството на правосъдието за постановените съдебни актове по дела, свързани с корупционни престъпления“; Мярка 41: „Ежемесечно публикуване в страницата на ВКС в интернет на предстоящите за разглеждане дела, свързани с организирана престъпност“; Мярка 42: „Незабавно публикуване в страницата на ВКС в интернет на решенията, постановени по дела за организирана престъпност“; Мярка 43: „Ежемесечно информиране чрез справки до ВСС и до Министерството на правосъдието за постановените съдебни актове по дела, свързани с организирана престъпност“.

съвет № 139/23.02.2017 г., със Заповед № 474/01.03.2017 г. на председателя на ВКС е одобрен Единен каталог на корупционните престъпления, по който се води статистика във ВКС. В секцията „Дела, свързани с организирана престъпност и корупционни престъпления“ в страницата на ВКС в интернет се публикуват актуални списъци на делата за организирана престъпност (мерки 41 и 42 от Плана за действие) и на тези, свързани с корупционни престъпления (мерки 20 и 21 от Плана за действие) – по месеци и по съдилища, предоставили информацията за съответния апелативен район, както и за специализираните наказателни и военните съдилища. Създадени са и секции за публикуване на постановените решения по наблюдавания тип дела – корупционни и свързани с организирана престъпност.

През 2018 г. продължава и дейността, свързана с публикуването в интернет страницата на ВКС на съдебните актове по делата със значителен обществен интерес. Освен информация за постановените решения на касационната инстанция с препратка към тях, на страницата в интернет, секция „Пресофис“, ежесечно се публикува списък на насрочените за разглеждане дела с обществен интерес. За всяко дело се посочват: датата и съдебната зала, в която ще бъде разгледано; съдията докладчик по делото; съдебният акт на предходната инстанция, който се атакува, и диспозитивът му; процесуалният документ, инициращ проверка от касационната инстанция – жалба, протест, искане (при делата за възобновяване), какво е отправеното искане към касационната инстанция с него, както и от кого са подадени съответните жалба/протест/искане.

Данните за образувани и разгледани в Наказателната колегия на ВКС дела с изключителна значимост и интерес показват:

- 37 дела, образувани през 2018 г., от които са решени 19 броя, обявени са за решаване 17 броя и 1 дело е насрочено за разглеждане в открито съдебно заседание;

- през първата половина на 2018 г. са постановени 16 решения по дела с изключителна значимост и интерес, образувани през 2017 г.

Информация за постановените решения по делата с изключителна значимост и интерес е публикувана на интернет страницата на ВКС в секция „Пресофис“, а самите решения – в секция „Решения на ВКС по дела с изключителен интерес“.

д) Публикуване на съдебните актове на интернет страницата на ВКС след измененията и допълненията в чл. 416, алинеи 2 и 7 от НПК, обнародвани в „Държавен вестник“, бр. 63 от 04.08.2017 г.

Съгласно измененията и допълненията в НПК (обн. ДВ, бр. 63 от 04.08.2017 г., в сила от 05.11.2017 г.), и в частност измененията и допълненията в чл. 416 „Действия по привеждане в изпълнение на присъдите и определенията“, както и измененията и допълненията в чл. 64 от ЗСВ, внесени с § 109 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗИД на НПК (обн. ДВ, бр. 63 от 04.08.2017 г., в сила от 05.11.2017 г.), по-специално изменението на ал. 1 и новата алинея 2, считано от 06.11.2017 г., подписаният от всички членове на състава съдебен акт на НК, с който подсъдимият е признат за виновен и му е наложено ефективно наказание „лишаване от свобода“, наказание „пробация“ и наказание „лишаване от права“, се публикува на интернет страницата на ВКС и резултатът се обявява след получаване на уведомление от съответния прокурор,

че са предприети действия по привеждане в изпълнение на наложеното с присъдата наказание.

През 2018 г. в НК последователно се следва практиката, въведена считано от 06.11.2017 г. във връзка с измененията и допълненията на чл. 354 от НПК (обн., ДВ, бр. 63 от 04.08.2017 г., в сила от 05.11.2017 г.), заверен препис от окончателния съдебен акт, с който се потвърждава, изменя, налага ефективно наказание „лишаване от свобода“, незабавно след постановяването му да се изпраща на отдел „Съдебен“ на ВКП. Преписът на решението на ВКС се придружава от препис на диспозитива на първоинстанционната присъда и препис на диспозитива на въззивния съдебен акт, които секретарят заверява. Връчването на преписи от посочените съдебни актове се удостоверява със съпроводително писмо по образец (с дата, подписи и имената на съответните длъжностни лица от ВКС и ВКП, предали и приели преписите), което се прилага към копието на решението, съхранявано от съдебните секретари на НК.

4. ДЕЙНОСТ ПО УЕДНАКВЯВАНЕ НА СЪДЕБНАТА ПРАКТИКА. ПРОЗРАЧНОСТ НА ПРАВОРАЗДАВАНЕТО

а) Постановени през 2018 година тълкувателни решения от Общото събрание на Наказателната колегия

С Тълкувателно решение № 2 от 28.02.2018 г. по Тълкувателно дело № 2/2017 г., образувано по искане на главния прокурор на Република България, с докладчик съдия Петя Шишкова, ОСНК на ВКС се произнесе по въпроси, свързани с констатирана противоречива съдебна практика при тълкуването и прилагането на института на реабилитацията. ОСНК на ВКС реши, че:

1. Реабилитацията е допустима и при неизпълнено наказание, чиято изпълнимост е погасена по давност.

2. Реабилитацията на осъден, неизтърпял наложеното му наказание, чиято изпълнимост е погасена по давност, е възможно да настъпи след последователно изтичане на давностния срок за изпълнение на наказанието и на срока за реабилитация. Началният момент, от който започва да тече срокът за реабилитация, е този на изтичане на обикновената давност за изпълнение на наказанието, ако не са предприети действия за спиране или прекъсване на давността. Ако такива са предприети, началният момент е този на изтичане на абсолютната изпълнителска давност.

3. Когато е наложено наказание глоба, което не е изпълнено, ако за събирането ѝ не е образувано изпълнително производство, реабилитация е допустима след последователното изтичане на давността по чл. 82, ал. 1, т. 5 или по чл. 82, ал. 4 вр. ал. 1, т. 5 от НК, според това дали е спирана или прекъсвана, и на срока за реабилитация по чл. 86, чл. 87 или чл. 88а от НК.

4. Реабилитацията е допустима и при неизпълнено наказание глоба, когато за събирането ѝ е образувано изпълнително производство, след последователното изтичане на давностните срокове по чл. 82, ал. 1, т. 5 или чл. 82, ал. 4 вр. ал. 1, т. 5 от НК и сроковете по чл. 86 – 88а от НК. В тези случаи през времето от образуването до прекратяването на изпълнително производство абсолютна давност не тече.

5. Остава без разглеждане въпроса „Следва ли в производството по чл. 435 от НПК съдът служебно да събира доказателства за изпълнение на наложеното наказание, респ. за предприетите действия за изпълнението му, както и за

предприетите действия по възстановяване или обезпечаване на причинените от престъплението вреди?“.

6. При настъпила реабилитация по право съдът в производство по чл. 434, ал. 1 от НПК се произнася само по допустимостта на молбата за съдебна реабилитация, като следва да я остави без разглеждане.

7. Институтът на чл. 78а от НК е приложим повторно по отношение на лице, което вече е било освобождавано от наказателна отговорност с налагане на административно наказание, ако не е заплатило наложената глоба и за събирането ѝ е образувано изпълнително производство, но вземането е погасено по давност. В този случай, освен давностния срок, следва да е изтекъл и срок, равен на този по чл. 86, ал. 1, т. 3 от НК.

8. Институтът на чл. 78а от НК е приложим повторно и по отношение на лице, което е било освобождавано от наказателна отговорност с налагане на административно наказание, ако не е заплатило наложената глоба, но за събирането ѝ не е образувано изпълнително производство и вземането е погасено по давност. В този случай, освен давностния срок, следва да е изтекъл и срок, равен на този по чл. 86, ал. 1, т. 3 от НК.

С Тълкувателно решение № 4 от 06.02.2018 г. по Тълкувателно дело № 4/2017 г., образувано по искане на главния прокурор на Република България, с докладчик съдия Галина Захарова, ОСНК на ВКС се произнесе относно наличието на основания за промяна и допълване на Тълкувателно решение № 3/22.12.2015 г. по Тълкувателно дело № 3/2015 г. С постановеното тълкувателно решение ОСНК реши, че:

Не са налице основания за промяна на тълкуването, дадено в т. 1.1, т. 1.2.3 и т. 3.1 от Тълкувателно решение № 3 от 22.12.2015 г. по т. д. № 3/2015 г. на ОСНК на ВКС, и тълкувателното решение не следва да бъде допълнено в тези му части относно приетото, че:

„т. 1.1 Наказателно производство, образувано срещу лице, по отношение на което за същото деяние е било проведено приключило с влязъл в сила акт административнонаказателно производство с характер на наказателно по смисъла на ЕКПЧ, подлежи на прекратяване на основание чл. 4, § 1 от Протокол № 7 по реда на чл. 24, ал. 1, т. 6 от НПК;

т. 1.2.3 Когато административнонаказателното производство не може да бъде възобновено, последиците от повторното наказателно преследване на лицето за същото деяние, за което спрямо него е било проведено приключило с влязъл в сила акт административнонаказателно производство с наказателен характер по смисъла на чл. 4 от Протокол № 7 към ЕКПЧ, се преодоляват чрез прекратяване на наказателното производство на основание чл. 4, § 1 от Протокол № 7 към ЕКПЧ по реда на чл. 24, ал. 1, т. 6 от НПК, съответно, отмяна на постановените по него съдебни актове и прекратяването му или възобновяване на наказателното производство, отмяна на постановените по него съдебни актове и прекратяването му;

т. 3.1 Деецът не следва да носи едновременно наказателна и административнонаказателна отговорност в случаите, когато с извършеното от него деяние са нарушени едновременно наказателна и административнонаказателна норма с различни обекти на защита.“

Оставя без разглеждане искането на главния прокурор ОСНК на ВКС да даде отговор на въпроса: „Налице ли са основания за промяна в тълкуването, дадено в т. 1.2.1 от Тълкувателно решение № 3 от 22.12.2015 г. по т. д. № 3/2015

г., и не следва да бъде допълнено тълкувателното решение в тези му части относно приетото, че:

„т. 1.2.1 Двойното наказване на едно и също лице за едно и също деяние в административнонаказателното производство без характер на наказателно производство по смисъла на чл. 4 от Протокол № 7 към ЕКПЧ и в наказателното производство, когато административнонаказателното производство се е развило първо във времето, се преодолява по установения от чл. 70, б. „г“ от ЗАНН ред.“

С Тълкувателно решение № 5 от 21.05.2018 г. по Тълкувателно дело № 5/2017 г. с докладчик съдия Лада Паунова, ОСНК на ВКС се произнесе по искане на председателя на Върховния касационен съд за приемане на тълкувателно решение във връзка с противоречива практика по тълкуването и прилагането на закона по въпросите за влизането в сила на съдебните актове. ОСНК на ВКС реши, че:

1. В случай на оттегляне на въззивните жалба или протест от жалбоподателя или прокурора, независимо дали то е направено в срока на обжалване, извън срока на обжалване, но преди делото да е пренесено в горната инстанция, или е направено пред горната инстанция, компетентен да се произнесе по оттеглянето е въззивният съд с определение, което подлежи на касационен контрол. Присъдата или решението влизат в сила с влизане в сила на определението на въззивния съд, с което се прекратява въззивното производство.

2. В случай на връщане на жалба или протест, подадени срещу съдебен акт, който не подлежи на обжалване, на основание чл. 412, ал. 2, т. 1 от НПК присъдата или решението влизат в сила от момента на постановяване на съдебния акт. В случай на връщане на жалба или протест, които са просрочени или са подадени от ненадлежна страна, независимо от това дали връщането на жалбата или протеста е било обжалвано или протестирано с частна жалба или частен протест и дали горната инстанция е потвърдила връщането на жалбата или протеста, присъдата или решението влизат в сила след изтичане на срока на обжалването им. В случай на връщане на жалбата или протеста поради това, че страдат от друг неотстранен в законовия срок недостатък, съдебният акт влиза в сила с влизане в сила на определението за връщане на жалбата или протеста.

3. В случай че пред горната инстанция е било образувано въззивно производство, независимо от недостатък в жалбата или протеста, когато на това основание те са били оставени без разглеждане, ако жалбата или протестът са подадени срещу съдебен акт, който не подлежи на обжалване, присъдата или решението влизат в сила от момента на постановяване на съдебния акт; ако жалбата или протестът са просрочени или са подадени от ненадлежна страна, присъдата или решението влизат в сила след изтичане на срока на обжалването им; ако жалбата или протестът страдат от друг неотстранен в законовия срок недостатък, съдебният акт влиза в сила с влизане в сила на определението или решението на въззивния съд.

4. Когато с присъдата или решението са осъдени няколко подсъдими, за няколко деяния, и съдебният акт е обжалван или протестиран частично – само по отношение на част от дейците и/или част от деянията, присъдата или решението във всички части и за всички подсъдими влизат в сила с постановяване на акта на въззивната инстанция, когато този акт е окончателен, а ако подлежи на обжалване – с постановяване на решението на касационната инстанция.

Само по отношение на оправдан изцяло подсъдим, за оправдаването на когото не са подадени протест от прокурора или жалба от частния обвинител,

присъдата влиза в сила след изтичане на срока за обжалване на акта на въззивната инстанция.

Когато въззивният съдебен акт е обжалван само по отношение на гражданския иск, в частта относно наказателната отговорност, той влиза в сила след изтичане на срока на обжалването му.

С Тълкувателно решение № 6/19.02.2018 г. по Тълкувателно дело № 6/2017 г. с докладчик съдия Мая Цонева, е оставено без разглеждане искането на главния прокурор за постановяване на тълкувателно решение по следните въпроси:

1. Представлява ли непълнотата или противоречието в събраните на досъдебното производство доказателства необоснованост на обвинителния акт и съставлява ли съществено процесуално нарушение на специалните правила по чл. 246 от НПК, което е основание за връщане на делото в досъдебното производство?

2. Представлява ли необоснованост на обвинителния акт несъответната, според съда, правна оценка на фактите по обвинението и основание ли е за връщане на делото в досъдебното производство?

3. Дължи ли се и при какъв стандарт, с оглед уредбата в чл. 246 от НПК анализ на посочения в обвинителния акт доказателствен материал и мотиви, с които да се обоснове правната квалификация на повдигнатото обвинение? Отсъствието им съставлява ли отстранимо съществено процесуално нарушение, което е основание за връщане на делото?

С определение от 06.02.2018 г. по Тълкувателно дело № 7/2017 г. с докладчик съдия Милена Панева, е оставено без разглеждане искането на главния прокурор за постановяване на тълкувателно решение по въпроса: „Какви са пределите на доказване на прекия умисъл и специалната цел като елементи на субективната страна на престъпните състави по чл. 282 от НК?“

Постановените тълкувателни решения и определението са публикувани на интернет страницата на ВКС в секция „Решения на ВКС“ – „Тълкувателни дела“, както и в бюлетина на ВКС.

б) Тълкувателна дейност на Общото събрание на Наказателната, Гражданската и Търговската колегии на ВКС

През 2016 г. пред Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии на Върховния касационен съд е образувано Тълкувателно дело № 2/2016 г. по въпроса: „Включват ли се в кръга на лицата, легитимирани да получат обезщетение за неимуществени вреди от смъртта на техни близки, братята и сестрите на починалия, както и неговите низходящи и възходящи от втора степен?“

С разпореждане от 13.12.2016 г. на председателя на Върховния касационен съд Тълкувателно дело № 2/2016 г. по описа на ОСГТК е преобразувано в Тълкувателно дело № 1/2016 г. на ОСНГТК. В състава на комисията за изготвяне на проекта за тълкувателно решение от страна на Наказателната колегия е включена съдия Лада Паунова. С разпореждане от 09.06.2017 г. на председателя на ВКС на основание т. 4.4 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от ОСНГТК, въпросът, предмет на тълкувателното дело, е редактиран в следния смисъл: „Кои лица са материално легитимирани да получат обезщетение за неимуществени вреди от причинена смърт на техен близък?“

С Тълкувателно решение № 1 от 21.06.2018 г. по Тълкувателно дело № 1/2016 г. ОСНГТК на ВКС реши, че:

1. Материално легитимирани да получат обезщетение за неимуществени вреди от причинена смърт на техен близък са лицата, посочени в Постановление № 4 от 25.V.1961 г. и Постановление № 5 от 24.XI.1969 г. на Пленума на Върховния съд, и по изключение всяко друго лице, което е създадо трайна и дълбока емоционална връзка с починалия и търпи от неговата смърт продължителни болки и страдания, които в конкретния случай е справедливо да бъдат обезщетени.

Обезщетение се присъжда при доказани особено близка връзка с починалия и действително претърпени от смъртта му вреди.

В наказателния процес тази материална легитимация може да бъде реализирана само от лицата, изброени в Постановление № 4 от 25.V.1961 г. и Постановление № 5 от 24.XI.1969 г. на Пленума на Върховния съд, както и от братята и сестрите на починалия и от неговите възходящи и низходящи от втора степен.

2. Обявява за изгубило сила Постановление № 2 от 30.XI.1984 г. на Пленума на Върховния съд.

в) Образуване през 2018 г. тълкувателни дела по описа на ОСНК

Тълкувателно дело № 1/2018 г. е образувано по искане на председателя на Върховния касационен съд ОСНК да даде отговор на въпроса дали е необходима отмяна изцяло или отчасти на постановления на Пленума на Върховния съд, постановени в периода 1953 – 1994 г. С разпореждане на председателя на ВКС от 12.02.2018 г. за докладчици по делото са определени съдия Лада Паунова и съдия Антоанета Данова. На 21.06.2018 г. е проведено първото заседание на ОСНК по тълкувателното дело. С оглед мащабния обем на необходимата дейност по проучване на значителен брой постановления на ВС – четиридесет и две, които ОСНК следва да прецени поотделно, следващо заседание по Тълкувателно дело № 1/2018 г. ще бъде насрочено след изготвянето на доклада по него.

г) Решения на ОСНК по поставени за обсъждане въпроси

Тълкувателната дейност на ОСНК не се изчерпва с постановените тълкувателни решения по тълкувателни дела. През отчетния период в рамките на проведени общи събрания са обсъдени редица дискуссионни въпроси, нееднакво решавани от съдебните органи.

На заседание, проведено на 22.03.2018 г., ОСНК разглежда въпроса за образуване на касационно производство по реда на чл. 351, ал. 6 от НПК по частни жалби срещу връщане на касационни жалби и протести срещу съдебни актове, които не попадат в кръга на чл. 346 от НПК. Въз основа на проучването и анализа на развилите се пред ВКС производства по реда на чл. 351, ал. 6 от НПК (предишна ал. 5 – доп., ДВ, бр. 63 от 2017 г.) е прието, че не следва да се образува касационно производство по частни жалби срещу връщане на касационни жалби и протести, насочени против съдебни актове, които не попадат в кръга на чл. 346 от НПК. На 02.05.2018 г. ръководителят на НК с писма е информирал административните ръководители на апелативните и окръжните съдилища за становището на НК, че в случаите, когато бъде подадена жалба срещу съдебен акт, който не подлежи на касационен контрол, въззивният

съд не следва да я връща на подателя в процедура по чл. 351, ал. 6 от НПК, а трябва да я остави без разглеждане и да я администрира до Върховния касационен съд, който да се произнесе по допустимостта ѝ.

На заседание, проведено на 22.03.2018 г., ОСНК разглежда въпроса за допустимостта на произнасянето на ВКС по частни производства на основание чл. 340, ал. 3 вр. чл. 309, ал. 2 от НПК, когато са обжалвани/протестирани мерките за неотклонение на подсъдимите лица след постановяване на съдебен акт от въззивната инстанция. Прието е, че определенията, с които въззивната инстанция се произнася по мерките за неотклонение по реда на чл. 309 от НПК след постановяване на нова въззивна присъда, не подлежат на касационен контрол, а образуваните по чл. 340, ал. 3 от НПК дела се разглеждат от ВКС в закрито съдебно заседание.

На заседание, проведено на 01.11.2018 г., ОСНК приема становище относно противоречива практика на съдилищата по въпроса дали частният обвинител, респективно гражданският ищец, са процесуално легитимирани да обжалват актове на съда по мерки за процесуална принуда в съдебната фаза на процеса. Прието е, че частният обвинител, респективно гражданският ищец, не са процесуално легитимирани да обжалват актове на съда по мерки за процесуална принуда в съдебната фаза на процеса. С писмо на зам.-председателя на ВКС и ръководител на НК от 06.11.2018 г. становището на ОСНК е изпратено на въззивните съдилища за информиране на наказателните съдии в съответните съдебни райони.

На проведено общо събрание е обсъдено становище на ОСНК по въпроса на АСНС относно наличие на основанията по чл. 29, ал. 2 от НПК за отвод от разглеждане на дела на съдии, срещу които подсъдими лица целенасочено завеждат множество дела във връзка с постановени от тях актове. Прието е, че завеждането на граждански дела от подсъдими срещу съдиите, разглеждащи наказателните дела срещу тях, само по себе си не е обстоятелство от кръга на визираните в чл. 29, ал. 2 от НПК „други обстоятелства“, което да сочи на предубеденост или заинтересованост на съдията, пряко или косвено от изхода на делото, за да бъде основание за отвод.

5. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ

а) Публикуване на съдебната практика, тематични сборници със съдебна практика, ключови думи

Съществена роля за уеднаквяване на съдебната практика в страната продължава да играе публикуването на тълкувателните решения, както и на принципни решения по дела в бюлетина на Върховния касационен съд. От страна на НК в редакционната колегия участват ръководителят на колегията и съдия Елена Авдева.

През 2019 г. е препоръчително да се поощри активността на съдиите при подбора на решенията за публикуване, както и да се стимулира издаването на тематични броеве по важни и актуални в практиката правни въпроси. От съществено значение за популяризирането на практиката на ВКС сред съдиите и останалите практикуващи юристи е инициативата за издаване на бюлетина в електронен вид.

През 2015 г. е поставено началото на съвместна дейност, инициирана от председателя на Наказателната колегия на ВКС съдия Павлина Панова, в която

участват издателство за правна литература и представители на наказателноправната мисъл. Начинанието е свързано с издаването на тематични сборници със съдебна практика на Върховния съд/Върховния касационен съд, анализирана в теоретичен аспект от водещи български учени⁶. В периода 2016 – 2017 г. са издадени пет тематични сборника, като през 2018 г. дейността по реализация на инициативата продължи. Идентифицирани са нови тематични области, по които проучените от съдебните помощници на колегията материали са изпратени на поканените за съставители автори за обобщение и анализ.

През отчетната година съдебните помощници в НК продължават системно и срочно да класират постановените в колегията съдебни актове по ключови думи, която дейност допринася за публичността и прозрачността на работата на колегията и улеснява значително търсенето на съдебна практика по определени въпроси.

б) Аналитично звено

Необходимостта от създаването на аналитично звено в НК на ВКС е лансирана още в доклада за дейността на колегията за 2015 г. Идеята за сформирането му бе обсъждана и подкрепена на заседания на ОСНК от април 2016 г. Със Заповед № 1384 от 29.07.2016 г. на председателя на ВКС Аналитичното звено е учредено, считано от 01.10.2016 г., като в състава му се включват съдиите Антоанета Данова и Лада Паунова. Със Заповед № 2630/23.12.2016 г. действието на предходната заповед е удължено за срок от 01.01.2017 г. до 01.10.2017 г.

Активно функциониращото Аналитично звено се оказва успешен отговор на натовареността на съдиите от НК с множество дейности извън преките им задължения по правораздаване – интензивни участия в работни групи; изготвяне на множество становища по законопроекти; становища до Конституционния съд; анализ на съдебна практика, включително и на старите постановления на Пленума на ВС; проучване на противоречива практика с цел уеднаквяването ѝ чрез тълкувателна дейност. За периода от създаването си, освен динамичната и организирана стриктна работа, която е от изключителна помощ за колегията, представените становища във връзка със съгласувателни процедури, запитвания, отчети, лични участия и др. са високо оценени от институциите и органите извън съдебната власт.

Дейността на Аналитичното звено в НК на ВКС продължи и през 2018 г.

На ОСНК от 27.06.2017 г. е взето решение срокът на действие на Аналитичното звено да продължи с още една година (до 01.10.2018 г.) в същия състав – съдия Данова и съдия Паунова. Въз основа на решението на ОСНК и предложение на ръководителя на колегията до председателя на ВКС със Заповед № 2124/26.09.2017 г. срокът на действие на предходните заповеди е продължен до 01.10.2018 г. Със Заповед № 1002/23.05.2018 г. на председателя на ВКС, съобразно проведеното обсъждане на заседание на ОСНК от 21.05.2018 г., е

⁶През м. февруари 2016 г. бяха издадени първите два сборника по темите: „Вменяемост и невменяемост в практиката на ВС и ВКС“ и „Изключващите вината обстоятелства в практиката на ВС и ВКС“ с автор на уводната статия проф. д-р Румен Марков, през м. октомври 2016 г. – сборник по темата „Същински полови престъпления“ с автор на уводната статия доц. д-р Ива Пушкарлова; през м. юни 2017 г. – сборник „Документни престъпления“ със съставител и автор на уводната статия доц. д-р Ралица Илкова; през м. ноември 2017 г. – сборник „Стадият на приготвянето“ със съставител и автор на уводната статия проф. д-р Румен Марков.

продължено действието на Заповед № 1384/29.07.2016 г., считано от 01.10.2018 г. до 01.10.2019 г., за който период Аналитичното звено в НК на ВКС функционира в състав съдиите Галина Захарова и Галина Тонева. След назначаването на съдия Захарова за зам.-председател на ВКС и ръководител на НК със Заповед № 2846/03.12.2018 г. на председателя на ВКС, считано от 13.11.2018 г., Заповед № 1002/2018 г. е отменена в частта за определяне на съдия Захарова за член на Аналитичното звено, като на нейно място е определена съдия Милена Панева.

За 2018 г. аналитичното звено е изготвило значителен брой становища от името на ВКС/НК на ВКС.

Становища по законопроекти/информация, изпратени до МП/НС:

- становище, прието на ОСНК на 25.01.2018 г., до председателя на Комисията по правни въпроси на НС относно проекти на Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс (ЗИД на НК): № 754-01-83, № 754-01-82, № 702-01-55;

- становище до МП по проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 8/26.02.2008 г. за функциите и организацията на дейността на бюрата за съдимост;

- информация до МП за изпълнение от страна на ВКС на мерките по Пътна карта по Мярка 13 от Плана за действие за 2017 г. за изпълнение на препоръките от Независимия анализ на структурния и функционален модел на прокуратурата и анализа на нейната независимост и по Пътна карта за изпълнение на препоръките от анализа на ПРБ на решенията на ЕСПЧ;

- становище до МП относно проект на ЗИД на Закона за защита на лица, застрашени във връзка с наказателното производство, обсъдено и гласувано на ОСНК, проведено на 01.02.2018 г.;

- становище до председателя на Комисията по вероизповеданията и правата на човека на НС относно изпратен за съгласуване проект на ЗИД на НК, № 854-01-1;

- становище до председателя на Комисията по правни въпроси на НС относно изпратени проекти на ЗИД на НК: № 854-01-1 и № 854-01-11;

- становище до председателя на Комисията по вероизповеданията и правата на човека на НС относно изпратен за съгласуване проект на ЗИД на НК, № 854-01-1;

- становище до председателя на Комисията за контрол на службите за сигурност, прилагането и използването на специални разузнавателни средства и достъпа до данните по Закона за електронните съобщения на НС относно изпратен за съгласуване проект на ЗИД на Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“ № 850-01-56;

- становище до председателя на Комисията по правни въпроси на НС относно изпратен за съгласуване проект на ЗИД на Закона за защита на лица, застрашени във връзка с наказателно производство № 802-01-10;

- становище до председателя на Комисията по правни въпроси на НС относно изпратен за съгласуване проект на ЗИД на НК № 854-01-23;

- становище до МП относно проект на ЗИД на НК, предвиждащ изменения, свързани с Директиви 2014/42/ЕС и 2013/48/ЕС, както и с изменения и допълнения в чл. 195 и чл. 346б от НК;

- становище до председателя на Комисията по правни въпроси на НС относно изпратен за съгласуване проект на ЗИД на Закона за съдебната власт №

802-01-14, внесен от Министерския съвет (проектът е изготвен от комисия, включваща и представител на Гражданската колегия);

- становище относно проект на МП на ЗИД на Закона за правната помощ;
- становище относно изпратен за съгласуване от МП проект на постановление за приемане на Правилник за прилагане на Закона за защита на лица, застрашени във връзка с наказателно производство;

- становище до председателя на ВКС във връзка с покана за становище от МП по съгласувателна процедура на проект за решение на МС за подбор на кандидати за европейски прокурор от Република България, изготвено от министъра на правосъдието;

- становище до председателя на Комисията по правни въпроси на НС относно изпратени за съгласуване проекти на ЗИД на НК № 802-01-36 (на МС, с който се въвеждат изискванията на Директива 2012/42/ЕС на ЕП и на Съвета за обезпечаване и конфискация на средства и облаги от престъпна дейност в ЕС) и № 854-01-73 (внесен от група народни представители, предвиждащ изменения и допълнения в чл. 234 от НК);

- становище на ВКС относно изпратен за съгласуване от МП проект на Закон за признаване, изпълнение и изпращане на съдебни актове за налагане на наказание лишаване от свобода или мерки, включващи лишаване от свобода, с който се въвежда Рамково решение 2008/909/ПВР на Съвета на ЕС от 27.11.2008 г.

Становища/доклади по въпроси, поставени/адресирани от/до ВСС/други съдилища:

- становище по предложение на административен ръководител – председател на Районен съд – Несебър за инициране на законодателни промени или тълкуване по въпроса за произнасяне по искане във връзка с мярка за неотклонение на подсъдим в периода между внасяне на обвинителен акт и провеждане на разпоредително заседание;

- доклад относно запитване от наказателното отделение на Апелативен съд – Велико Търново във връзка с противоречива практика по чл. 306 от НПК, разгледан на ОСНК на 10.05.2018г.;

- становище относно проект за изменения и допълнения на НПК, НК, ЗАНН и АПК във връзка с реформа във военното правораздаване, по решение на Пленума на ВСС от 19.07.2018 г. по точка 89 от дневния ред, според която е възложено предложенията на общите събрания на съдиите от военните съдилища за изменения и допълнения на НПК, НК, ЗАНН и АПК във връзка с реформа във военното правораздаване да бъдат изпратени на председателите на ВКС/ВАС и главния прокурор за организиране на обсъждане и приемане на становище в срок до 14.09.2018 г.;

- проучване на доклад на Комисията за контрол над службите за сигурност, прилагането и използването на специалните разузнавателни средства и достъпа до данните по Закона за електронните съобщения (ЗЕС) на НС относно прилагане и използване на СРС и достъп до данните по ЗЕС през 2017 г.; становище по доклада и изпратените дела, преписки и писма от съдилищата, изискани от ВКС. С писмо от 01.10.2018 г. на зам.-председателя на ВКС и ръководител на НК до председателите на окръжните съдилища в Благоевград, Бургас, Варна, Видин, Добрич, Ловеч, Монтана, Пазарджик, Плевен, Разград, Шумен, Ямбол, СГС и Софийския окръжен съд е изпратен екземпляр от доклада и становището на Аналитичното звено;

- проучване на противоречива практика на съдилищата по въпроса дали частният обвинител, респ. гражданският ищец, са процесуално легитимирани да обжалват актове на съда по мерки за процесуална принуда в съдебната фаза на процеса;

- по повод искане за становище от зам.-председател на Окръжен съд – Пловдив и ръководител на НК на съда от края на м. ноември 2018 г. е стартирано проучване на затрудненията в наказателното правораздаване, породени от приложението на Тълкувателно решение № 1 от 21.06.2018 г. на ОСНГТК на ВКС относно кръга от лица, които са легитимирани да претендират в наказателното производство обезщетение за претърпени неимуществени вреди, въз основа на което в началото на 2019 г. ще бъде прието становище на ОСНГТК на ВКС по констатираните проблемни моменти в приложението на това тълкувателно решение.

Становища до Конституционния съд:

- проект на становище по Конституционно дело № 1/2018 г. от името на ВКС във връзка с искане на петчленен състав на ВАС за установяване на противоконституционност на чл. 193, ал. 6 от ЗСВ (проектът е изготвен от комисия от трима съдии, по един от всяка от трите колегии на ВКС, като от НК определеният съдия е един от членовете на Аналитичното звено). Становището е гласувано на Пленум на ВКС, проведен на 30.04.2018 г.

Становища/информация до други институции:

- информация до омбудсмана на Република България относно законодателните мерки с оглед на ефективността на наказателните производства, предприети във връзка с изпълнение на решения на Европейския съд по правата на човека по дела срещу България;

- становище на НК на ВКС по проект на ЗИД на Закона за личните данни (обобщеното становище на трите колегии на ВКС по посочения законопроект е изпратено на МВР с писмо на председателя на ВКС);

- становище относно предварителни консултации за изменение и допълнение на Закона за административните нарушения и наказания във връзка с писмо от началника на политическия кабинет на заместник министър-председателя по правосъдната реформа и министър на външните работи;

- становище във връзка с постъпило искане от Министерството на външните работи за изготвяне на становище по препоръките на Службата за демократични институции и права на човека на ОССЕ относно допълнително усъвършенстване на определени разпоредби от българския НК, отнасящи се до престъпления, мотивирани от предразсъдъци, „реч на омразата“ и дискриминация.

През 2018 г. продължи работата на Аналитичното звено по възложени през 2017 г. задачи, които не са приключени до края на предходния отчетен период. На членовете на Аналитичното звено е възложено мащабно проучване на практиката в съдилищата в цялата страна, включително и във ВКС, с оглед установяване на неправилна или противоречива съдебна практика по приложението на закона за престъпления по чл. 304 и чл. 304а от НК в случаите, когато дарът не е приет от длъжностното лице, за което е предназначен.

Аналитичното звено на НК е натоварено с проучване и анализ на научните достижения на доктрината в светлината на правото на ЕС и на съдебната практика във връзка с правоприлагането на чл. 252, ал. 1 от НК, като работата ще продължи и през 2019 г. В случай на установяване на предпоставките на чл. 124

от ЗСВ председателят на ВКС ще бъде сезиран с предложение за образуване на тълкувателно дело за разрешаване на противоречия, свързани с приложението на чл. 252 от НК.

Участия на Аналитичното звено в междудомствени работни групи (РГ) и други работни формати:

- междудомствена РГ към МП за изготвяне на ЗИД на Закона за защита на лица, застрашени във връзка с наказателно производство;

- РГ на МП за изработване на проект за нормативни изменения по въпросите, свързани с вещите лица;

- междудомствена РГ към МП за изготвяне на законопроект за изменение и допълнение на НПК във връзка с изпълнение на препоръките от Независимия технически анализ на структурния и функционален модел на прокуратурата на Република България, в т. ч. относно промяна на института на предварителната проверка; промяна в режима на СРС; необходимост от отпадане на института на поемните лица; възможност разузнавателните доклади на Звеното за финансово разузнаване в случаи на корупция да бъдат ползвани като доказателства в процеса; във връзка с чл. 243, ал. 10, изр. последно от кодекса);

- РГ в изпълнение на Препоръка № 40 от Пътна карта по Мярка № 13 от Плана за действие за изпълнение на Независимия технически анализ на структурния и функционален модел на ПРБ за изготвяне на законодателни предложения, засягащи разследвания срещу председателите на ВКС и ВАС и главния прокурор, съответстващи на действащата конституционна уредба;

- междудомствена РГ към МП за изготвяне на проект на ЗИД на НК във връзка с осъдителни решения на Европейския съд по правата на човека срещу България, по които са установени нарушения на чл. 10 от Европейската конвенция за правата на човека (законодателни изменения в чл. 146 и чл. 147 от НК);

- междудомствена РГ към МП за изготвяне на предложения за законодателни промени в НК относно прецизиране текстовете на института на неизбежната отбрана и текстовете, свързани с незаконното отнемане на моторни превозни;

- междудомствена РГ към МП за изготвяне на ЗИД на НК за въвеждане изискванията на Директива 2014/42/ЕС на ЕП и на Съвета за обезпечаване и конфискация на средства и облаги от престъпна дейност в ЕС;

- РГ към МП за транспониране на Директива (ЕС) 2017/541, Директива (ЕС) 2016/800 и Директива (ЕС) 2016/1919;

- РГ към МП за изменение и допълнение на ЗСВ;

- междудомствена РГ към МП, която да изготви предложения за законодателни изменения в ЗСВ, НПК и НК във връзка с изпълнение на задълженията, които произтичат от Регламента за установяване на засилено сътрудничество за създаване на Европейската прокуратура (EPPO) и Директивата ПИФ;

- експертен екип към МП за изпълнение на дейността за разработването на проекта на нова Концепция за наказателна политика на РБ;

- междудомствена РГ към МП, която да обсъди необходимостта от законодателни промени във връзка с транспонирането на Директива (ЕС) 2017/541 на ЕП и на Съвета от 15.03.2017 г. относно борбата с тероризма и за

замяна на Рамково решение 2002/475/ПВР на Съвета, и за изменение на Решение 2005/671/ПВР на Съвета и в случай на необходимост да ги изготви;

- експертна РГ към Съвета по прилагане на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система.

в) Участия в Комисията по правни въпроси на НС по обсъждане на внесени за разглеждане законопроекти

Съдия Антоанета Данова и съдия Лада Паунова участваха в заседание на комисията на 28.03.2018 г., на което се състоя обществено обсъждане на внесените в Народното събрание законопроекти за изменение и допълнение на НК (№ 754-01-9, № 754-01-18, № 754-01-82, № 754-01-83, № 702-01-55, № 854-01-1, № 854-01-11).

Съдия Панова взе участие в заседание на комисията на 16.05.2018 г., на което се състоя обсъждане за второ гласуване на ЗИД на Закона за защита на лица, застрашени във връзка с наказателно производство, № 802-01-10, и обсъждане за второ гласуване ЗИД на ЗСВ, № 802-01-14, внесени от МС.

Съдия Лада Паунова и съдия Антоанета Данова участваха в заседание на комисията на 17.10.2018 г. във връзка с обсъждане на първо гласуване на ЗИД на НК, № 802-01-36, внесен от МС, с който се въвеждат две директиви в националното законодателство – Директива 2014/42 на Европейския парламент и на Съвета от 03.04.2014 г. за обезпечаване и конфискация на средства и облаги от престъпна дейност в Европейския съюз и Директива 2013/48/ЕС на ЕП и на Съвета от 22.10.2013 г. относно правото на достъп до адвокат в наказателното производство и в производството по европейска заповед за арест и относно правото на уведомяване на трето лице при задържане и на осъществяване на връзка с трети лица и консулски органи през периода на задържане.

г) Членства в междуинституционални комисии, съвети и други участия⁷

На зам.-председателя на ВКС и ръководител на Наказателна колегия

През 2018 г. продължи участието на ръководителя на НК като член/представител от страна на ВКС в: Националната комисия за борба с трафика на хора към МС; Централната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни към МС; Националния координационен механизъм по правата на човека към МС; Съвет по прилагане на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система; Национален съвет по антикорупционни политики към МС.

На съдиите от Наказателната колегия

Съдия Павлина Панова, в качеството ѝ на национален представител на Република България в Съвместния надзорен орган на Евроджъст (JSB), създаден съгласно чл. 23 от Решение на Съвета 2002/187/ЈНА (изменено и допълнено от Решение на Съвета 2009/426/ЈНА от 16.12.2008 г.), взе участие в негова пленарна сесия в периода 07. – 09.06.2018 г. в гр. Хага/Кралство Нидерландия.

Съдия Красимир Харалампиев е член на Междуведомствения съвет за методическо ръководство в ЕИСПП от 2014 г.

⁷ Вж. и участията в РГ на аналитичното звено на наказателна колегия на ВКС, изброени по-горе в доклада.

Съдия Галина Захарова е член на Програмния съвет на НИП (тематични области наказателно право и наказателен процес, европейско право, международно право и права на човека).

Съдия Галина Тонева е член на работна група 33 „Сътрудничество в областта на правосъдието и защита на личните данни“ към Съвета по европейски въпроси на Министерския съвет.

Съдия Николай Дърмонски и съдия Красимир Харалампиев (при отсъствие на титуляра) са определени да участват в заседанията на Съвета за изпълнение на наказанието към министъра на правосъдието.

Съдия Румен Петров е представител на ВКС в Националния съвет по наркотичните вещества към МС.

Съдия Блага Иванова е член на постоянната работна група от експерти към Националната комисия за борба с трафика на хора (НКБТХ). През изминалата година тя е изготвила становище от името на ОСНК по изпратена от НКБТХ за съгласуване Национална програма за борба с трафика на хора за 2018 г., а в рамките на работните ѝ ангажименти с НКБТХ е участвала в:

- международен форум, организиран от НКБТХ, в рамките на българското председателство на Съвета на ЕС в партньорство с Международния център за развитие на миграционните политики – Виена, на тема: „Западните Балкани и Европейският съюз: Национални системи за противодействие на трафика на хора в Югоизточна Европа в контекста на присъединителния процес“ (гр. София, 31.05. – 01.06.2018 г.);

- заседания на НКБТХ на 26.06.2018 г. и на 13.12.2018 г. (определена от зам.-председателя на ВКС и ръководител на НК);

- кръгла маса на 09.10.2018 г. в гр. София, в рамките на изпълнение на проект на тема „Оценка на заплахите от организирана престъпност в България“ на Центъра за изследване на демокрацията, на която са представени и дискутирани резултатите от анализ на десет престъпни пазара – трафик на хора и проституция, каналджийство, нелегална търговия с тютюневи изделия, нелегална търговия с горива, трафик и разпространение на наркотични вещества, организирани ДДС измами, рекет и лихварство, кражби на МПС, киберпрестъпления и телефонни измами;

- среща с федерален съдия Джийн Пратер от Източен окръжен съд на щата Пенсилвания/САЩ, по време на която са обсъдени въпроси, свързани с определяне на наказанието по дела за трафик на хора в САЩ и България (м. ноември 2018 г.).

Съдия Татяна Кънчева и съдия Блага Иванова участват в регионална работна среща за магистрати на тема: „Повишаване на капацитета и сътрудничеството в Югоизточна Европа в противодействието на трафика на хора чрез интернет базирани технологии“ (София, 31.10.2018 г. – 02.11.2018 г.), поканена за която беше изпратена от секретаря на НКБТХ.

Работна група от съдии от НК на ВКС в състав: съдия Капка Костова, съдия Жанина Начева, съдия Спас Иванчев, съдия Петя Шишкова и съдия Христина Михова, определени чрез жребий на заседание на Съдийската колегия на ВСС от 13.02.2018 г., изготвиха предложение до ВСС за конспект за писмен изпит по чл. 189, ал. 4 от ЗСВ за длъжността „съдия във Върховен касационен съд“ – Наказателна колегия.

д) Участия в обучения, семинари и конференции и др.

Мероприятия на НИП

През 2018 г. съдии от Наказателната колегия участват активно като лектори и обучаеми в организирани от НИП обучения (електронни, регионални, присъствени, в рамките на програмата на кандидатите за младши съдии, в рамките на програмата за задължително първоначално обучение на кандидатите за младши прокурори и др.), част от които са свързани с измененията и допълненията на НПК (обн., ДВ, бр. 63 от 2017 г., в сила от 05.11.2017 г.):

- съдия Бисер Троянов – участие като преподавател в електронно обучение „Изменение на обвинението в наказателното производство“ – 02.04. – 30.04.2018 г.; участие като преподавател в електронно обучение „Индивидуализация на тежките наказания: дългосрочно лишаване от свобода, доживотен затвор и доживотен затвор без право на замяна“ – 24.04. – 22.05.2018 г.;

- съдия Валя Рушанова – участие като преподавател в регионално обучение „Актуални проблеми на съдебната практика във връзка с измененията на НПК. Процесуални нарушения в наказателното производство“ (19.04. – 20.04.2018 г., Търговище); участие като преподавател в регионално обучение „Актуални проблеми на съдебната практика във връзка с измененията на НПК. Процесуални нарушения в наказателното производство“ (29.06.2018 г., Пловдив); участие като преподавател в регионално обучение „Измененията в НПК – ДВ, бр. 63/2017 г. Актуални проблеми в съдебната практика. Практическо приложение. Процесуални нарушения в досъдебната и съдебната фаза на процеса“ (06.07.2018 г., Ловеч); участие в международна конференция „Съдебен отговор на тероризма в контекста на Хартата на основните права на ЕС“ (12 – 13.04.2018 г., Париж, Френска република);

- съдия Галина Захарова – участие като преподавател в програмата на кандидатите за младши съдии на тема „Принципът ne bis in idem“ (27.03. и 30.03.2018 г.); участие като преподавател в програмата на кандидатите за младши съдии на тема „Транспортни престъпления“ (11.04. и 30.04.2018 г.); участие като преподавател в регионално обучение „Актуални проблеми по НПК“ (29.06.2018 г., Разград); участие като преподавател в присъствено обучение „Принципът ne bis in idem в европейското право. Преглед на практиката на Съда на ЕС“ (02.11.2018 г., София); участие като преподавател в регионално обучение „Процесуални и материалноправни въпроси по делата за контрабанда“ (30.11.2018 г., Бургас);

- съдия Елена Авдева - участие като преподавател в програмата на кандидатите за младши съдии, младши прокурори и младши следователи с обучението „Етични предизвикателства в работата на съдията, прокурора и следователя“ (електронно обучение с присъствена среща, 23.04. – 25.05.2018 г.);

- съдия Лада Паунова – участие като преподавател в програмата на кандидатите за младши съдии на тема „Екстрадиция. ЕЗА“ (27.02.2018 г. и 02.03.2018 г.); участие като обучаем в „Обучение на обучителите – електронна общност на преподавателите в НИП“ (06.03. – 30.03.2018 г.); участие като сълектор в текущо обучение и международен обмен на магистрати „Международно сътрудничество по наказателни дела. ЕЗА. Трансфер на наказателни дела. Европейска заповед за разследване. Признаване и изпълнение на Европейска заповед за защита по наказателни дела, издадена в друга държава членка“ (НИП, 23.04. – 25.04.2018 г.); участие като преподавател в регионално обучение „Ефективно разследване на наказателни дела в съответствие със стандартите на ЕСПЧ. Доказателства и доказателствени средства“ (31.05. –

01.06.2018 г., организатор – ОС – Бургас); участие като преподавател в регионално обучение „Процесуални нарушения в досъдебното производство. Практически въпроси, свързани с производството по наказателни дела при спазване стандартите на ЕКПЧ“ (15.06.2018 г., Пазарджик); участие като преподавател в регионално обучение „Актуални проблеми на съдебната практика във връзка с измененията в НПК“ (22.06.2018 г., Благоевград); участие като преподавател в регионално обучение „Актуални проблеми на съдебната практика във връзка с измененията в НПК“ (28.09.2018 г., Хасково); участие като модератор в изследователска общност по темата „Престъплението „измама“. Съдебна практика. Материалноправни и процесуални проблеми“ (03.04.2017 г. – 30.04.2018 г.) – анализът, който е достъпен онлайн в Портала за електронно обучение на НИП, е разработен от екип под ръководството на съдия Паунова в изпълнение на проект № BG05SFOP001 – 3.002.0001 „Качествено професионално обучение за повишаване ефективността на правосъдието“, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от ЕС чрез Европейския социален фонд; участие като обучаем в „Електронно дистанционно обучение на обучители – част I“ (28.09.2018 г. и 22.10. – 18.11.2018 г.); участие като преподавател в електронно обучение „Разпоредително заседание по НПК“ (01.11. – 30.11.2018 г.); участие като преподавател в програмата на кандидатите за младши съдии на тема „Специални разузнавателни средства“ (10.12. и 12.12.2018 г.);

- съдия Милена Панева – участие като преподавател в електронно обучение „Съдебно-медицински и правни аспекти на телесните увреждания“ (12.11. – 03.12.2018 г.);

- съдия Павлина Панова – участие като преподавател в регионално обучение „Актуални проблеми на съдебната практика във връзка с измененията в НПК“ (20.04.2018 г., Варна); участие като преподавател в регионално обучение „Актуални проблеми на съдебната практика във връзка с измененията в НПК“ (01.06.2018 г., Монтана); участие като преподавател в регионално обучение „Актуални проблеми на съдебната практика във връзка с измененията и допълненията в НК и НПК“ (22.06.2018 г., Габрово); участие в международна конференция „Съдебен отговор на тероризма в контекста на Хартата на основните права на ЕС“ (12 – 13.04.2018 г., Париж, Френска република); участие в семинар „Защита на личните данни в ЕС“ на Академията по европейско право – Трир (18 – 19.10.2018 г., Виена, Република Австрия);

- съдия Ружена Керанова – участие като преподавател в програмата за задължително първоначално обучение на кандидатите за младши прокурори на тема „Въззивно и касационно производство“ (06.03. и 07.03.2018 г.); участие като преподавател в програмата за задължително първоначално обучение на кандидатите за младши прокурори на тема „Възобновяване на наказателни дела“ (09.03. и 11.03.2018 г.);

- съдия Теодора Стамболова – участие като преподавател в електронно обучение „Особености на престъпленията срещу интелектуалната собственост по чл. 173 и чл. 174 от НК при посегателства срещу произведения на науката“ (01.10. – 15.10.2018 г.);

- съдия Красимира Медарова – участие в едноседмичен обмен в Апелативен съд – Лече, Италианска република (15 – 19.10.2018 г.), в рамките на Програма за обмен на Европейската мрежа за съдебно обучение.

Семинари, организирани от Фондация „Център за обучение на адвокати Кръстю Цончев“

Обучения по темата „Новите промени в НПК“ са провеждани от: съдия Валя Рушанова – 30.01.2018 г., София, и 30.03.2018 г., Кърджали; съдия Галина Захарова – 29.03.2018 г., София; съдия Лада Паунова – 13.02.2018 г., София; съдия Павлина Панова – 16.01.2018 г., София.

Съдия Рушанова е била лектор и на семинари: „Длъжностни престъпления“ (09.06.2018 г., Пловдив) и „Разпоредително производство и резултати от промените в НПК“ (07.12.2018 г., Русе).

Съдия Захарова е лектор на семинари „Реформата в НПК – практическо приложение“ (10.11.2018 г., Велико Търново) и „Транспортни престъпления“.

Съдия Паунова е лектор на семинар „Доказателства, събрани в нарушение на Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи“ (05.12.2018 г., София).

Участия в международни и национални конференции, срещи и обучения извън организациите от НИП

Съдия Антоанета Данова взе участие във финалната конференция на тема „Престъпления от омраза“ по покана на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (14 – 15.11.2018 г., Виена, Република Австрия).

Съдия Валя Рушанова взе участие в кръгла маса по изпълнението на групата решения на ЕСПЧ „Асоциация за европейска интеграция и права на човека и Екимджиев срещу България“, организирана от Съвета на Европа в сътрудничество с МП, която се проведе на 14.12.2018 г. в НИП.

Съдия Галина Тонева взе участие в работна среща, която се състоя във ВКС на 10.10.2018 г. с магистрати от Германия, Франция, Италия, Белгия, Словакия и Полша – участници в обменната програма на Европейската мрежа за съдебно обучение през 2018 г., организирана от НИП. Съобразно заявеното от тях магистратите – участници в обменната програма, бяха запознати с работата на ВКС и ролята му в българското правораздаване.

е) Ангажименти на съдиите от Наказателната колегия в държавни изпитни сесии

Деветнадесет съдии участват в държавни изпитни сесии в СУ „Св. Климент Охридски“, Университета за национално и световно стопанство, Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“, Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, Югозападния университет „Неофит Рилски“. През 2018 г. в изпитните комисии са включени съдиите: Павлина Панова, Галина Захарова, Капка Костова, Красимир Харалампиев, Галина Тонева, Ружена Керанова, Елена Авдева, Татяна Кънчева, Николай Дърмонски, Теодора Стамболова, Мина Топузова, Даниела Атанасова, Бисер Троянов, Румен Петров, Антоанета Данова, Лада Паунова, Мая Цонева, Валя Рушанова и Христина Михова.

ж) Проверки на организацията и дейността на АСНС, възложени по реда на чл. 114, ал. 1, т. 9 и ал. 5 от Закона за съдебната власт

В изпълнение на Заповед № 868/08.05.2018 г. на председателя на ВКС на 09.05.2018 г. е извършена проверка на организацията и дейността на Апелативния специализиран наказателен съд от комисия в състав: Лозан Панов

(председател), съдия Татяна Кънчева и съдия Румен Петров от НК на ВКС, за изследване, анализ и отговор на следните въпроси:

1. Кога е постъпило в АСНС и как е образувано в.н.ч.д. № 92/2018 г. по описа на същия съд, как са избрани докладчикът и членовете на съдебния състав, извършвани ли са промени и изключения на съдии от същия, както и преразпределяне на делото?

2. Кога е постъпило в АСНС и как е образувано в.н.ч.д. № 136/2018 г. по описа на същия съд, как са избрани докладчикът и членовете на съдебния състав, извършвани ли са промени и изключения на съдии от същия, както и преразпределяне на делото?

3. Изработвани ли са в АСНС вътрешни правила за случайно електронно разпределение на делата и спазени ли са същите при разпределението на в.н.ч.д. № 92/2018 г. и в.н.ч.д. № 136/2018 г.?

В доклада за проверката, публикуван на интернет страницата на ВКС, рубрика „За съда“, секция „Анализи и доклади“, е прието:

В частта по въпрос 1 и въпрос 2 проверката има за предмет единствено проследяване движението на посочените в същите точки дела от постъпването им до разпределянето им в АСНС.

Обсъждането на постановените по посочените дела съдебни актове, контролни по своята същност и окончателни поради невъзможността за понататъшна инстанционна проверка, е недопустимо от гледна точка на професионалната етика. Дори и в случаите на законово предвиден триинстанционен контрол, вътрешното убеждение на въззивния съд не търпи ревизия. На проверка подлежи единствено начинът на формирането му.

В резултат на извършената проверка и с оглед изложените в доклада констатации комисията не е установила допуснати нарушения при разпределението на в.н.ч.д. № 92/2018 г. и в.н.ч.д. № 136/2018 г. по описа на АСНС;

В АСНС са изработени вътрешни правила за случайно електронно разпределение на делата. Стриктното им спазване поставя извън съмнение прозрачността на действията по входиране, регистриране, образуване и разпределяне на делата, по избор на съдия-докладчик и замяна на член от съдебен състав.

От ВКС е извършена и проверка на дейността на АСНС по въззивни наказателни частни дела, образувани по жалби и протести срещу определения на Специализирания наказателен съд (СНС), постановени по реда на чл. 270, ал. 1 от НПК по н.о.х.д. № 2617/2018 г.

Проверката е извършена в периода 29.11.2018 г. – 05.12.2018 г. в изпълнение на Заповед № 2807/28.11.2018 г. на председателя на ВКС, основана на разпоредбите на чл. 114, ал. 1, т. 1, т. 2 и т. 9 от ЗСВ, от комисия от съдии от НК на ВКС в състав: Галина Захарова, Капка Костова и Галина Тонева. Съгласно заповедта при проверката трябва да бъдат установени: броят на образуваните въззивни наказателни частни дела с подсъдими Десислава Иванчева и Биляна Петрова; администрирането на сезиращите документи по делата от първоинстанционния съд; постъпването им в АСНС; регистрирането им и образуването на делата; изборът на съдия-докладчик и на членовете на съдебните състави и сроковете за произнасяне.

В доклада с резултатите от проверката е констатирано, че в.н.ч.д. № 522/2018 г. по описа на АСНС е образувано, а искането за спиране на

изпълнението на определението на първоинстанционния съд за изменение на мерките за неотклонение на подсъдимите Десислава Иванчева и Биляна Петрова от задържане под стража в домашен арест е разгледано, без да е изпълнена процедурата по чл. 342, ал. 2 от НПК, съгласно която в 7-дневен срок от съобщението за постъпилия частен протест подсъдимият може да направи възражение.

В НПК и ПАС (Правилник за администрацията в съдилищата, приет с решение на Пленум на ВСС по Протокол № 25 от 03.08.2017 г., обн. ДВ, бр. 68 от 22.08.2017 г.) не е предвидена възможност за образуване на самостоятелно производство пред въззивната инстанция по чл. 343 от НПК. Съдебното произнасяне на въззивната инстанция по искане за спиране на изпълнението на първоинстанционното определение предпоставя редовно образувано въззивно производство, каквото в разглеждания случай не е налице.

Определение № 175 от 16.11.2018 г. на АСНС, II състав, за спиране изпълнението на определение от 16.11.2018 г. по н.о.х.д. № 2617/2018 г. по описа на СНС, с което са изменени мерките за неотклонение на подсъдимите Десислава Иванчева и Биляна Петрова от задържане под стража в домашен арест, е постановено без съдебният състав да е разполагал с протокола от проведеното на 16.11.2018 г. съдебно заседание. Същият е бил администриран до въззивната инстанция след произнасянето на съда по искането на прокурора за спиране на изпълнението на определението.

Към момента на произнасяне по искането за спиране по образуваното в.н.ч.д. № 522/2018 г. въззивният съдебен състав е разполагал единствено с т. н. „частичен“ протокол, обективиращ в работен вариант мотивите и диспозитива на постановеното от първоинстанционния съд определение за изменение на мерките за неотклонение на подсъдимите Десислава Иванчева и Биляна Петрова от задържане под стража в домашен арест. Този документ не представлява официален такъв, тъй като е бил подписан единствено от председателя на първоинстанционния съдебен състав, но не и от секретаря съгласно чл. 311, ал. 2 от НПК. В процесуалния закон въобще не е регламентирано понятие „частичен“ протокол.

Към момента на произнасянето на въззивния съд по искането за спиране все още не е подписано от съдебните заседатели и самото определение за изменение на мерките за неотклонение на подсъдимите Десислава Иванчева и Биляна Петрова от задържане под стража в домашен арест. (т. е. изобщо не е бил налице годен съдебен акт, окончателно финализиран с подписите на членовете на съдебния състав).

Комисията е формулирала следните изводи и препоръки: „Констатираните нарушения по в.н.ч.д. № 522/2018 г. представляват инцидентен случай на неправилна съдебна практика. Не може да се направи обоснован извод за сериозен системен незаконосъобразен подход при образуването и администрирането по производствата, постановени по реда на чл. 270, ал. 1 от НПК по искания за промяна на изпълнявани по отношение на подсъдими лица мерки за неотклонение. В тази насока следва да се има предвид ограниченият брой проверени наказателни частни дела, както и обстоятелството, че съдебната практика по прилагане на чл. 343 от НПК в хипотезата на упражняване на правомощията по спиране от въззивната инстанция е крайно оскъдна. Ето защо на съдилищата следва да се укаже стриктно да спазват актуалното законодателство – нормите на НПК и Правилника за администрацията на

съдилищата – при образуване и администриране на делата. Те не са самоцелни, а представляват гаранция за ефективно правосъдие.“

Пълният текст на доклада е публикуван на интернет страницата на ВКС, рубрика „За съда“, секция „Анализи и доклади“.

6. КОМПЛЕКСНА ПЛАНОВА ПРОВЕРКА НА ДЕЙНОСТТА НА НК НА ВКС ЗА ПЕРИОДА 01.01.2016 г. – 31.12.2017 г., ИЗВЪРШЕНА ОТ ИВСС

ИВСС извърши комплексна планова и тематична проверка на дейността на НК на ВКС и тематична проверка⁸. Проверката на НК на ВКС бе осъществена в периода 11.04.2018 г. – 31.05.2018 г. от проверяващ екип в състав – инспектор и екип от експерти от ИВСС, с поставени задачи:

- проверка на организационната и административната дейност на съда;
- срочност на разглеждане на делата и срокове за изготвяне на решенията, мотивите на присъдите в случаите по чл. 354, ал. 5 от НПК и определенията по обявени за решаване дела;
- спрени наказателни дела;
- общи данни за постъпилите и решени дела от всеки съдия;
- деловодни книги.

Изготвен е акт за резултатите от извършената комплексна планова и тематична проверка на НК на ВКС, срещу който не са били подавани възражения и същият е окончателен. Актът е достъпен на интернет страницата на ИВСС: <http://www.inspectoratvss.bg/acts/1543423514.pdf>.

Изводите от извършената проверка са с положителна насоченост.

Отчетена е добра организация на административната дейност на съда, като процесът на обслужване на гражданите е максимално оптимизиран.

През проверявания период деловодните книги са по утвърдения образец и са водени съгласно изискванията на Правилника за администрацията на ВКС. Системно е извършвана проверка на книгите, за които това е предвидено.

Не са установени нарушения при образуването, разпределението, движението и приключването на делата. Постъпилите от Служба „Регистратура“ в Служба „Наказателни съдопроизводства“ дела се предават незабавно на съдебните помощници за извършване на предварителна проверка за формална допустимост и редовност на жалбата/протеста, или на молбата за възобновяване и се докладват на председателя на отделението в съответствие с чл. 40 от ПАВКС.

След разпореждане на председателя на отделението за образуване, делата се разпределят по електронен път на принципа на случайния подбор. Разпределението на делата се извършва на принципа на случайния подбор съобразно поредността на постъпването им съобразно утвърдените и действащи в съда правила за разпределение на делата.

Няма обособени постоянни състави в отделенията. Компютърното формиране на съставите по отделения се осъществява два пъти годишно.

⁸ На основание чл. 58 от ЗСВ и приетата годишна програма за провеждане на комплексни планови проверки от ИВСС на съдилищата, прокуратурите и следствените отдели в окръжните прокуратури за 2018 г., както и въз основа на Заповед № ПП-01-3 от 29.03.2018 г. на главния инспектор.

Делата се насрочват от председателите на отделенията за определените по график дати на съдебните заседания, като се съобразява техният брой с тяхната правна и фактическа сложност. За целта в графиците на отделенията за съответните заседателни дни председателите на отделения отбелязват фактическата и правна сложност на всяко от насрочените дела. При необходимост съгласуват броя и тежестта на делата за насрочване със съдиите-докладчици.

Насрочването на делата става в първия възможен свободен заседателен ден на съдията-докладчик в съответното отделение, в рамките на 30 – 40 дни от образуване на делото. Делата, по които съдът се е произнесъл по мерки за неотклонение, постъпили в период, когато отделенията не заседават, са насрочвани в извънредни съдебни заседания.

Отлагането на производствата по дела в съдебно заседание се извършва в самото съдебно заседание за дата съобразно предварително изготвените графици.

Незабавно след приключване на заседанието всеки съдия-докладчик и съдебният секретар уведомяват председателя на отделението за датата, за която е отложено делото.

Призовките и съобщенията се изготвят и изпращат своевременно. Постъпилите по делата молби и книжа се докладват на съдията-докладчик в деня на завеждането им или на следващия ден. Върнатите призовки и съобщения се докладват своевременно.

В изпълнение на заповеди, издавани от председателя на ВКС, ръководителят на НК следи за спазването на сроковете за изготвяне на съдебните актове във всяко от отделенията и при необходимост се произнася с разпореждания.

През проверявания период няма спрени и прекратени по давност наказателни производства.

За проверявания период няма дела, разгледани по реда на чл. 354, ал. 5 от НПК, с възобновено съдебно следствие.

Съотношението между свършените и разгледаните дела през всяка от проверяваните години е запазено, като през 2016 г. е 82,5%, а през 2017 г. – 80,5%.

Насрочването е в рамките на 30 – 40 дни от образуването на делото.

Разглеждането и приключването на делата се извършва по реда и в сроковете, предвидени в НПК.

Делата, по които съдът е постановил съдебен акт, в повечето случаи се разглеждат и приключват в едно съдебно заседание.

Заседанията са отлагани само при наличието на законоустановените предпоставки.

Съдебните актове се изготвят в законоустановените срокове. Констатираните нарушения са единични случаи – предимно по дела с фактическа и правна сложност или при наличието на обективни причини, което не се отразява на работата на колегията като цяло.

С оглед спазване на принципа за решаване и разглеждане на делата в разумен срок председателят на ВКС е издавал периодично заповеди, с които е задължавал заместник-председателите на ВКС и председателите на колегии в определен срок да представят писмен доклад за необявените съдебни актове по делата, насрочени и разгледани в съдебни заседания до конкретна дата и

причините за забавяне при изготвянето им; определял е срок, в който съдиите да изготвят съдебните актове по конкретно посочените в заповедта дела, по които съдът е обявил, че ще се произнесе с решение; изисквал е обяснения от съдиите чрез председателя на НК, в които да посочат причините за нарушението на срока, предвиден в НПК, и представянето на индивидуален план за изпълнение на процесуалните задължения.

От статистическите данни се установява, че предприетите мерки са се оказали ефективни и са постигнали необходимия резултат.

Приемането, съхраняването, разпореждането и унищожаването на веществените доказателства са съобразени с ПАВКС.

С оглед направените констатации Инспекторатът е препоръчал председателят на ВКС и заместник-председателят и председател на НК да продължат предприетите мерки за контрол по спазването на сроковете за изготвяне на съдебните актове по чл. 354, ал. 4 от НПК до преодоляването на забавянията.

7. ИЗВОДИ

Като основен приоритет на НК през изминалата 2018 г. следва да се изведе правоприлагането – качественото осъществяване на пряката дейност на съдиите по разглеждане и решаване на дела. В тази насока с положителен знак следва да се отчетат фактите, че делата се административат изключително експедитивно и се проучват старателно; в колегията не са констатирани случаи на безпричинно и неоснователно отлагане на дела; няма случаи на отлагане на производствата или отмяна на хода по същество след решаване на делото поради несвоевременно констатиране на съществуващо основание за отвод. Обобщение в такъв смисъл красноречиво се потвърждава и от резултатите от извършената от ИВСС комплексна планова проверка на дейността на НК на ВКС.

Професионализмът на съдиите при правоприлагането е извън съмнение, като ангажираността им за съвместно обсъждане на заседания на общо събрание на спорни въпроси от областта на материалното и процесуалното право илюстрира отговорен стремеж към непрекъснато повишаване на качеството на правораздавателната дейност. В този контекст от особено значение е обстоятелството, че дейността по решаване на делата е значително усложнена в сравнение с предходни периоди както от фактическа, така и особено от правна страна, като се наблюдава трайна тенденция на постъпване на нарастващ брой дела със завишени коефициенти на фактическа и правна сложност.

Вторият основен приоритет в дейността на колегията остава тълкувателната дейност като действителен механизъм за уеднаквяване на съдебната практика с цел правилното и еднакво приложение на процесуалните правила и материалноправните наказателни норми. Тълкувателната дейност е основна функция на ВКС с безспорен принос за върховенството на правото. Верен е подходът съществуващите противоречия и неправилна практика да бъдат радикално разрешавани чрез механизмите на тълкувателните решения, поради което тълкувателната дейност по съществени правни въпроси следва да запази интензивността си.

Задача от първостепенно значение е и запазването и укрепването на аналитичния ресурс на НК на ВКС.

Данните за дейността на колегията и през 2018 г. потвърждават постоянната тенденция (считано от 2015 г.) към увеличение на дейностите на съдиите, извън преките им задължения по разглеждане и решаване на делата и тълкувателната дейност. Значителният брой на работните групи, в които се включват съдиите (по искания на институции, насочвани към НК с резолюции и разпореждания на председателя на ВКС и ръководителя на НК), активното участие в множество форми за преодоляване на противоречивата съдебна практика и повишаване на квалификацията на съдиите от страната, приносът към законотворчеството чрез участието в заседания на Комисията по правни въпроси на НС и изготвянето на становища по законопроекти и пр. са все ангажименти, изискващи времеемка подготовка. Недопустимо е върховната съдебна инстанция по съображения за претовареност да отказва сътрудничество в значими мероприятия, както и да осъществява възложените ѝ задачи спорадично или с несъответно на високите очаквания качество. Формираната в НК структура – Аналитичното звено – във висока степен оптимизира аналитичния капацитет на колегията, особено в областта на проучването и обобщаването на съдебната практика.

С оглед на тези съображения обособената със заповед на председателя на ВКС организационна единица следва да продължи да функционира, като дейността ѝ се доразвива и усъвършенства чрез: увеличаване на числеността ѝ с поне още един член; зачисляване на постоянен съдебен помощник към звеното, който да подпомага дейността му; въвеждането на регламент на функциите му.

Макар в изготвения акт на ИВСС да фигурира положителна констатация относно срочността на изготвяне на крайните съдебни актове, с оглед спазването на принципа за решаване и разглеждане на делата в разумен срок е уместно през 2019 г. да се положат усилия за минимизиране на установените изолирани случаи на забави. В тази насока, на първо място, трябва да се следва отправената с акта препоръка – ръководството на ВКС да продължава предприетите мерки за контрол по спазването на сроковете за изготвяне на съдебните актове по чл. 354, ал. 4 от НПК до преодоляването на забавянията. Освен осъществяването на контрол е необходимо да се планират и реализират допълнителни организационни мерки за елиминиране на обективните причини за забавянията, в частност на съществуващия проблем с неравномерно натоварване на определени съдии при случайното разпределение на делата.

II. ГРАЖДАНСКА КОЛЕГИЯ

Статистически данни за делата за разглеждане през 2018 г. в Гражданската колегия на Върховния касационен съд и за свършените дела през годината

Несвършени дела към 1 януари 2018 г.	2473 бр.
От тях:	
- касационни дела	2206 бр.
- частни производства	267 бр.
Постъпили преписки през 2018 г.	5893 бр.
Прекратени преписки	8 88 бр.
Дела, образувани през отчетния период	5005 бр.
Дела, постъпили през отчетния период	5005 бр.
От тях:	

- касационни дела	3384 бр.
- частни производства	1621 бр.
Общ брой на делата за разглеждане през 2018 г.	7478 бр.
От тях:	
- касационни производства	5590 бр.
- частни производства	1 888 бр.
Свършени дела през 2018 г.	4941 бр.
От тях:	
- свършени касационни дела	3511 бр.
- свършени частни производства	1430 бр.
Несвършени дела към 31 декември 2018 г.	2372 бр.
От тях:	
- касационни дела	2045 бр.
- частни производства	327 бр.

1. КАДРОВА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ

През 2018 г. структурата на Гражданската колегия на Върховния касационен съд функционира така, както и през предходните 2017 г. и 2016 г. – четири отделения, във всяко от които съдиите са разпределени в постоянни 3-членни състави. Делата са разпределяни по реда на чл. 9 от Закона за съдебната власт съобразно специализацията на съдиите, установена от 01.01.2009 г., както следва: в Първо и Второ отделения – дела, образувани по вещноправни спорове и делби, а в Трето и Четвърто отделения – дела по облигационноправни, трудовоправни спорове, дисциплинарни производства и др. И през 2018 г. частните производства и молбите за отмяна са разпределяни съобразно установената специализация на отделенията в Гражданската колегия съгласно разпореждане № 21/28.02.2017 г. на председателя на колегията от 01.03.2017 г., в което е разпоредено, че постъпващите в колегията частни жалби по чл. 274, ал. 2 и 3 от ГПК и молбите за отмяна на влезли в сила решения по чл. 303 и чл. 304 от ГПК се разпределят между съдиите съобразно установената в колегията специализация според вида на делото на основание Заповед № 1015/27.05.2008 г. на председателя на ВКС.

През 2018 г. в Гражданската колегия на ВКС са работили общо 46 съдии, като през отчетния период настъпват промени в персоналия състав. С решение на Съдийската колегия на ВСС – Протокол № 7/20.02.2018 г., за заместник-председател на ВКС и ръководител на Гражданската колегия бе избрана съдия Светла Димитрова, която встъпи в длъжност на 21.02.2018 г., като по същия протокол съдия Красимир Влахов бе преназначен на длъжност „съдия“ във ВКС. Съдия Мария Иванова със заповед на председателя на ВКС бе избрана за председател на Трето гражданско отделение от 13.04.2018 г. Съдия Диана Хитова, считано от 05.08.2018 г., беше освободена от длъжност поради пенсиониране. Съдия Бонка Дечева, след изтичане на мандата ѝ като член на Комисията по атестиране и конкурсите, се върна като член на 2-ри състав в Първо гражданско отделение на ВКС с разпореждане № 125/8.10.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия. Съдия Любка Андонова бе преизбрана за член на Комисията по атестирането и конкурсите при Съдийската колегия на ВСС и встъпи в длъжност, считано от 05.10.2018 г. От 23.10.2018 г. съдия Жанин Силдарева бе освободена от

длъжност поради пенсиониране. Съдия Красимир Влахов беше освободен от длъжност, предвид избирането му за съдия в Конституционния съд на Република България, считано от 13.11.2018 г. Със Заповед № 2579/02.11.2018 г., считано от 05.11.2018 г. на председателя на ВКС, в Гражданската колегия на ВКС е командирована съдия Емилия Донкова от Окръжен съд – София за цялостно изпълнение на длъжността „съдия“ във ВКС. С Разпореждане № 152/05.11.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, считано от 05.11.2018 г., е разпоредено тя да заседава като член на 3-ти състав на Второ гражданско отделение на ВКС със съдиите Камелия Маринова и Веселка Марева. Със Заповед № 2580/02.11.2018 г. на председателя на ВКС, считано от 06.11.2018 г., е командирован в Гражданската колегия на ВКС съдия Филип Владимиров от Окръжен съд – София за цялостно изпълнение на длъжността „съдия“ във ВКС. С Разпореждане № 153/05.11.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, считано от 06.11.2018 г., е разпоредено той да заседава като член на 3-ти състав на Трето гражданско отделение на ВКС със съдиите Симеон Чаначев и Александър Цонев.

През годината бяха извършени промени в съставите на колегията. С Разпореждане № 10/21.02.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия във Второ гражданско отделение 1-ви състав от 21.02.2018 г. стана 3-ти състав с членове съдиите Камелия Маринова, Веселка Марева и Красимир Влахов. В Трето гражданско отделение с Разпореждане № 26/13.04.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, считано от 13.04.2018 г., 3-ти състав с членове съдиите Мария Иванова, Жива Декова и Маргарита Георгиева стана 2-ри състав, предвид назначаването на съдия Мария Иванова за председател на Трето гражданско отделение на ВКС. Втори състав с членове съдиите Симеон Чаначев, Диана Хитова и Александър Цонев стана 3-ти състав в Трето гражданско отделение на ВКС. От 05.08.2018 г. 3-ти състав на Трето гражданско отделение на ВКС остана непопълнен след пенсионирането на съдия Диана Хитова. С командироването на съдия Филип Владимиров от 06.11.2018 г. 3-ти състав на Трето гражданско отделение на ВКС е с членове съдиите Симеон Чаначев, Александър Цонев и Филип Владимиров. В Първо гражданско отделение на ВКС, след връщането на съдия Бонка Дечева от 05.10.2018 г., 2-ри състав е с членове съдиите Дияна Ценева, Бонка Дечева и Ваня Атанасова. От 05.11.2018 г. в 3-ти състав на Второ гражданско отделение членове на състава са съдиите Камелия Маринова, Веселка Марева и Емилия Донкова.

Към 31.12.2018 г. съдиите са разпределени по отделения, както следва: в Първо отделение – 9 съдии; във Второ отделение – 8 съдии; в Трето отделение – 14 съдии, включително заместник-председателят на Върховния касационен съд и ръководител на колегията; в Четвърто отделение – 15 съдии. Предвид намаляването на броя на съдиите в Гражданската колегия, за попълване на съставите са командировани, както е посочено по-горе, със заповеди № 2579/02.11.2018 и № 2580/02.11.2018 г. на председателя на ВКС Емилия Донкова и Филип Владимиров – съдии в Окръжен съд – София.

Във връзка с освобождаването на места за длъжността „съдебен помощник“ през отчетната година от 08.10.2018 г. в колегията постъпват двама нови съдебни помощници. Със Заповед № 2905/06.12.2018 г. на председателя на ВКС съдебните помощници са разпределени по колегии за подпомагане на

дейността на съдиите от Върховния касационен съд, включително на съдиите от Гражданската колегия на ВКС.

2. ПОСТЪПЛЕНИЯ

а) Организация по образуване и насрочване на делата

Със Заповед № 346 от 26.01.2018 г. на председателя на ВКС, с оглед провеждането и ръководеното на заседанията на общите събрания на съдиите от Гражданската и Търговската колегии по тълкувателните дела във ВКС, е възложено на заместник-председателите на ВКС и ръководители на Търговската колегия и Гражданската колегия да ръководят на ротационен принцип заседанията на ОСГТК за приемане на тълкувателни решения.

Със Заповед № 390/28.02.2018 г. на председателя на ВКС са утвърдени Вътрешни правила за работата на съдебните помощници във Върховния касационен съд.

Предвид необходимостта от осигуряване на равномерна натовареност на съдебните помощници в Гражданската колегия, е издадено Разпореждане № 55/04.07.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, а с оглед на настъпилите промени в съдийския състав е издадена Заповед № 2367/8.10.2018 г. на председателя на ВКС за подпомагане на съдиите от колегията от съдебните помощници.

С Разпореждане № 4/02.02.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, предвид предстоящото завръщане на съдия Маргарита Соколова на работа след продължително боледуване и възможността заместващият я съдия Емилия Донкова да постанови разпределените ѝ дела в срок, съдия Маргарита Соколова е спряна от разпределение за определяне на докладчик и член на състав по частни производства за периода от 05.02.2018 г. до 09.02.2018 г.

С разпореждания на председателя на колегията, при отсъствие на председателя на колегията или председателите на отделения поради ползване на платен годишен отпуск или служебни ангажименти, са издавани своевременно разпореждания за заместването им с оглед администрирането на дейността на Гражданска колегия и образуването на делата в съответното отделение.

С Разпореждане № 8/15.02.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, предвид изпреварващия график на насрочените закрити съдебни заседания на дела по реда на чл. 288 ГПК на съдия Маргарита Георгиева в сравнение с останалите членове на състава, тя е спряна от случайното разпределение за определяне на докладчик по касационни дела, считано от 15.02.2018 г. до 30.03.2018 г.

Предвид продължителното отсъствие по здравословни причини на съдия Илияна Папазова, от 28.02.2018 г. с Разпореждане № 13/26.02.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия съдия Папазова е спряна от случайното разпределение за определяне на докладчик и член на състав по частни производства и по молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения. С Разпореждане № 19/15.03.2018 г. на председателя на колегията, считано от 19.03.2018 г., съдия Илияна Папазова е възобновена за участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и член на състав по частни производства и молби за отмяна.

Съдиите Маргарита Георгиева, Драгомир Драгнев и Майя Русева са определени за членове на комисия в обявения конкурс от Съдийската колегия на ВКС за повишаване в длъжност „съдия“ във ВКС, Гражданска колегия, и в изпълнение на решение на Комисията по атестирането и конкурсите при Съдийската колегия на ВКС по Протокол № 6/19.02.2018 г. насрочените дела за закрити съдебни заседания на техен доклад за разглеждане на тези по реда на чл. 288 ГПК за месец юни 2018 г. са пренасрочени за разглеждане за месец септември 2018 г. с Разпореждане № 17/08.03.2018 г. на председателя на колегията. С Разпореждане № 29/27.04.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия съдиите Маргарита Георгиева, Драгомир Драгнев и Майя Русева са спрени от случайното разпределение за определяне на докладчик и член на състав по частни производства и по молби за отмени на влезли в сила съдебни актове, считано от 02.06.2018 г. до 29.06.2018 г., с Разпореждане № 57/05.07.2018 г. – за периода от 05.07.2018 г. до 31.07.2018 г., с Разпореждане № 77/26.07.2018 г. – за периода от 01.08.2018 г. до 31.08.2018 г., с Разпореждане № 111/17.09.2018 г. – за периода от 01.09.2018 г. до 30.09.2018 г.

С Разпореждане № 18/14.03.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия е разпоредено всички съдебни актове по дела, насрочени за закрити съдебни заседания до 29.12.2017 г. или обявени за решаване до 29.12.2017 г., да бъдат изготвени до 30.03.2018 г., като в случай на неизготвяне в посочения срок съдията-докладчик следва да изготви писмено обяснение до председателя на колегията за причините, довели до неизпълнение на разпореждането.

Със Заповед № 676/12.04.2018 г. на председателя на ВКС са изменени т. 6 и т. 7 от Правилата за разпределение, образуване и подреждане на делата в Гражданска колегия и Търговска колегия на ВКС. За посочените изменения е формирана работна група със Заповед № 407/02.03.2018 г. на председателя на ВКС, която изготви предложение до председателя на съда.

Предвид предстоящото освобождаване от длъжност на съдиите Жанин Силдарева и Диана Хитова на основание чл. 165, ал. 1, т. 1 ЗСВ, считано от 01.06.2018 г., с Разпореждане № 42/28.05.2018 г. съдиите Жанин Силдарева и Диана Хитова са отстранени от участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и член на състав по частни производства и производства по молби за отмяна на влезли в сила решения.

Предвид обстоятелството, че насрочените за закрити съдебни заседания дела за разглеждане по реда на чл. 288 ГПК на доклад на съдиите Светлана Калинова и Жанин Силдарева изпреварват графика на разглеждане на този вид дела за другите съдии от Първо гражданско отделение, с Разпореждане № 46/12.06.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия съдиите Жанин Силдарева и Светлана Калинова са спрени от списъка за разпределение на делата за период от 12.06.2018 г. до 12.07.2018 г.

Във връзка със своевременно обявяване и въвеждане в деловодната система на резултатите по постановените съдебни актове с Разпореждане № 49/14.06.2018 г. на председателя на колегията са задължени съдебните секретари в Гражданската колегия на ВКС незабавно да въвеждат в деловодната система резултатите от предадените им за обявяване на хартиен носител съдебни актове, както и да се сравняват съдебните актове на хартиен носител и на електронен такъв от същите служители.

Като се има предвид допълнителната натовареност на съдия Мими Фурнаджиева във връзка с изработването на Помагало по право на ЕС в частта относно гражданското правосъдие, е разпоредено с Разпореждане № 55/04.07.2018 г. на председателя на колегията съдебен помощник да окаже помощ на съдия Фурнаджиева при събиране на практика на Съда на Европейския съюз.

Във връзка с прякото прилагане от 25.05.2018 г. на Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни, както и изтичането на срока за транспониране в националното право на Директива (ЕС) 2016/680 на Европейския парламент и на Съвета във връзка със защитата на физическите лица, със Заповед № 1743/11.07.2018 г. на председателя на ВКС е изменена Заповед № 1912/01.10.2008 г., като в т. 8 на Методиката за публикуване на актове на ВКС в интернет отпада заличаването на данните за юридическите лица в съдебните актове, публикувани в страницата на съда в интернет.

С разпореждане № 61/12.07.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия е организирана работата на колегията през периода на съдебната ваканция на 2018 г. при отсъствието на председателите на отделения. Предвид необходимостта от обезпечаване на дейността по образуване на постъпващите в Гражданската колегия на ВКС дела през периода на съдебната ваканция, постъпващите дела в колегията се образуват по общия ред, като се съхраняват в деловодството на Гражданската колегия и се докладват на съдиите след завръщането им на работа или след поискване.

Във връзка с необходимостта да се систематизират и обединят действащите в трите колегии на ВКС правила за образуването и случайното разпределение на делата председателят на Върховния касационен съд назначи комисия от съдии от трите колегии на ВКС. Със Заповед № 1771/16.07.2018 г. на председателя на ВКС са утвърдени Правила за образуването и случайното разпределение на делата във Върховния касационен съд, като със Заповед № 1881/27.07.2018 г. на председателя на ВКС е назначена комисия, която да изготви техническо приложение към правилата. Със Заповед № 2323/01.10.2018 г. на председателя на ВКС е утвърдено Техническо приложение към Правилата за образуването и случайното разпределение на делата във ВКС.

Във връзка с освобождаването от длъжност на съдия Диана Хитова, поради пенсиониране от 06.08.2018 г., с Разпореждане № 107/03.09.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия е разпоредено постъпващият доклад по дела с докладчик съдия Диана Хитова, до избирането на съдия за попълване на състава, в който е била съдия Хитова, да се докладва за произнасяне на съдия Александър Цонев, член на състава.

Предвид изтичането на мандата на съдия Бонка Дечева като член на Комисията по атестирането и конкурсите при Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет и връщането ѝ на работа в Гражданската колегия на ВКС, както и предстоящото освобождаване от длъжност на съдия Жанин Силдарева поради пенсиониране, с Разпореждане № 125/08.10.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия е определено съдия Бонка Дечева да заседава като член на 2-ри състав на Първо гражданско отделение на ВКС,

като неразгледаните дела и постъпващия текущ доклад по дела с докладчик съдия Жанин Силдарева са разпределени на съдия Бонка Дечева.

Във връзка с избирането на съдия Красимир Влахов за съдия в Конституционния съд на Република България и предстоящото му встъпване в длъжност с Разпореждане № 126/08.10.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия съдия Влахов е спрял от участие в списъка за разпределение за определяне на докладчик и член на състав по частни производства и по молби за отмяна на влезли в сила решения, а с Разпореждане № 151/05.11.2018 г. на председателя на колегията съдия Влахов е отстранен от участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и член на състав по касационни производства.

Предвид настъпилите промени в персоналния състав на съдиите от Гражданската колегия на ВКС и необходимостта от подпомагане на дейността на съдии от колегията, със Заповед № 2367/08.10.2018 г. на председателя на Върховния касационен съд са разпределени конкретни съдебни помощници, които да подпомагат конкретни съдии от Гражданската колегия.

Със Заповед № 2905/06.12.2018 г. на председателя на ВКС на основание чл. 5 от р. II на Вътрешните правила за работа на съдебните помощници във ВКС съдебните помощници са разпределени по колегии и съдии във Върховния касационен съд, включително и съдебните помощници в Гражданската колегия на ВКС.

С протокол от 01.08.2018 г. комисия, назначена със Заповед № 245/07.02.2018 г. на председателя на ВКС за преглед на непотърсените в законоустановения срок суми и станали неизискуеми в набирателната сметка на ВКС, констатира, че непотърсените суми са за обезпечения за 2003 г., 2004 г. и 2005 г. и е необходимо да бъдат прехвърлени от набирателната сметка на ВКС в транзитната сметка на ВКС за трансфер към Висшия съдебен съвет, предвид на което с Разпореждане № 131/12.10.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия е разпоредено да се прехвърлят сумите по протокола от набирателната сметка на ВКС в транзитната сметка на ВКС за трансфер към ВСС.

Със Заповед № 2579/02.11.2018 г. на председателя на ВКС, считано от 05.11.2018 г., е командирована съдия Емилия Донкова от Софийския окръжен съд за цялостно изпълнение на длъжността „съдия във ВКС“, а със Заповед № 2580/2.11.2018 г. на председателя на ВКС, считано от 06.11.2018 г., е командирован съдия Филип Владимиров, съдия от Софийския окръжен съд, за цялостно изпълнение на длъжността „съдия във ВКС“, предвид непопълнените състави поради пенсионирането на съдия Диана Хитова и избирането на съдия Красимир Влахов за съдия в Конституционния съд на Република България.

С Разпореждане № 152/05.11.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия е разпоредено съдия Емилия Донкова да заседава като член на 3-ти състав на Второ гражданска отделение със съдиите Камелия Маринова и Веселка Марева, както и да бъде включена в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и член на състав по частни и касационни жалби и молби за отмяна със 100% натовареност. Разпределените неразгледани дела за закрити и открити съдебни заседания с докладчик съдия Красимир Влахов са разпределени с докладчик съдия Емилия Донкова, както и постъпващият текущ доклад по дела с докладчик съдия Влахов да се докладва на съдия Емилия Донкова.

С Разпореждане № 153/05.11.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия е разпорежено съдия Филип Владимиров да заседава като член на 3-ти състав на Трето гражданско отделение със съдиите Симеон Чаначев и Александър Цонев, както и да бъде включен в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и член на състав по частни и касационни жалби и молби за отмяна със 100% натовареност. Разпределените неразгледани дела за закрити и открити съдебни заседания с докладчик съдия Диана Хитова са разпределени с докладчик съдия Филип Владимиров, както и постъпващият текущ доклад по дела с докладчик съдия Хитова да се докладва на съдия Филип Владимиров.

Съдиите Албена Бонева, Гълъбина Генчева и Геновева Николаева са определени за членове на комисия в обявения конкурс от Съдийската колегия на ВСС за повишаване в длъжност „съдия“ в апелативните съдилища, гражданска колегия, и в изпълнение на решение на Комисията по атестирането и конкурсите при Съдийската колегия на ВСС по Протокол № 35/13.11.2018 г. с Разпореждане № 162/30.11.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия съдиите Албена Бонева, Гълъбина Генчева и Геновева Николаева са спрени от случайното разпределение за определяне на докладчик и член на състав по частни производства и по молби за отмени на влезли в сила съдебни актове, считано от 03.12.2018 г., а с Разпореждане № 166/04.12.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия съдиите Албена Бонева, Гълъбина Генчева и Геновева Николаева са спрени от случайното разпределение за определяне на докладчик и член на състав по касационни дела, считано от 04.12.2018 г.

С Разпореждане № 168/11.12.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, предвид необходимостта от възобновяване на спрени производства по граждански дела във връзка с образуваните тълкувателни дела на ОСГК, ОСГТК и ОСС от ВКС и ВАС и обявените тълкувателни решения и тълкувателни постановления, както и настъпилите промени в персоналия състав на съставите на Гражданската колегия на ВКС, е разпорежено възобновяването и продължаването на съдопроизводствените действия по спрените граждански дела да се извършва от настоящите състави в Гражданската колегия съгласно Заповед № 2141/29.09.2017 г. на председателя на ВКС.

Във връзка с постъпващите дела в Първи поток на Гражданската колегия на ВКС (Първо ГО на ВКС и Второ ГО на ВКС) и констатираната различна правна и фактическа сложност при разглеждането им с Разпореждане № 176/27.12.2018 г. на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, считано от 02.01.2019 г., се въвеждат коефициенти за фактическа и правна сложност при образуването на делата в Първи поток на Гражданската колегия. Коефициент 1 за образуване на дела се поставя при постъпване на една касационна жалба. Коефициент 2 – при постъпване на дела с приложения; при постъпване на две касационни жалби; при постъпване на дела по искове по чл. 108 от Закона за собствеността със съединени облигационни искове; при постъпване на дела по искове по чл. 440 от ГПК. Коефициент 3 за образуване на дела се поставя при постъпване на три и повече касационни жалби; при постъпване на дела по искове за делба, съединени с искове по чл. 30 от Закона за наследството; при постъпване на дела по искове по чл. 30 от Закона

за наследството; при постъпване на дела по искове за делба, втора фаза с искове по сметки, подлежащи на касационно обжалване.

През 2018 г. продължи да се изпълнява Заповед № 2631 от 23.12.2016 г. на председателя на ВКС, с която заместниците на председателя на ВКС и ръководители на колегии са задължени да водят регистър на отводите по чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК, считано от 01.01.2017 г. Във връзка с решение на ВСС по Протокол № 42 от 23.07.2015 г., с което на административните ръководители на съдилищата е указано предприемане на мерки с цел преодоляване на случаите на неоснователни или немотивирани отводи, на секретаря на колегията, съгласувано със съдебен помощник Доли Недева, се възложи да продължи дейността и да актуализира в електронен формат отводите по чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК, както и да поддържа и съхранява класьор с копия от определенията по чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК.

Със Заповед № 974/24.06.2015 г. на председателя на ВКС са утвърдени Правила за насрочване на делата в Гражданска колегия и Търговска колегия на ВКС, насочени към осигуряване еднаква месечна натовареност на съдиите от Гражданската и Търговската колегии на ВКС. Съгласно Правилата месечно на всеки съдия се насрочват по три закрити заседания и не по-малко от едно открито заседание, като в едно закрито заседание се насрочват по четири дела, а в открито заседание – три дела на съдия, за да се осигури еднаква месечна натовареност на съдиите от Гражданската колегия на ВКС. Предвид прехвърлянето на 700 бр. търговски дела от Търговската колегия на ВКС в Гражданската колегия на ВКС със Заповед № 839/18.05.2016 г. и увеличената натовареност на съдиите от колегията, е изменена т. 2 от посочената заповед, като за закрито заседание вместо по 4 дела вече се насрочват по 3 дела. Заповедта в този ѝ вид действа и през отчетния период – 2018 г.

Делата по Закона за кадастъра и имотния регистър и през 2018 г. продължават да се разпределят между съдиите от Първо и Второ граждански отделения; делата по Закона за адвокатурата, Закона за нотариусите и нотариалната дейност и Закона за частните съдебни изпълнители се разпределят между съдиите от Трето и Четвърто граждански отделения; делата по ЗОПДИППД (отм.) и ЗОПДНПИ се разпределят между съдиите от Трето и Четвърто граждански отделения. И през 2018 г. в програмата за разпределение на делата на случаен принцип продължи да действа механизмът за изравняване на натовареността на съдиите в рамките на календарната година по постъпващите в Гражданската колегия дела по ЗКИР, ЗА, ЗННД, ЗЧСИ, ЗОПДИППД (отм.) и ЗОПДНПИ.

В изпълнение на Заповед № 143/02.02.2017 г. на председателя на ВКС за регламентиране на отговорностите по администриране на вътрешните актове на съда е разпоредено да се поддържат и съхраняват хронологично подредени регистри, отделно за всяка от трите колегии на ВКС, на всички писмени разпореждания на председателите на колегии, засягащи организацията на работа, като в Гражданската колегия през 2018 г. са постановени 176 разпореждания на заместник-председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия.

През 2018 г. за дейността на съдебните помощници продължи създадената организация, при която съдебните помощници подпомагат съдиите от Гражданската колегия в правораздавателната им дейност, изразяваща се в проверка редовността на постъпващите книжа, както и с персонално подпомагане на съдиите от колегията чрез изготвяне на проекти за съдебни

актове, проучване на правната доктрина и съдебната практика и изпълнение на други задачи във връзка с разглежданите дела, възложени от съдиите, на които са определени да помагат. Към настоящия момент в Гражданската колегия работят 15 съдебни помощници, като един е в отпуск за отглеждане на дете до 2-годишна възраст.

б) Брой на образуваните дела и средна натовареност на съдиите от Гражданската колегия

През 2018 г. в Гражданската колегия на ВКС са образувани 5005 броя нови дела. Постъпилите преписки са 5893 броя, от които 888 бр. са прекратени. В сравнение с 2017 г. образуваните дела през 2018 г. намаляват с 252 бр. (2017 г. – 5257 бр.), за сравнение – през 2017 г. постъпилите в Гражданската колегия преписки са 6085 бр., от които прекратени са 899 бр. В сравнение с 2016 г. намалението на делата е с 1292 бр. – тогава новообразуваните са 6298 бр. Броят на образуваните дела в Гражданската колегия на ВКС в сравнение с предишните години: по отношение на 2017 г. – намалява с 252 бр., а по отношение на образуваните дела през 2017 г. в сравнение с 2016 г. намалението е с 1112 броя.

Конкретно новопостъпилите касационни граждански дела през 2018 година са 3384 бр., като намаляват с 281 бр. в сравнение с 2017 г., в сравнение с 2016 г., когато са 3770 бр., намаляват с 386 касационни дела, а в сравнение с 2015 г., когато са 4215 бр., намаляват с 831 бр., като се очертава темп на намаляване на образуваните касационни дела в колегията.

Частните производства, постъпили през периода, са 1621 бр., които се увеличават с 29 бр. в сравнение с 2017 г., когато са 1592 бр., а в сравнение с 2016 г. (1583 бр.) са увеличени с 38 частни дела, тоест наблюдава се относително малък темп на увеличение на образуваните частни производства в Гражданската колегия на ВКС.

През 2018 г. четиримата председатели на отделения в колегията са постановили общо 888 разпореждания за връщане на преписки, образувани по нередовни или недопустими жалби, изпратени до ВКС.

Средната натовареност на съдиите в Гражданската колегия на ВКС през 2018 г., предвид свършените дела (4941 бр.) се определя средно на 107 дела на съдия, при 46 съдии в края на 2018 г., като съставът се е променял през различните периоди на 2018 г.: от януари 2018 г. до 09.02.2018 г. – 47 съдии (съдия Маргарита Соколова е в продължителен болничен отпуск); от 09.02.2018 до 05.08.2018 г. – 48 съдии; от 05.08.2018 г. до 05.10.2018 г. – 47 съдии (съдия Диана Хитова е освободена от длъжност поради пенсиониране); от 05.10.2018 г. до 23.10.2018 г. – 48 съдии (съдия Бонка Дечева е на работа след изтичане на мандата ѝ в КАК); от 23.10.2018 г. до 13.11.2018 г. – 47 съдии (съдия Жанин Силдарева е освободена от длъжност поради пенсиониране); от 13.11.2018 г. до 31.12.2018 г. – 46 съдии (съдия Красимир Влахов е освободен от длъжност поради избирането му за съдия в КС на РБ). От 05.11.2018 г. на мястото на съдия Красимир Влахов е командирована съдия Емилия Донкова, а от 06.11.2018 г. на мястото на съдия Диана Хитова е командирован съдия Филип Владимиров.

През отчетния период всеки съдия от Гражданската колегия участва в разглеждането средно на 321 дела, като е докладчик средно на по 107 свършени дела. На всеки отделен съдия от колегията през отчетния период в тричленен състав е възложено да докладва средно по 163 новообразувани през годината и заварени от предходната година дела (в сравнение с 2017 г. – средно 165 бр. на

съдия, а през 2016 г. средно 154 бр.), а в смесен петчленен състав му е възложено да докладва по две дела. В тричленен състав на всеки съдия от колегията са разпределени средно 109 новообразувани през годината дела.

Към 01.01.2018 г. общият брой на несвършените от предходен период дела е бил 2473 бр., или несвършените към 01.01.2018 г. дела са приблизително 49% спрямо новообразуваните през 2018 г. дела. Общият брой на делата за разглеждане в Гражданската колегия за периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2018 г. е 7478 бр., при 7921 бр. за 2017 г., 7859 бр. за 2016 г. и 8400 бр. за 2015 г.

в) Видове образувани дела

През 2018 г. в Гражданската колегия на ВКС са образувани общо 5005 нови дела, от които 92 са образувани пред смесен петчленен състав на ВКС и ВАС (в сравнение с 2017 г. – 60 бр.), а пред тричленен състав – 4913 броя. Образуваните през 2018 г. дела по видове са, както следва: граждански дела (по касационни жалби и молби за отмяна) – 3384 бр., частни производства – 1 621 броя.

В Първо отделение на Гражданската колегия през 2018 г. са образувани 809 дела, във Второ отделение – 810 бр., в Трето отделение – 1568 бр., в Четвърто отделение – 1726 бр. и пред петчленен смесен състав – 92 бр.

г) Разпределени дела по текст на образуване

През 2018 г. постъпилите дела в Гражданската колегия на ВКС се разпределят съгласно действащата в колегията специализация на двата потока, установена с оглед вида и характера на делото. Незначително намаление е налице по отношение на следните видове дела: делби по чл. 34 ЗС; ревандикационен иск по чл. 108 ЗС; негаторен иск по чл. 109 ЗС; спор за материално право на собственост върху земеделски земи по чл. 14, ал. 4 ЗСПЗЗ; делба на наследство по чл. 69 ЗН; частна жалба по чл. 274, ал. 2 ГПК; производства по молби за отмяна на влезли в сила решения – чл. 303 ГПК; спиране на изпълнението на въззивно решение; нищожност и недопустимост на съдебно решение – чл. 270 ГПК; искове за неоснователно обогатяване по чл. 59 ЗЗД; иск за изпълнение или обезщетение/неизпълнение – чл. 79, ал. 1 ЗЗД; разваляне на договор – чл. 87, ал. 3 ЗЗД; договор за заем – чл. 240 ЗЗД; иск за обезщетение на неползващия собственик – чл. 31, ал. 2 ЗС; иск за обезщетение при уволнение на други основания – чл. 222 КТ; иск за признаване уволнението за незаконно – чл. 344, ал. 1 КТ; преобразуване на лично имущество – чл. 23 СК; иск за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност; имуществена отговорност на частния съдебен изпълнител – чл. 74 ЗЧСИ.

Увеличение има на следните видове дела: установителен иск по чл. 124, ал. 1 ГПК; иск по чл. 53, ал. 2 ЗКИР – иск за непълноти и грешки в кадастралната карта и кадастралните регистри, свързани със спор за материално право; нищожност на завещателно разпореждане – чл. 42 ЗН; частни касационни жалби по чл. 274, ал. 3 ГПК; обжалване на административна услуга – § 8 ПЗР на АПК – по спорове за подсъдност между общите и административните съдилища – чл. 135, ал. 4 АПК; непозволено увреждане – чл. 45 ЗЗД; обективна отговорност за деликт при и по повод извършване на работа – чл. 49 ЗЗД; неустойка – чл. 92 ЗЗД; отменителен иск – чл. 135 ЗЗД; отмяна на дарението – чл. 227 ЗЗД; иск за изплащане на трудово възнаграждение – чл. 128 КТ;

родителски права след развода – чл. 59 СК; иск за определяне местоживеенето на децата – чл. 127, ал. 2 СК; спор относно родителските права – чл. 127 СК; иск за защита правата на трето лице, засегнато от изпълнението – чл. 440 ГПК; иск за съществуване на вземането – чл. 422 ГПК; иск за оспорване на вземането – чл. 439 ГПК; обжалване решение на Висшия адвокатски съвет – чл. 7 ЗАДв.; иск за отговорност за вреди, причинени от правозащитните органи – чл. 2 ЗОДОВ; иск за поставяне на лице под пълно или ограничено запрещение – чл. 5 ЗЛС.

През 2018 г. се наблюдава намаление на броя на постъпилите касационни дела и увеличение на частните производства. Очевидно е, че в резултат на настъпилите през 2015 г. нормативни изменения и конкретно промените в чл. 280, ал. 3 ГПК и чл. 274, ал. 2 ГПК (обн. ДВ, бр. 50 от 2015 г.), както и чл. 280, ал. 2 ГПК (ДВ, бр. 86 от 2017 г.), средно на съдия в Първи поток броят на касационните производства е по-малък от средния брой касационни дела на съдия от Втори поток (докато през 2017 г. е обратното). Освен това, средно на съдия от Втори поток частните производства са значително по-голям брой, отколкото среден брой на частни дела, разпределени на съдия от Първи поток, с оглед разпределението на частните производства по материя.

Средният брой на разпределения на съдия от Гражданската колегия на ВКС частни производства през 2018 г. се увеличава – 39,54 бр., при 35,37 бр. през 2017 г. и 34,41 бр. през 2016 г., като тенденцията е за увеличение на броя на постъпилите частни производства в Гражданската колегия.

Независимо от намалението на броя на постъпилите и образувани касационни дела и увеличението на броя на постъпилите частни дела, както и настъпилата промяна във вида на разглежданите дела, съдиите от Гражданската колегия на ВКС работят отговорно, качествено и при спазване на разумните срокове за разглеждане на делата.

3. ПРОВЕДЕНИ ЗАСЕДАНИЯ И ПРИКЛЮЧЕНИ ДЕЛА

а) Проведени открити съдебни заседания

През 2018 г. в Гражданската колегия на ВКС са проведени 1004 открити съдебни заседания (през 2017 г. – 1041) и 3417 закрити съдебни заседания (през 2017 г. – 3518).

През отчетния период съдиите от Гражданската колегия на ВКС участват като докладчици средно в 22 открити съдебни заседания и като членове на състав средно в 44 заседания. В закрити съдебни заседания участват като докладчици средно в 74 заседания (през 2017 г. също в 74 закрити заседания), а като членове на състав средно в 148 заседания (през 2017 г. също в 148 заседания, а през 2016 г. – средно в 120 закрити заседания).

По 83 дела съдии от Гражданската колегия на ВКС участват и като членове на смесен 5-членен състав по дела за спор за подсъдност, образувани във Върховния административен съд.

Не са установени случаи на неоснователно отлагане на делата от съставите на Гражданската колегия на Върховния касационен съд. От проведените заседания по обективни причини са отложени 80 дела, което представлява около 8% от общия брой на проведените в колегията открити съдебни заседания.

б) Свършени дела

През отчетния период са свършени общо 4941 дела (или с 348 дела по-малко от предходната 2017 г., предвид намаления брой съдии в сравнение с 2017 г.), въпреки намаления брой дела за насрочване в открито и закрито съдебно заседание в резултат на Заповед № 839/18.05.2016 г. на председателя на ВКС. Свършените касационни дела през отчетния период са 3511 бр., (2017 г. – 3 817 бр.), а свършените частни производства са 1430 бр. (2017 г. – 1472 бр.). Свършените дела със съдебен акт по същество са 1849 бр., от които касационните дела със съдебен акт по същество са 988 бр., а свършените частни производства със съдебен акт по същество са 861 бр. Делата, разгледани по реда на чл. 288 от ГПК, са общо 2965 бр., процентът допуснати до касационно разглеждане дела е приблизително 23%. Високият процент недопуснати до касационно разглеждане дела е обусловен от активната тълкувателна дейност на ВКС, както и на постановени по реда на чл. 290 и сл. ГПК съдебни решения, в които са дадени отговори на поставени правни въпроси от материално и процесуално естество, предмет на делата, по които е било допуснато касационното обжалване, в резултат на което във все по-голяма степен актовете на въззивните съдилища са съобразени както със задължителната, така и с установената по реда на чл. 290 ГПК съдебна практика на касационната инстанция.

През 2018 година в Гражданската колегия са постановени 7111 съдебни акта (средно 155 бр. съдебни акта на съдия, колкото и през 2017 г.), от които 914 решения (като през 2017 г. са 900 броя при усвоен щат 48 съдии); 6061 определения и 136 разпореждания от съставите на Гражданската колегия на ВКС.

От 01.01.2018 г. до 31.12.2018 г. в Първо отделение на Гражданската колегия общо свършените дела са 839 броя; във Второ отделение – 899 бр.; в Трето отделение – 1418 бр.; в Четвърто отделение – 1702 бр. Общо решени в 5-членен състав са 83 дела.

Към 01.01.2018 г. несвършените дела в Гражданската колегия са 2473 бр., което представлява приблизително 33% от общия брой 7478 дела, висящи в началото на периода и образувани през същия период в колегията. Наблюдава се намаление на несвършените дела в началото на отчетния период (в сравнение с 2017 г., когато са 2664), което се дължи както на намаления брой дела, разглеждани в едно заседание съгласно Заповед № 839/18.05.2016 г. на председателя на ВКС, така и на усърдната работа на съдиите, работещи в намален състав в сравнение с 2017 г. В сравнение с 2016 г., когато несвършените дела в началото на годината са 1561 бр., увеличението е с 912 бр. В края на отчетния период броят на несвършените дела намалява в сравнение с началото на периода, като към 31.12.2018 г. са 2372 бр. и това обективно е обусловено както от намаления брой дела, разглеждани в едно заседание съгласно Заповед № 839/18.05.2016 г. на председателя на ВКС, така и от усърдната работа на съдиите в Гражданската колегия на ВКС.

в) Срочност на изготвяне на касационните съдебни актове

Периодично по заповед на председателя на ВКС са изисквани справки за неприключилите производства в разумния 3-месечен срок, считано от датата на съответното открито или закрито заседание. Извън този срок има незначителен брой дела, които след края на отчетния период са приключени.

4. ДЕЙНОСТ ПО УЕДНАКВЯВАНЕ НА СЪДЕБНАТА ПРАКТИКА. ПРОЗРАЧНОСТ НА ПРАВОРАЗДАВАНЕТО

а) Постановени през 2018 г. тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската колегия

През 2018 г. са приети следните тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската колегия:

Тълкувателно решение № 3/2017 г. от 14.02.2018 г. по т. д. № 3/2017 г. по описа на ОСГК за уеднаквяване на съдебната практика по следния правен въпрос: Дали с разпоредбата на §1 от ЗР на ЗД на ЗС (ДВ, бр. 46/2006 г.) е постановено спиране на давностния срок по чл. 79, ал. 1 ЗС за придобиване на имоти частна държавна или общинска собственост, който е започнал да тече на 01.06.1996 г., когато влиза в сила изменението на чл. 86 ЗС (ДВ, бр. 33/1996 г.), преди този срок да изтече?

През разглеждания период, предмет на отчетния доклад, е прието Тълкувателно решение № 2/2017 г. от 17.05.2018 г. по т. д. № 2/2017 г. по описа на ОСГК по следните въпроси: 1. Кой правен субект дължи цената на доставената топлинна енергия за битови нужди съгласно разпоредбите на Закона за енергетиката в хипотезата, при която топлоснабденият имот е предоставен за ползване по силата на договорно правоотношение – собственикът, респ. носителят на ограниченото вещно право, или титулярът на облигационното право на ползване?; 2. Прекратява ли се облигационното правоотношение между топлопреносното предприятие и клиентите на топлинна енергия в съответната сграда – етажна собственост в случаите на чл. 78 от Наредба № 16 – 334 от 06.04.2007 г. за топлоснабдяването?

През 2018 г. е прието Тълкувателно решение № 3/2015 г. от 29.11.2018 г. по т. д. № 3/2015 г. по описа на ОСГК по следния правен въпрос: Допустимо ли е, след като в одобреното от бракоразводния съд споразумение съпрузите са се съгласили, че придобитият по време на брака им имот остава съсобствен между тях, в последващ исков процес да се установява по-голям дял на единия съпруг на основание частична трансформация на негово лично имущество по смисъла на чл. 21, ал. 2 СК 1985 г. (отм.), респективно чл. 23, ал. 2 СК от 2009 г.?

Тълкувателно решение № 4/2016 г. от 07.12.2018 г. по т. д. № 4/2016 г. по описа на ОСГК е прието по въпроса: Съставлява ли абсолютна процесуална пречка за съществуването и надлежното упражняване правото на иск за отнемане на незаконно придобито имущество в полза на държавата, прекратяването на наказателното производство за престъпление, посочено в разпоредбата на чл. 22, ал. 1 ЗОПДНПИ (отм.), извън случаите по чл. 22, ал. 2 ЗОПДНПИ (отм.)?

През годината е прието Тълкувателно решение № 1/2017 г. от 11.12.2018 г. по т. д. № 1/2017 г. по описа на ОСГК по следния правен въпрос, по които е констатирана противоречива съдебна практика: Може ли съдът при иск по чл. 2, ал. 1 ЗОДОВ да определи обезщетението за имуществени вреди, съставляващи адвокатско възнаграждение, в размер, по-малък от платения в наказателния процес?

б) Постановени през 2018 г. тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии

Тълкувателно решение № 4/2016 г. от 10.05.2018 г. по т. д. № 4/2016 г. е прието поради противоречива съдебна практика по следните правни въпроси: 1. Има ли правомощие председателят на кооперация или кооперативен съюз по Закона за кооперациите да сключва сделки на разпореждане с недвижими имоти и вещни права върху тях без решение на общото събрание по чл. 15, ал. 4, т. 10 от Закона за кооперациите?; 2. Наличието на решение на общото събрание на кооперацията по чл. 15, ал. 4, т. 10 от Закона за кооперациите необходимо условие ли е за действителност на разпоредителна сделка със собствен на кооперацията недвижим имот или с вещно право върху такъв имот, сключена от представляващия кооперацията орган?

Тълкувателно решение № 1/2015 г. по т. д. № 1/2015 г. от 10.07.2018 г. беше прието по въпросите: 1. Допустимо ли е насочване на изпълнението върху движима вещ, предмет на особен залог, срещу трето лице, придобило вещта след вписването на договора за особен залог, и има ли то положението на залогодател по смисъла на чл. 13, ал. 1 ЗОЗ (редакция до ЗИД ЗОЗ, ДВ. бр. 105/2016 г., в сила от 30.12.2016 г.), ако разпореждането с вещта не е вписано по неговата партия?; 2. Оригинерен или деривативен способ на придобиване на собственост върху имота е продажбата на недвижим имот като част от заложено по реда на ЗОЗ (редакция до ЗИД ЗОЗ, ДВ. бр. 105/2016 г., в сила от 30.12.2016 г.), търговско предприятие и съответно дали с извършване на проданта по реда на ЗОЗ се погасяват наложени възбрани и/или вписани ипотeki върху имота?; 3. След извършване на публична продажба на недвижим имот, подлежат ли на заличаване възбраните, вписани върху имота преди началото на публичната продажба?

През годината е прието и Тълкувателно решение № 5/2015 г. от 12.07.2018 г. по т. д. № 5/2015 г. по описа на ОСГТК по следните въпроси, по които е констатирано наличието на противоречива съдебна практика: Кои са определенията, с които се дава разрешение по същество на други производства по смисъла на чл. 274, ал. 3, т. 2 ГПК и кои от тях подлежат на отмяна по реда на Глава двадесет и четвърта ГПК?

През разглеждания период, предмет на отчетния доклад, е прието Тълкувателно решение № 7/2017 г. от 04.10.2018 г. по т. д. № 7/2017 г. по описа на ОСГТК по предложение на председателя на Висшия адвокатски съвет за приемане на тълкувателно решение по въпросите: 1. Представлява ли индивидуалният административен акт на ДКЕВР (решение), постановен на осн. чл. 32, ал. 4 вр. чл. 30, ал. 1, т. 13 ЗЕ, с който се определят пределни цени на мрежовите услуги по договорите за достъп до електроразпределителната мрежа:

а) самостоятелно аа) основание за плащане като ИАА с преки гражданскоправни последици или бб) самостоятелно основание за плащане на ежемесечно парично задължение за осигурен достъп до електроразпределителната мрежа по смисъла на чл. 55, ал. 1, изр. 3 от ЗЗД;

б) съществен елемент от договор за доставка на ежемесечна услуга – достъп до електроразпределителна мрежа, представляващ източник на облигационно правоотношение и на субективно задължение за плащане на договорна цена и какво е правното значение на отпадането с обратна сила на административния акт като евентуален такъв елемент;

в) елемент от сложен смесен фактически състав (двуелементен ССФС) като единен източник на облигационни права и задължения, включващ договор за доставка на услугата достъп до мрежови услуги (гражданскоправен елемент) и ИАА по определяне на пределна цена (административен елемент) и какво е

правното значение на отпадането с обратна сила на единия от елементите (административния) върху: аа) валидността, съдържанието и действието на другия елемент (договора); бб) изпълнените задължения от съдържанието на договора и вв) погасените поради изпълнение правоотношения?;

г) условие (какво) за сключване на договор за доставка на услугата „достъп до мрежови услуги“ и какво е правното значение на отпадането с обратна сила на това условие за съществуването, валидността и съдържанието на сключените и изпълнени договори при наличието на това условие?

2. Представяват ли сделките по чл. 84, ал. 2 ЗЕ, сключени при отсъствие на определени по реда на чл. 32 ЗЕ цени или в отклонение от утвърдените с ИАА пределни цени:

а) нищожни сделки поради противоречие със закона по смисъла на чл. 26, ал. 1 ЗЗД или на друго основание (какво), ако са сключени при: аа) цени, по-ниски или равни на определените пределни цени, бб) цени, по-високи от определените пределни цени и вв) свободно избрани от страните цени, без наличие на определена по реда на ЗЕ пределна цена (поради бездействие или нищожност на ИАА);

б) частично нищожни по отношение на уговорката за цена сделки, чийто елемент от същественото съдържание може да се замести от аа) ИАА за определяне на пределна цена или бб) от определената с ИАА пределна цена;

в) сделки при незавършен фактически състав.

3. Има ли преобразуващо действие отмяната на допуснат до предварително изпълнение ИАА, изразяващо се в преуреждане с обратна сила на валидността, законосъобразността и правните последици на:

а) правните действия и дължими престации, осъществени в периода на предварителното му изпълнение, ако му се признава качеството на самостоятелен източник на гражданскоправни последици (непосредствен източник на задължение за плащане);

б) правомерно възникналите и погасили се поради изпълнение облигационни отношения в периода на предварителното му изпълнение;

в) основанието на възникналите и погасени поради изпълнение граждански правоотношения в периода на предварителното изпълнение;

г) основанието за извършените престации в хода на предварителното изпълнение и осъществяване на същите граждански правоотношения и

д) по отношение на договорите с периодично или продължително изпълнение, заварени от акта на отмяна?

4. Търговска или гражданска сделка е договорът за доставка на мрежови услуги, сключен на основание чл. 104 ЗЕ? Приложими ли са към него правилата на търговските сделки по чл. 286 – 301 ТЗ и в частност тези на чл. 292 и чл. 301 ТЗ? Представяват ли договорите за мрежови услуги договори с продължително или периодично изпълнение и дължи ли се връщането на даденото по тях при отпадане на основанието, ако са договори за периодично изпълнение?

5. Разполага ли с процесуална легитимация за предявяване на иск за връщане на дадено на отпаднало договорно основание (чл. 55, ал. 1, хипотеза 3-та ЗЗД) лице, което към момента на предявяване на иска е обвързано от действието на договора, основание за престацията (даването, чието връщане се претендира)? Прилагат ли се правилата на т. 1 от ПП/1979 г. на ВС на РБ към договорите по чл. 104 ЗЕ, които не са прекратени към момента на предявяване на иска с правно основание чл. 55, ал. 1, изр. 3 ЗЗД?

6. Допустимо ли е съгласно чл. 16, параграф 3 от Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 г. за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и за изменение и впоследствие за отмяна на директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО операторите на разпределителната система да поемат, изцяло или частично, разходите за достъп до електроразпределителната мрежа, в случай че при транспонирането на директивата националният законодател не е предвидил изключението, установено в чл. 16, параграф 4 от същата директива?

7. Платената цена за достъп до разпределителната мрежа, в хипотезата, при която цената за достъп е определена от ДКЕВР/КЕВР с индивидуален административен акт с допуснато предварително изпълнение, и този индивидуален административен акт впоследствие е отменен с влязло в сила съдебно решение, представлява ли законно придобит доход по чл. 17, пар. 1 от Хартата на основните права на ЕС на оператор на разпределителна система по смисъла на Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и Съвета?

8. Допускат ли принципите на правна сигурност и защита на оправданите правни очаквания отмяната на индивидуален административен акт, чието предварително действие е допуснато по силата на закона, с който се определят временни цени за достъп до електроразпределителната система, автоматично да води до отмяната на последиците на допуснатото предварително изпълнение, изразяващи се в придобити на законно основание цени за достъп до разпределителната мрежа от страна на оператора на мрежата?

9. Представлява ли допуснато по силата на закона предварително изпълнение на невлязъл в сила индивидуален административен акт, с който се определят временни пределни цени за достъп до електроразпределителната система, конкретно, безусловно и непротиворечиво уверение, произтичащо от достоверен и оправомощен източник, което да породи оправдано правно очакване у оператор на електроразпределителна система по смисъла на Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и Съвета да получи договорената цена за достъп до тази система?

в) Прието тълкувателно постановление от ОСГК на ВКС и Първа и Втора колегии на ВАС

През отчетната година е прието Тълкувателно постановление № 2/2017 г. от 03.04.2018 г. на ОСГК на ВКС и Първа и Втора колегии на ВАС, по описа на ВКС, по следните въпроси, свързани с установена противоречива практика на смесени петчленни състави на ВКС и ВАС: 1. На кой съд са подсъдни делата, образувани по жалби срещу актове на кметове на общини по §15, ал. 3 от ПЗР на ЗИД на ЗСПЗЗ (обн. ДВ, бр. 61 от 11.08.2015 г.) за прекратяване на договори за наем или аренда на пасища, мери и ливади от общинския поземлен фонд, които в срока по ал. 1 и 2 не са приведени в съответствие с чл. 37и, ал. 1 и ал. 4 от ЗСПЗЗ?; 2. На кой съд са подсъдни делата, образувани по жалби срещу откази на кмета на общината за издаване на удостоверение и скица по чл. 13, ал. 4 – 6 ППЗСПЗЗ?

г) Образувани през 2018 г. тълкувателни дела пред Общото събрание на Гражданската колегия

През отчетния период в Гражданската колегия на ВКС е образувано Тълкувателно дело № 1/2018 г. за постановяване на тълкувателно решение по

следния правен въпрос: Какво е правното значение на изтичането на срока за проверка по чл. 15, ал. 2 ЗОПДИПД (отм.), съответно по чл. 27, ал. 1 и 2 ЗОДНПИ (отм.) и чл. 112, ал. 1 и 2 ЗПКОНПИ, за възникването надлежното упражняване и съществуването на правото на иск и на материалното право на държавата за отнемане на имущество, придобито от престъпна дейност и на незаконно придобито имущество, т. е. преклузивен или инструктивен е предвиденият в чл. 15, ал. 2 от ЗОПДИПД (отм.), съответно по чл. 27, ал. 1 и 2 ЗОДНПИ (отм.) и чл. 112, ал. 1 и 2 ЗПКОНПИ срок за извършване на проверки и събиране на доказателства за установяване на произхода и местонахождението на имущество, за което има данни, че е придобито пряко или косвено от престъпна дейност, и съответно допустимо ли е образуване на производство по чл. 28 ЗОПДИПД (отм.), чл. 74 ЗОДНПИ (отм.) и чл. 153 ЗПКОНПИ след изтичане на този срок?

д) Образувани през 2018 г. тълкувателни дела пред Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии

Тълкувателно дело № 1/2018 г. на ОСГТК е образувано с разпореждане от 19.01.2018 г. на председателя на Върховния касационен съд за приемане на тълкувателно решение по следния правен въпрос: Попадат ли в обхвата на дължимата от съдията по вписванията проверка материалноправните предпоставки по чл. 3, ал. 4 от Закона за арендата в земеделието (ДВ, бр. 13/2017 г., в сила от 07.02.2017 г.) при вписване на анекс към договор за аренда в земеделието или на нов договор за аренда в земеделието, сключени след изменението на нормата?

Тълкувателно дело № 2/2018 г. на ОСГТК е образувано по следния процесуалноправен въпрос: Подлежи ли на касационно обжалване определение на апелативен съд, с което е потвърдено преграждащо развитието на производството определение или разпореждане на окръжен съд като въззивна инстанция?

С разпореждане от 04.10.2018 г. на председателя на ВКС е образувано Тълкувателно дело № 3/2018 г. на ОСГТК, по предложение на състав на Второ гражданско отделение на ВКС по реда на чл. 292 ГПК, по правния въпрос: Може ли да се впише наново ипотека съгласно чл. 172, ал. 2 ЗЗД, ако е изтекъл десетгодишният срок на действие на вписването и ипотека вече е била заличена по реда на чл. 22 от Правилника за вписванията?

5. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ

През 2018 г. съдиите от Гражданската колегия участват в различни национални и международни форуми, съвещания и семинари.

Съдия Любка Андонова е преизбрана за член на КАК и започна втори мандат от 03.10.2018 г., а съдия Бонка Дечева се върна на работа във ВКС.

Съдиите от Гражданската колегия на ВКС участват като лектори и участници в обучения, организирани от Националния институт на правосъдието през 2018 г., както следва:

- съдия Албена Бонева – участие като преподавател в регионално обучение „Проблеми по прилагане на ГПК“, 30.03.2018, Благоевград; преподавател в регионално обучение „Нови тенденции в развитието на гражданското правораздаване“, 18.05.2018, Кюстендил; преподавател в

регионално обучение „Новите промени в Гражданския процесуален кодекс“, 20.06.2018, Русе; участие като преподавател в регионално обучение „Практически проблеми по спорове, свързани със застрахователни договори“, 21.06.2018, гр. Русе; преподавател в регионално обучение „Актуални изменения в ГПК (вкл. ЗИД на ГПК, ДВ, бр. 42/2018 г.)“, 30.11.2018, Бургас; участие като временен преподавател в обучение „Етични предизвикателства в работата на съдията, прокурора и следователя“ – кандидати за младши съдии, младши прокурори, младши следователи, випуск 2017 – 2018 г., 24.04 – 25.05.2018 г.;

- съдия Бонка Дечева – участие като временен преподавател в обучение „Подробни устройствени планове. Кадастрален план и кадастрална карта. Иск по чл. 53 ал. 2 ЗКИР“, кандидати за младши съдии, випуск 2017 – 2018 г., 05.02.2018 г. и 07.02.2018 г.; участие в кръгла маса „Производства по Закона за наследството – път към уеднаквяване на съдебната практика“, 14.03.2018, София;

- съдия Борислав Белазелков – участие като преподавател в регионално обучение „Новите изменения в процесуалните закони“, 10.02.2018, София; преподавател в обучение „Актуални изменения и допълнения в ГПК“, 12-13.03.2018, София; преподавател в регионално обучение „Проблеми на изпълнителното производство и обжалване действията на съдебния изпълнител“, 31.10.2018, София;

- съдия Ваня Атанасова – участие като преподавател в електронно обучение „Доклад и процесуални преклузии в първоинстанционното и въззивното производство. Процесуални аспекти на правото на задържане и на възражението за прихващане“, 08.03.2018 – 04.04.2018, София;

- съдия Владимир Йорданов – участие в международен семинар „Международни аспекти при решаване на спорове по граждански дела“, 03 – 05.12.2018, Париж, Френска школа на магистратурата;

- съдия Гълъбина Генчева – участие в кръгла маса „Производства по Закона за наследството – път към уеднаквяване на съдебната практика“, 14.03.2018, София;

- съдия Даниела Стоянова – участие като временен преподавател в обучение „Етични предизвикателства в работата на съдията, прокурора и следователя“ – кандидати за младши съдии, младши прокурори, младши следователи, випуск 2017 – 2018 г., 24.04 – 25.05.2018 г.;

- съдия Емануела Балеvsка – участие като преподавател в регионално обучение „Спорни въпроси в гражданския процес“, 20.04.2018, Варна;

- съдия Здравка Първанова – участие като преподавател в електронно обучение „Правна сила на решенията на Общинска служба „Земеделие“, 26.11.2018 – 03.12.2018 г., София;

- съдия Илияна Папазова – участие като преподавател в регионално обучение „Актуални проблеми на производство по ЗОДОВ. Основания на исковите. Анализ на съдебната практика. Отговорност на държавата за вреди, настъпили от нарушение правото на Европейския съюз. Задължение за предоставяне на вътрешноправни средства за защита съгласно Конвенцията“, 22.06.2018, Пазарджик; преподавател в електронно обучение „Правата, произтичащи от чл. 5 на Европейската конвенция за правата на човека и тяхната защита съгласно чл. 2, ал. 1, т. 2 ЗОДОВ“, 06.11.2018 – 27.11.2018, София; обучаем в „Обучение на обучители – електронна общност на преподавателите в НИП“, 06.03.2018 – 30.03.2018, София; обучаем в езиково обучение

„Чуждоезиков присъствен курс с юридическа терминология СО – АН – Ю – ГЗ“, 29.05.2018 – 11.07.2018, София; обучаем в „Електронно дистанционно обучение на обучители – ниво 1“, 22.10.2018 – 18.11.2018, София; обучаем в „Електронно дистанционно обучение на обучители – ниво 2“, 20.11.2018 – 11.12.2018, София; участие в семинар „Тематично езиково обучение в областта на съдебното сътрудничество по граждански дела“, 04 – 08.06.2018., София; участие в лекция „Прилагането на принципа „Ne bis in idem“ при конкуренция между наказателната и административнонаказателната отговорност спрямо едно лице за едно и също деяние. Преглед на практиката на СЕС и ЕСПЧ“, 03.05.2018, София;

- съдия Камелия Маринова – участие като преподавател в електронно обучение „Актуални въпроси по приложението на законите за възстановяване собствеността върху недвижимите имоти“, 23.01.2018 – 26.02.2018, София; участие като преподавател в регионално обучение „Учредяване право на строеж, вътрешноправни аспекти“, 12.04.2018, Бургас; участие като преподавател в регионално обучение „Договори за строителство, предварителни договори – облигационноправни аспекти“, 13.04.2018, Бургас; участие като преподавател в регионално обучение „Учредяване право на строеж; договор за строителство, договори, свързани със строителния процес; предварителни договори за право на строеж, за покупко-продажба на бъдещ обект/сграда – облигационноправни и вещноправни аспекти“, 10 – 11.05.2018, Добрич; участие като преподавател в електронно обучение „Документиране на граници и очертания на обектите на вещни права“, 01 – 15.06.2018, София; участие като преподавател в обучение „Учредяване право на строеж, договори за строителство, предварителни договори – облигационноправни и вещноправни аспекти“, 13 – 15.06.2018, София; участие като преподавател в електронно обучение „Правно действие на плана на новообразуваните имоти“, 20.11.2018 – 03.12.2018, София; участие като преподавател в регионално обучение „Правни проблеми при съдебната делба“, 02.11.2018, Шумен; участие като преподавател в обучение „Учредяване право на строеж, договори за строителство, предварителни договори – облигационноправни и вещноправни аспекти“, 08 – 09.11.2018, Велико Търново; участие като временен преподавател в обучение „Владение. Владелчески искове“ – кандидати за младши съдии, випуск 2017 – 2018 г., 29 и 31.01.2018 г.; 01 и 02.02.2018 г., София; участие като временен преподавател в обучение „Съдебна делба“ – кандидати за младши съдии, випуск 2017 – 2018 г., 18, 20 и 23, 25 и 27.04.2018 г., 02.05.2018 г.; участие като обучаем в „Обучение на обучители – електронна общност на преподавателите в НИП“ 06.03.2018 – 30.03.2018, София; участие като обучаем в „Електронно дистанционно обучение на обучители – ниво 1“ 22.10.2018 – 18.11.2018, София; участие в кръгла маса „Производства по Закона за наследството – път към уеднаквяване на съдебната практика“, 14.03.2018, София; автор по темата „Наследяване. Европейско удостоверение за наследство“ в помагалото „Право на ЕС – гражданско правосъдие“, разработвано в рамките на проект „Иновативни продукти и услуги в обучението, предоставяно от НИП“;

- съдия Красимир Влахов – участие като преподавател в регионално обучение „Актуални проблеми на съдебната практика при приложението на ГПК“, 02.11.2018 г., Пловдив; участие като преподавател в електронно обучение „Косвен съдебен контрол върху реституционни актове“, 26.11.2018 – 10.12.2018, София; участие като временен преподавател в обучение „Въззивна жалба.

Отговор на въззивната жалба и насрещна въззивна жалба“ – кандидати за младши съдии, випуск 2017 – 2018, 08.01.2018 – 11.01.2018, София; участие като временен преподавател в обучение „Въззивна жалба. Отговор на въззивната жалба и насрещна въззивна жалба“ – кандидати за младши съдии, випуск 2018 – 2019, 21.12.2018 г. и 08.01.2019 г., София;

- съдия Любка Андонова – участие като временен преподавател в обучение „Трудови права“, кандидати за младши съдии, випуск 2017 – 2018, 19, 20, 22, 23 и 26.02.2018 г.;

- съдия Мими Фурнаджиева – участие в кръгла маса „Производства по Закона за наследството – път към уеднаквяване на съдебната практика“, 14.03.2018, София; автор на темата „Приложимо право при развод и законна раздяла – Регламентът „Рим III“ в помагалото „Право на ЕС – гражданско правосъдие“, разработвано в рамките на проект „Иновативни продукти и услуги в обучението, предоставяно от НИП“;

- съдия Светла Димитрова – участие в комисия за избор на постоянен преподавател по гражданско право и процес на кандидатите за младши съдии, випуск 2018 – 2019, 26.06.2018 г.;

- съдия Светлана Калинова – участие като преподавател в кръгла маса „Производства по Закона за наследството – път към уеднаквяване на съдебната практика“, 14.03.2018 г, София; участие като преподавател в регионално обучение „Актуални проблеми по вещно право“, 18.05.2018, Пловдив; участие като временен преподавател в обучение „Съдебна делба“, кандидати за младши съдии, випуск 2017 – 2018, 18, 20 и 30.04.2018 г.; 02 и 04.05.2018 г.; участие като обучаем в „Електронно дистанционно обучение на обучители – ниво 1“, 22.10.2018 – 18.11.2018, София; участие като обучаем в „Обучение на обучители – електронна общност на преподавателите в НИП“ 06.03.2018 – 30.03.2018, гр. София; автор по темата „Наследяване. Европейско удостоверение за наследство“ в помагалото „Право на ЕС – гражданско правосъдие“, разработвано в рамките на проект „Иновативни продукти и услуги в обучението, предоставяно от НИП“;

- съдия Симеон Чаначев – участие в Кръгла маса по изпълнение на групата решения на ЕСПЧ „Асоциация за европейска интеграция и Екимджиев срещу България“, 14.12.2018, София.

Съдия Владимир Йорданов взе участие в семинар на тема „Международни аспекти на граждански спорове“, организиран от Европейската мрежа за съдебно обучение в гр. Париж, Франция.

Съдиите Маргарита Георгиева, Драгомир Драгнев и Майя Русева са определени за членове на конкурсната комисия за провеждане на конкурс за повишаване в длъжност „съдия“ във Върховния касационен съд – Гражданска колегия.

Съдиите Светла Димитрова, Албена Бонева и Красимир Влахов са определени за членове на междуведомствена работна група за осъществяване на дейностите по проекта за създаване и внедряване на информационната система за централизирана електронна обработка на заповедните дела.

Съдиите Светлана Калинова, Геника Михайлова, Жанин Силдарева, Светла Бояджиева, Гълъбина Генчева са автори на Конспект за писмен изпит за преместване и повишаване на длъжността „съдия“ във Върховния касационен съд – Гражданска колегия, в изпълнение на т. 20.1.9 по Протокол № 6 от заседание на Съдийската колегия на ВСС, а съдиите Маргарита Соколова, Веска Райчева, Илияна Папазова, Зоя Атанасова и Борис Илиев изработиха Конспект

за писмен изпит за преместване или повишаване на длъжността „съдия“ в апелативен съд – гражданска колегия, в изпълнение на т. 20 по Протокол № 6 от заседание на Съдийската колегия на ВСС, проведено на 13.03.2018 г.

Съдебните помощници в Гражданската колегия на ВКС участваха в среща с г-жа Елизабет Стонг – съдия от Съда по несъстоятелност на Източен окръг Ню Йорк, САЩ, на тема „Търговска несъстоятелност и несъстоятелност на физическите лица в практиката на съдилищата на САЩ“.

В семинар, организиран от Нотариалната камера през март 2018 г., съдия Камелия Маринова изнесе лекция върху актуалните въпроси, свързани с правоприлагането на Закона за устройство на територията и Закона за кадастъра и имотния регистър.

Съдия Веска Райчева е определена от страна на ВКС за участие в работна група към Министерството на правосъдието за извършване на цялостен преглед на Глава трета „Разглеждане на заявления срещу нарушаване правото на разглеждане и решаване на делото в разумен срок“ от Закона за съдебната власт.

Във връзка с постъпилото във Върховния касационен съд писмо от заместник-министъра на вътрешните работи Красимир Ципов за изготвяне на становище по проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за защита на личните данни се изготви становище от Гражданската колегия на ВКС.

В международна конференция през юни 2018 г. на тема „Предизвикателствата пред правната професия, произтичащи от програмата на Европейския съюз за дигитализация“, организирана от Висшия адвокатски съвет, взе участие съдия Мария Иванова.

В изготвеното Становище на Гражданската и Търговската колегии на ВКС относно Законопроект № 854 – 01 – 44 за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс взе участие от страна на Гражданската колегия съдия Даниела Стоянова.

Във връзка с постъпило писмо във ВКС с предложение на съдии от Районен съд – Бургас за уеднаквяване на приложението на чл. 61, ал. 2 ГПК е изготвено становище от съдия Емануела Балевска, което е изпратено до председателя на Комисия „Професионална квалификация и информационни технологии“ към Висшия съдебен съвет.

Заместник-председателят на ВКС и ръководител на Гражданската колегия съдия Светла Димитрова взе участие като представител на Върховния касационен съд във фокус-група по проект „Модернизация на съдебната система посредством система за управление на качеството с вграден механизъм за гражданско участие, отчетност, мониторинг и контрол“ на Професионалното обучение на държавните служители.

Съдиите Камелия Маринова, Светлана Калинова, Мими Фурнаджиева и Даниела Стоянова вземат участие като преподаватели към Националния институт на правосъдието за разработване на теми и в провеждане на обученията.

Съдиите Борислав Белазелков, Емануела Балевска, Красимир Влахов, Марио Първанов участват като лектори в организираните от ИК „Труд и право“ национални учебни семинари по теми, свързани с гражданското процесуално и материално право.

В годишното отчетно събрание за 2017 г. на Апелативен съд – Бургас взе участие председателят на колегията – съдия Светла Димитрова.

Съдия Маргарита Георгиева взе участие в отчетното събрание за приемането на годишния доклад за 2017 г. за дейността на РС – Нова Загора, съдия Геника Михайлова се включи в отчетното събрание за приемането на годишния доклад за 2017 г. за дейността на РС – Ямбол, съдия Мария Иванова – председател на Трето гражданско отделение на ВКС, взе участие в отчетното събрание на РС – Свищов. Съдия Боян Цонев взе участие в отчетното годишно събрание на РС – Карнобат, съдия Веска Райчева присъства на отчетното годишно събрание за дейността на РС – Етрополе, съдия Дияна Ценева взе участие в отчетно събрание за приемане годишния доклад за дейността на РС – Берковица.

Заместник-председателят на ВКС и ръководител на Гражданската колегия Светла Димитрова взе участие в тържеството по повод 20 години от възстановяването на Апелативен съд – Велико Търново и 140 години от създаването на съда, както и в тържеството по повод 20-годишнина от създаването на Апелативен съд – Варна и в тържественото честване, посветено на 130-та годишнина от приемането на първия Закон за адвокатите.

През 2018 г. участия в комисии за държавни изпити по гражданскоправни науки в различните университети в страната взеха съдиите: Мария Иванова, Дияна Ценева, Жива Декова, Светла Димитрова, Здравка Първанова, Даниела Стоянова, Златка Русева, Василка Илиева, Боян Цонев, Емануела Балевска, Мими Фурнаджиева, Зоя Атанасова, Велислав Павков, Красимир Влахов, Гургана Никова, Веска Райчева, Светла Бояджиева, Здравка Първанова, Маргарита Георгиева, Жанин Силдарева, Диана Хитова.

6. ИЗВОДИ

Въз основа на представената в доклада информация може да се направи извода, че и през изминалата 2018 г. съдиите от Гражданската колегия на ВКС осъществяват значителна по количество правораздавателна дейност, насочена към осигуряване на точно и еднакво приложение на закона. Големият брой образувани и приключени тълкувателни дела – по инициатива на съдебни състави (чл. 292 ГПК) или по искане на председателя на съда, респективно на други лица по чл. 125 от ЗСВ, показват, че ВКС продължава да изпълнява основното си конституционно правомощие, а именно уеднаквяване на съдебната практика като важна предпоставка за предвидимост на правосъдието и повишаване на общественото доверие в него.

III. ТЪРГОВСКА КОЛЕГИЯ

Статистически данни за делата за разглеждане през 2018 г. в Търговската колегия на Върховния касационен съд и за свършените дела през годината

Несвършени дела към 1 януари 2018 г.	1262 бр.
От тях:	
- търговски дела	1035 бр.
- частни производства	227 бр.
Образувани дела през 2018 г.	3226 бр.
От тях:	

- търговски дела	2037 бр.
- частни производства	1189 бр.
Общ брой на делата за разглеждане през 2018 г.	4488 бр.
От тях:	
- производства по търговски дела	3072 бр.
- частни производства	1416 бр.
Свършени дела през 2018 г.	2927 бр.
От тях:	
- свършени търговски дела	1801 бр.
- свършени частни производства	1126 бр.
Несвършени дела към 31 декември 2018 г.	1268 бр.
От тях:	
- търговски дела	1545 бр.
- частни производства	277 бр.

** Данните са общо за търговски дела, поради обстоятелството, че освен касационни дела, колегията разглежда второинстанционни дела по ЗПП, първоинстанционни дела по чл. 47 ЗМТА и дела за отмяна по реда на чл. 303 и сл. ГПК.*

1. КАДРОВА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ

Кадровият състав на Търговската колегия към 01.01.2018 г. включва 21 титулярни съдии, 1 командирован от САС във ВКС и един съдия от колегията, командирован в КАК, при щатна численост 24 места.

Командированият съдия Людмила Цолова е избрана за съдия в ТК на ВКС по реда на чл. 193 ал. 6 ЗСВ с Решение от 24.10.2017 г. на Съдийската колегия на ВСС, но решението е обжалвано, не е влязло в сила, поради което съдия Цолова не е встъпила като титулярен съдия. Срокът за командироване на този съдия е до заемането на мястото чрез конкурс по силата на Заповед № 189/28.01.2016 г. на председателя на ВКС. Командироването се обхваща от хипотезата на § 207 ал. 1 от ПЗР на ЗИДЗСВ (ДВ бр. 62/2016 г.).

По предложение на Общото събрание на съдиите от Търговската колегия съдията от Софийския апелативен съд Мадлена Желева е командирована със Заповед № 336/22.02.2018 г. на мястото на съдия Мариана Костова – тогава член на КАК. Срокът на командироването ѝ е до 31.12.2018 г. при условията на чл. 227, ал. 1 от ЗСВ с оглед на това, че длъжността не е свободна. С решение на ВСС от 02.10.2018 г. съдия Мариана Костова е освободена на основание чл. 165, ал. 1, т. 1 от ЗСВ и заеманата от нея съдийска длъжност е незаета от тази дата. Със Заповед № 3099/27.12.2018 г. срокът на командироване на съдия Мадлена Желева е продължен до 26.02.2019 г.

От това следва, че считано от датата на командироването на съдия Желева и до края на 2018 г. Търговската колегия работи в състав от 23 съдии – 21 титулярни и 2 командировани.

И през 2018 г. Второ търговско отделение работи с четири състава, а Първо търговско отделение – с три състава, като I-ви и II-ри състав на Първо търговско отделение са били с четвърти докладчик.

През 2018 г. щатната численост на съдебните помощници в Търговската колегия не е променена – 7 бр. От 01.07.2017 г. съдебният помощник Евгения

Димитрова е в отпуск по майчинство. В отпуск по майчинство, считано от месец април 2018 г., е и съдебният помощник Албена Велчева. Назначен е заместващ помощник на нейната длъжност. Съдебният помощник Светослав Иванов е освободен поради класирането му на конкурс за младши магистрати и на неговата длъжност след провеждането на конкурс е назначен нов съдебен помощник.

През 2018 г. съдебните служители от специализираната администрация – секретари, деловодители и куриери в колегията са били 15 бр. Към края на 2018 г. трудовото правоотношение със съдебния секретар Ирена Велчева е прекратено, но е назначен на постоянен трудов договор съдебният секретар Ангел Йорданов на мястото на Милена Миланова, оглавява Служба „Регистратура“ през 2017 г.

2. ПОСТЪПЛЕНИЯ

а) Организация по образуване и насрочване на делата

До месец юли 2018 г. в колегията действат Вътрешните правила за разпределение, образуване и подреждане на делата в Гражданска и Търговска колегия на Върховния касационен съд от 2013 г. и Вътрешни правила за случайното разпределение на делата във ВКС, утвърдени със Заповед № 2492/23.12.2015 г. на председателя на ВКС. През месец юли 2018 г. председателят на ВКС утвърди нови, единни за трите колегии Правила за образуване и случайното разпределение на делата във Върховния касационен съд.

И през 2018 г. натовареността на лицата по чл. 111, ал. 2, т. 5 ЗСВ е съобразена с решението от 14.12.2016 г. на Пленума на ВКС. Натовареност по касационни дела – 50% за заместниците на председателя и ръководители на колегии, и 75% за председателите на отделения, като тези съдии са изключени от разпределението на частни дела. Съобразно предвидената възможност, по решение на Общото събрание на колегията от 2013 г., за един от съдиите в Първо търговско отделение на ТК е определена норма на натовареност като за председател на отделение – 75% и изключване от разпределянето на частни производства, поради недобро здравословно състояние. Не е иницирано преразглеждането на това решение и то действа и през 2018 г.

И през 2018 г. ежесечно всеки съдия (включително ръководителят на колегията и председателите на отделенията) участва най-малко в 1 открито съдебно заседание и в 3 закрити съдебни заседания. Отново, както и в предходни доклади, следва да се посочи, че това правило не се спазва стриктно, а се насрочват и по-голям брой дела, ако естеството им налага това – дела по несъстоятелност, по Закона за политическите партии, по Закона за вероизповеданията. С новите Правила за образуването и случайното разпределение на делата във ВКС (ПОСРД) е предвидена възможност за компенсиране на броя на делата, подлежащи на разглеждане в закрито заседание, в случай че на съдията са разпределени повече на брой дела в предходен период поради някое от обстоятелствата, посочени в Правилата. И през 2018 г. Търговската колегия на ВКС разполага само с една заседателна зала, поради което продължава групирането на делата – отделно открити и закрити заседания, за оптималното използване на залата. Това налага и двойните графици за открити съдебни заседания – насрочване на заседания на два състава

в различни часове. За закрити заседания се използва и 35-та съвещателна зала съобразно утвърден график за съвместното ѝ ползване с Гражданската и Наказателната колегии.

Делата за закрито съдебно заседание се насрочват от председателите на отделения, съобразно графика на докладчика по делото, в първата възможна свободна дата от определените заседателни дни на съответния съдебен състав. Делата за открито заседание също се насрочват от председателите на отделенията на същия принцип, като датата за насрочване се съобразява и с обстоятелството дали призоваването на страните е чрез „Държавен вестник“ или с призовки.

Делата постъпват в регистратурата на съда и незабавно, още същия ден или най-късно на следващия ден, след въвеждане на необходимата входяща информация от деловодителите в електронната деловодна система се докладват по реда на постъпването им на съдебните помощници за извършване на предварителна проверка относно формална допустимост и редовност на жалбата, молбата за отмяна или исковата молба по чл. 47 и сл. ЗМТА. За извършената проверка съдебните помощници попълват специални, утвърдени от ръководителя на Търговската колегия формуляри. Формулярите съдържат различни пунктове (критерии) за проверка с оглед вида на делата – търговски, частни производства, молби за отмяна, спорове за подсъдност и пр. В тях съдебните помощници отбелязват съответните констатации и изготвят предложение до председателя на отделението по администрирането на преписката – за образуване, за отстраняване на нередовности, за изпращане в Гражданската колегия, за отказ за образуване и пр.

Както и в предходните години, така и през 2018 г. председателите на отделения извършват повторна проверка по постъпилите преписки и упражняват контрол върху работата на помощниците. След проверката, ако тя е приключила с преценка за образуване, делата се разпределят на принципа на случайния подбор чрез електронно разпределение съобразно поредността на постъпването им (входящия „червен“ номер) измежду всички съдии от колегията. Списъкът с входящите номера на преписките, които са разпределени в конкретния ден, се прилага към делата.

По разпореждания на председателите на отделения, съответно на председателя на колегията, нередовните преписки се връщат за окомплектоване или се изпращат на компетентен орган, а в дела се образуват само преписките по редовни касационни жалби, частни жалби, молби за отмяна или искови молби по арбитражни производства.

Касационните жалби, неотговарящи на изискванията за редовност по смисъла на чл. 284, ал. 2, и ал. 3 ГПК, се връщат на въззивната инстанция за привеждането им в съответствие с изискванията на ГПК. Това е практика от предходните години, но с утвърдените през месец май 2015 г. Вътрешни правила за проверка на постъпващите във ВКС дела, допълнително са детайлизирани изискванията към въззивните съдилища за проверка по редовността на преписките.

В Търговската колегия се разглеждат различни по характер и процедура дела – касационни, частни производства и молби за отмяна, свързани с търговски спорове, дружествено право, несъстоятелност, както и искови молби по чл. 48, ал. 1 вр. чл. 47 от ЗМТА, дела за политически партии и вероизповедания, спорове по чл. 25, ал. 4 от ЗЮЛНЦ.

Приложимите правни норми се съдържат в множество нормативни актове, като процесуалният ред за разглеждане на делата е различен.

В производствата по чл. 18 от Закона за политическите партии предмет на обжалване е първоинстанционно решение на Софийския градски съд, по което следващата съдебна инстанция е ВКС. В това производство не се прилага чл. 280, ал. 1 от ГПК. По тези дела в колегията се спазват процесуалните срокове за насрочване и постановяване на съдебните актове от ВКС, които са 14 дни от постъпване на жалбата и са фиксирани в чл. 18, ал. 2 от ЗПП, както и изискването на чл. 329, ал. 3, т. 6 от ЗСВ.

По предявени пред ВКС искиви молби по чл. 48, ал. 1 вр. чл. 47 от ЗМТА за отмяна на арбитражно решение съдът действа по процесуалните правила на ГПК при отчитане на спецификата на ЗМТА.

Във всички предишни доклади за работата на Търговската колегия е отбелязвано натоварването на ВКС с функции на първоинстанционен съд по делата по ЗМТА, считано от 2002 г. (ДВ, бр. 46/2002 г.). И през 2018 г. ТК на ВКС е натоварена с функции по проверка редовността на искиви молби, размяна на книжа, изискване за прилагане на арбитражно дело и пр. преди насрочване на делото в открито съдебно заседание с призоваване на страните включително и по потребителски спорове. В тези съдебни производства е изключен процесуалният ред за призоваване по чл. 289 от ГПК чрез „Държавен вестник“. Размяна на книгата, уведомяването на експерти или свидетели се осъществява чрез изпращане от ВКС на призовки и съобщения по реда на ГПК. Едва през отчетната 2018 г. изменението на разпоредбата на чл. 19 от ГПК (ДВ, бр. 8/2017 г.), квалифицираща потребителските спорове като неарбитражни, се отрази в броя на постъпващите първоинстанционни дела. В статистическата част на доклада броят им е посочен. Тъй като няма администрираща предходна инстанция, както е при въззивните, касационните производства и производствата по отмяна, по отношение на исковите молби, постъпващи на основание чл. 48, ал. 1 вр. чл. 47 от ЗМТА в Търговската колегия на Върховния касационен съд, председателите на отделения в ТК са тези, които определят размера на държавната такса, извършват преценка по чл. 127 от ГПК, разпореждат размяна на съдебните книжа, изискват арбитражното дело от съответния арбитражен съд и след електронно разпределение насрочват делата в открито съдебно заседание за разглеждане от съдебния състав. Призоваването по тези дела позволява при възможности в графика на делата за открито съдебно заседание определяне и на по-ранна дата за разглеждането им в публично съдебно заседание от тази за касационните дела.

По отношение на касационните жалби срещу актове, постановени в производство по несъстоятелност, с оглед характера на производството и изискването за бързина делата се насрочват за закрито заседание по допускането на касационно обжалване във възможно най-кратки срокове съобразно датите от графика на закритите съдебни заседания на съдебния състав, а понякога и в най-близката дата, дори и тази, определена за открито съдебно заседание. Ограничението за брой дела в заседание по отношение на тях не се спазва, т. е. те се насрочват свръх график. По тези дела съставите се стремят да се произнасят и постановяват съдебните актове в по-кратки срокове, отчитайки особеностите на производството.

И през 2018 г. продължи постъплението на значителен брой производства по Закона за банковата несъстоятелност (ЗБН), съпътстващи производството по

несъстоятелност на „Корпоративна търговска банка“ АД (н). По вид и брой тези дела са посочени в статистическата част.

При спазване на посочения ред за образуване и насрочване на делата в Търговската колегия, след постановяване на съдебен акт по чл. 288 от ГПК, ако е допуснато касационно обжалване, делата се насрочват от председателя на отделението за открити съдебни заседания в рамките на около 2 – 3 месечен срок от изпълнение на указанията, дадени от съдебния състав за внасяне на определената държавна такса. Този период е необходим поради нуждата от технологично време за призоваването на страните чрез „Държавен вестник“ по реда на чл. 289 от ГПК, което изисква изпращане на съобщенията за делата до редакцията на ДВ най-малко два месеца преди насроченото съдебно заседание, както и поради евентуално настъпване на законоустановената съдебна ваканция. При тези от съдиите, които са допуснали повече дела за разглеждане по реда на чл. 290 от ГПК, графикът за разглеждане се измества напред във времето.

Постановените съдебни актове в тези заседания в по-голямата си част се изготвят в разумен срок от датата на съдебното заседание. Извън този срок са постановени съдебни актове само по дела с изключителна правна и фактическа сложност.

Делата, които подлежат на разглеждане в закрито заседание, каквито са в преобладаващата си част съобразно реформата в гражданския процес и установената с новия ГПК факултативност на касационното обжалване, са делата за произнасяне по допускане на касационно обжалване на въззивните решения по чл. 288 вр. чл. 280 от ГПК, както и тези, образувани по частни жалби, и същите преобладаващо приключват съответно в месечен срок от датата на закритото заседание или от образуването им.

И през 2018 г. продължи попълването на данни в създадения през 2016 г. регистър на отводите по чл. 22, ал. 1, т. 6 от ГПК. Независимо на какво основание е отводът, ако той е на член на състава, делото подлежи на разглеждане на датата от графика си, без смяна на докладчик. При отвод на докладчик и след определянето по реда на ПОСРД вр. чл. 9 от ЗСВ на друг докладчик, делото се насрочва за най-близката дата в графика на състава на този съдия.

б) Брой на постъпилите дела, образуваните дела и средна натовареност на съдиите от Търговската колегия

През 2018 г. в Търговската колегия са постъпили общо 3716 дела/преписки (през 2017 г. техният брой е 3844, през 2016 г. – 4590 + 278 бр. за ГК).

От тях в дела са образувани общо 3226 бр. (през 2017 г. – 3184 бр., 2016 г. – 2468 бр.), както следва: 2037 търговски дела (през 2017 г. – 1822 бр., 2016 г. – 1267 бр.), 1189 частни производства (през 2017 г. – 1362 бр., 2016 г. – 1201 бр.), а са прекратени 490 бр. (през 2017 г. – 627 бр., 2016 г. – 850 бр., 2015 г. са 947 бр.).

В Първо търговско отделение, състоящо се от 11 съдии, са образувани общо 1438 дела (през 2017 г. – 1472 бр., през 2016 г. са 1150 бр.), от тях – 928 търговски (през 2017 г. – 868 бр., 2016 г. – 614 бр.) и 510 частни производства (през 2017 г. – 604 бр., 2016 г. – 536 бр.).

Във Второ търговско отделение, състоящо се от 12 съдии, са образувани общо 1788 дела (през 2017 г. – 1712 бр., 2016 г. – 1318 бр.), от тях – 1109

търговски (през 2017 г. – 954 бр., 2016 г. – 653 бр.) и 679 частни производства (през 2017 г. – 758 бр., 2016 г. – 665 бр.).

Констатира се, че въззивните съдилища стават все по-прецизни по отношение на възложената им проверка по чл. 286 от ГПК и задължението за връщане с разпореждане по чл. 286, ал. 2 от ГПК на касационните жалби на посочените в процесуалните норми основания. Проверката за редовността на изпращаните от въззивни инстанции жалби в Търговската колегия на ВКС се извършва от председателите на отделения, които за отчетния период са постановили общо 526 бр. (2017 г. – 630 бр., 2016 г. – 818 бр., 2015 г. – 947 бр.) разпореждания, с които са върнали делата на въззивния съд с конкретни указания.

Така председателят на Първо търговско отделение е постановил 251 разпореждания (2017 г. – 311 бр., 2016 г. – 389 бр., 2015 г. – 429 бр.), свързани с проверка на редовността на постъпващите жалби, а председателят на Второ търговско отделение – 275 бр. (2017 г. – 319 бр., 2016 г. – 429 бр., 2015 г. – 506 бр.). Най-значителен е броят на разпорежданията, с които са били върнати делата на САС – 223 бр. (2017 г. – 207 бр., 2016 г. – 274 бр., 2015 г. – 301 бр.), а от окръжните съдилища като въззивна инстанция – на СГС – 80 бр. (2017 г. – 105 бр., 2016 г. – 124 бр., 2015 г. – 162 бр.). По отношение на АС – Варна са постановени 15 бр. (2017 г. – 21 бр., 2016 г. – 31 бр., 2015 г. – 72 бр.) разпореждания; АС – Велико Търново – 26 бр. (2017 г. – 22 бр., 2016 г. – 38 бр., 2015 г. – 26 бр.); АС – Пловдив – 6 бр. (2017 г. – 12 бр., 2016 г. – 41 бр., 2015 г. – 41 бр.) и АС – Бургас – 12 бр. (2017 г. – 8 бр., 2016 г. – 13 бр., 2015 г. – 23 бр.).

Като основания за връщане най-често продължават да се срещат: изпратени неподлежащи на касационно обжалване дела с цена на иска до 20 000 лв. – общо 114 бр. (2017 г. – 181 бр., 2016 г. – 238 бр.); непредставено адвокатско пълномощно или удостоверение за юридическа правоспособност – 97 бр. (2017 г. – 114 бр., 2016 г. – 108 бр.); невнесена държавна такса или внесена не в дължимият ѝ размер – 87 бр. (2017 г. – 107 бр., 2016 г. – 155 бр.), предимно по депозираните молби за отмяна на влезли в сила въззивни решения. През 2018 г. двукратно се е увеличил броят на разпорежданията за връщане на администриращия съд на изпратени касационни или частни касационни жалби за преподписване от адвокат с прилагане на пълномощно – 58 бр. (2017 г. – 24 бр.). Също така се е увеличил броят от 27 през 2017 г. на 40 през 2018 г. на разпореждания за препращане до компетентния апелативен съд на изпратени до ВКС от администриращия окръжен съд частни жалби по чл. 274, ал. 2 от ГПК срещу постановени от тях за пръв път определения.

При заведени в Търговската колегия искания по чл. 282, ал. 2 от ГПК за спиране изпълнението на въззивно решение преписките се административно незабавно и след като се прецени редовността им, въз основа на разпореждане на председател на отделение за образуване, се пристъпва към електронно разпределение на докладчик и в рамките на същия ден се постановява определение от съдебния състав по искането. За 2018 г. са постъпили 58 бр. искания за спиране на изпълнението на въззивно решение по чл. 282 от ГПК, по които при констатирани редовни молби и др. документи съдебните състави са постановявали съдебни актове в рамките на същия ден на постъпване на искането. Броят им е по-малък в сравнение с 2017 г., 2016 г., 2015 г. и 2014 г., когато исканията за спиране са били съответно 73 бр., 74 бр., 73 бр. и 59 бр.

в) Видове образувани дела според техния предмет

Посочената статистика в този раздел на доклада се позовава на новата методика на отчитане на постъпленията на делата през 2017 г., основаваща се на данни от компютърната обработка, заложи в деловодната система на ВКС.

Общият брой на постъпилите в Търговската колегия на Върховния касационен съд дела (преписки) през 2018 г. е 3716 бр. (през 2017 г. – 3844 бр., 2016 г. – 4590 + 278 бр. за ГК, а през 2015 г. – 4659 бр.).

От тях са образувани в дела 3226 бр. (през 2017 г. – 3184 бр., 2016 г. – 2468 бр., а през 2015 г. – 3712 бр.), както следва:

- търговски дела – 2037 бр. (1822 бр. през 2017 г., 1267 бр. през 2016 г. и 2349 бр. през 2015 г.);

- частни производства – 1189 бр. (1362 бр. през 2017 г., 1201 бр. през 2016 г. и 1363 бр. през 2015 г.);

- прекратени с разпореждане – 490 бр. (627 бр. през 2017 г., 850 бр. през 2016 г. и 947 бр. през 2015 г.).

Броят на образуваните дела е по-голям с всяка година, като преобладават търговските производства, докато процентът на прекратените преписки намалява.

Търговските дела са групирани по видове така:

- по касационни жалби – 1704 бр. (1604 бр. през 2017 г., 1037 бр. през 2016 г. и 2154 бр. през 2015 г.);

- по молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения – 268 бр. (131 бр. през 2017 г., 142 бр. през 2016 г. и 114 бр. през 2015 г.);

- по иски молби с правно основание чл. 47 ЗМТА – 65 бр. (87 бр. през 2017 г., 88 бр. през 2016 г. и 81 бр. през 2015 г.).

Продължава тенденцията за повишаване на броя на образуваните дела по депозирани касационни жалби. Двойно повече са образуваните през 2017 г. дела по молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения в сравнение с 2016 г. Докато делата, образувани по иски молби с правно основание чл. 47 от ЗМТА, намаляват, макар и не драстично.

Относно делата, образувани по касационни жалби

За втора поредна година най-голям е броят на делата, образувани по чл. 226, ал. 1 от КЗ (отм.) – 287 бр., или с 40 дела повече от 2017 г. Като цяло се запазва тенденцията към повишаване ръста на делата, свързани със застрахователните правоотношения – 393 бр. през 2018 г., 331 бр. през 2017 г., докато през 2016 г. са едва 183 бр. От тях 29 бр. са образуваните дела по чл. 208 от КЗ (отм.), 33 бр. – по чл. 288 от КЗ (отм.).

През 2018 г. са образувани двойно повече дела по молба за отмяна на влязло в сила решение – 268 бр., поради което същите се подреждат на второ място по разгледани дела в ТК.

Запазва се броят на постъпили и образувани дела по касационни жалби, свързани с изпълнителното производство – общо 243 бр. през 2018 г., 241 бр. през 2017 г., докато през 2016 г. са само 160 бр.

От тях най-голям брой са делата по чл. 422 във вр. с чл. 415 от ГПК – 215 бр., т. е. през 2018 г. те са с 11 бр. повече от 2017 г., докато през 2016 г. са 138 бр.

Наблюдава се значително повишаване на броя на делата, свързани с търговската несъстоятелност – общо 152 бр. през 2018 г., докато през 2017 г. са

107 бр. (2016 г. – 118 бр., 2015 г. – 122 бр.). Двойно повече са молбите за откриване на производство по несъстоятелност – 31 бр., докато през 2017 г. са 16 бр. Повишава се относителният дял на исковете, свързани с производството по несъстоятелност – за нищожност на действия и сделки по чл. 646 от ТЗ, отменителни искове (по чл. 647 от ТЗ) – 29 бр., докато през 2017 г. са 21 бр., и установителни искове (по чл. 694 от ТЗ) – 51 бр., докато през 2017 г. са 31 бр.

Продължават да бележат ръст и делата по искове за изпълнение на договори или за заплащане на обезщетения/неизпълнение на договорни задължения (чл. 79, ал. 1 от ЗЗД) – общо 178 бр., докато през 2017 г. са 154 бр., а през 2016 г. са едва 80 бр. Като цяло се запазва високият брой дела, образувани по искове, свързани със ЗЗД – от 332 бр. през 2016 г. на 593 бр. през 2017 г. и 530 бр. през 2018 г.

Двойно повече са образуваните през 2018 г. дела, свързани със Закона за банковата несъстоятелност – 51 бр., докато през 2017 г. са 23 бр., през 2016 г. няма такива дела, а през 2015 г. е само едно.

** Делата са повече, но има спрени дела в предходните инстанции на основание чл. 229, ал. 1, т. 6 от ГПК до произнасянето на Конституционния съд по к. д. № 11/2018 г. Възобновяването им вероятно ще се отрази на броя на постъпващите във ВКС дела през 2019 г.*

За разлика от предходни години през 2018 г. са образувани дела по: ЗЕ – 1 бр.; Наредба № 1 за регулиране на цените на ел. енергия – 1 бр.; КОКПИСРГТД – Брюкселска конвенция – 1 бр.; КДМАПС (СМР) – 1 бр., и КООНДМПС – 1 бр.

Двойно по-малко са образуваните дела по ЗЮЛНЦ – 8 бр., докато през 2017 г. са 16 бр. (2016 г. и 2015 г. са по 8 бр. на година).

Запазва се относителният брой на делата, образувани по ЗК – 11 бр., през 2017 г. са 15 бр., и по ЗМГО – 5 бр., през 2017 г. са 7 бр.

През 2018 г. продължава тенденцията към повишаване на процента на съотношението допуснати до касационно разглеждане дела към постановените откази за допускане до касационно обжалване заедно с прекратените – 41,47%, спрямо предходните отчетни периоди (2017 г. – 36,22%, 2016 г. – 21,90%, 2015 г. – 20,75%, 2014 г. – 19,03%). От общо 1801 бр. свършени касационни дела през годината допуснати до касационно обжалване са 528 бр. (през годините: 2017 г. – 543 бр., 2016 г. – 395 бр., 2015 г. – 276 бр.), постановени са 1273 бр. отказа за допускане до касационно обжалване заедно с прекратените (през годините: 2017 г. – 1499 бр., 2016 г. – 1803 бр., 2015 г. – 1054 бр.)

Въз основа на постъпили частни и частни касационни жалби са образувани 1121 бр. частни производства (през годините са: 2017 г. – 1270 бр., 2016 г. – 1201 бр., 2015 г. – 1363 бр.). Частните производства, предмет на регламентация по чл. 274, ал. 2 от ГПК, са 619 бр. (2017 г. – 648 бр., 2016 г. – 621 бр., 2015 г. – 768 бр.), а по чл. 274, ал. 3 от ГПК са 502 бр. (2017 г. – 622 бр., 2016 г. – 494 бр., 2015 г. – 489 бр.). Съотношението свършени частни производства с акт по същество (695 бр.) спрямо общо свършени частни производства през 2018 г. (1126 бр.) е 61,72%.

В колегията са постъпили 3 бр. искания по чл. 23 от ГПК за определяне на друг равен по степен съд (през 2017 г. – 5 бр., 2016 г. – 4 бр.) поради отводи и 5 бр., свързани със спор за подсъдност по чл. 122 от ГПК (през 2017 г. – 6 бр., 2016 г. – 3 бр.). Съдии от Търговската колегия на ВКС са се произнесли и по 9 бр. молби за бавност през 2018 г. (през 2017 г. – 7 бр., 2016 г. – 3 бр., 2015 г. – 4 бр.).

Пред тричленни състави на Върховния касационен съд, Търговска колегия, през 2018 г. са постъпили 268 молби с правно основание чл. 303 и чл. 304 от ГПК (2017 г. – 131 бр., 2016 г. – 143 бр., 2015 г. – 113 бр.) за отмяна на влезли в сила актове на съдилищата. Спрямо общия брой постъпващи и образувани в колегията дела производствата за отмяна на влезли в сила съдебни актове представляват около 8,30% (през годините: 2017 г. – 4,11%, 2016 г. – 5,79%, 2015 г. – 3,07%).

3. ПРОВЕДЕНИ ЗАСЕДАНИЯ И ПРИКЛЮЧЕНИ ДЕЛА

а) Насрочени в открито съдебно заседание

Към 01.01.2018 г. в Търговската колегия са останали несвършени общо 1545 бр. дела (2017 г. – 1292 бр., 2016 г. – 2122 бр.). От тях висящи са били 1268 бр. търговски дела (2017 г. – 936 бр., 2016 г. – 1887 бр.) и 277 частни производства (2017 г. – 356 бр., 2016 г. – 235 бр.).

През 2018 г. постъпленията от образувани дела на съдиите варират средно по 59 частни дела, разпределени измежду 20 съдии, и по 89 касационни дела, разпределени измежду 23 съдии, което прави по около 148 постъпили и образувани дела през отчетния период.

За сравнение през 2017 г. и 2016 г. постъпленията от образувани дела на съдиите са средно по 68, съответно 60 частни дела (разпределени измежду 20 съдии), и по 76, съответно 53 касационни дела (разпределени измежду 24 съдии), т. е. по около 144, съответно 113, постъпили и образувани дела за предходните отчетни периоди.

Заедно с останалите висящи дела от 2017 г. за отчетния период от 01.01.2018 г. до 31.12.2018 г. в Търговската колегия са поставени за разглеждане общо 4771 бр. дела (през 2017 г. – 4476 бр., 2016 г. – 4590 бр.). Тези дела са разпределени на 23 съдии от колегията, което означава средно по 207 образувани дела на производство на съдия от колегията (през 2017 г. – 186 бр., 2016 г. – 191 бр.), като при изчислението не се съобразяват намаленото процентно натоварване на председателя на колегията, на двамата председатели на отделения и на един от съдиите в Първо търговско отделение.

От образуваните след щателна преценка от председателите на отделения в Търговската колегия на ВКС през 2018 г. общо 3226 дела (през 2017 г. – 3184 бр., 2016 г. – 2468 бр.) насрочени в открито съдебно заседание са 591 бр. (през 2017 г. – 610 бр., 2016 г. – 604 бр.), разпределени по видове както следва: по касационни жалби – 291 бр. (през 2017 г. – 312 бр., 2016 г. – 372 бр.), по молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения – 237 бр. (през 2017 г. – 106 бр., 2016 г. – 111 бр.), по иски молби с правно основание чл. 48, ал. 1 във вр. с чл. 47 от ЗМТА – 63 бр. (през 2017 г. – 99 бр., 2016 г. – 105 бр.).

От насрочените дела по обективни причини са отложени общо 54 дела (през 2017 г. – 63 бр., 2016 г. – 65 бр.) – от тях 13 дела, образувани по касационни жалби (през 2017 г. – 24 бр., 2016 г. – 9 бр.), 24 по молби за отмяна (през 2017 г. – 18 бр., 2016 г. – 21 бр.) и 17 иски молби по чл. 47 и сл. от ЗМТА (през 2017 г. – 21 бр., 2016 г. – 38 бр.).

През годините се наблюдава намаляване на съотношението между отложените дела спрямо общо решените, насрочени в открито съдебно заседание – 9,13% през 2018 г., 10,32% през 2017 г. и 10,76% през 2016 г.

През отчетния период са спрени 54 производства по търговски дела (24 бр. на Първо търговско отделение и 30 бр. на Второ търговско отделение, през 2017 г. – 45 бр.) и 18 производства по частни търговски дела (9 бр. на Първо т. о. и 9 бр. на Второ т. о., през 2017 г. – 17 бр.) до постановяване на решения по тълкувателни дела.

б) Свършени дела

През 2018 г. в Търговската колегия са свършени 2927 бр. дела (през 2017 г. – 3196 бр., 2016 г. – 3463 бр., 2015 г. – 3494 бр.), приключили с решение или определение на съдебен състав.

В Търговската колегия е отчетено провеждане на 2060 заседания общо (през 2017 г. – 2119 бр., 2016 г. – 3202 бр.), като за Първо търговско отделение те са 883 заседания (през 2017 г. – 994 бр., 2016 г. – 1445 бр.), а за Второ търговско отделение – 1177 съдебни заседания (през 2017 г. – 1125 бр., 2016 г. – 1757 бр.). Съдиите от колегията са провели общо 591 открити съдебни заседания (през 2017 г. – 610 бр., 2016 г. – 604 бр.), разпределени в Първо търговско отделение – 242 заседания (през 2017 г. – 306 бр., 2016 г. – 314 бр.), за Второ търговско отделение – 349 заседания (през 2017 г. – 304 бр., 2016 г. – 290 бр.). Закритите съдебни заседания са общо 1469 (през 2017 г. – 1509 бр., 2016 г. – 2598 бр.), разпределени спрямо отделенията по следния начин: Първо т. о. – 641 бр. (през 2017 г. – 688 бр., 2016 г. – 1131 бр.), Второ т. о. – 828 бр. (през 2017 г. – 821 бр., 2016 г. – 1467 бр.).

Постановените от съдиите в колегията съдебни актове са, както следва:

- съдебни решения: 516 бр. (2017 г. – 510 бр., 2016 г. – 495 бр.), от тях: Първо търговско отделение – 212 бр. (2017 г. – 246 бр., 2016 г. – 271 бр.), Второ търговско отделение – 304 бр. (2017 г. – 264 бр., 2016 г. – 224 бр.);

- съдебни определения: 3453 бр. (2017 г. – 3460 бр., 2016 г. – 3797 бр.), от тях: Първо търговско отделение – 1447 бр. (2017 г. – 1623 бр., 2016 г. – 1852 бр.), Второ търговско отделение – 2006 бр. (2017 г. – 1837 бр., 2016 г. – 1945 бр.).

Свършените дела със съдебен акт по същество общо са 1223 бр. (2017 г. – 1403 бр., 2016 г. – 1357 бр.), от тях:

- касационните дела с акт по същество са 528 бр. (2017 г. – 543 бр., 2016 г. – 605 бр.);

- частните дела по чл. 274 от ГПК с акт по същество – 695 бр. (2017 г. – 860 бр., 2016 г. – 752 бр.).

От разгледаните общо касационни дела недопуснатите до касационно обжалване са 1455 бр. (2017 г. – 1503 бр., 2016 г. – 1803 бр.).

През отчетния период са прекратени общо 249 дела (2017 г. – 294 бр., 2016 г. – 303 бр.), от които касационни – 146 бр. (2017 г. – 178 бр., 2016 г. – 180 бр.), и частни – 103 бр. (2017 г. – 116 бр., 2016 г. – 123 бр.).

Съотношението на броя на постановените в колегията съдебни актове – решения и определения – 3969 бр. (2017 г. – 3970 бр., 2016 г. – 4292 бр.), спрямо общия брой на съдиите в колегията – 23, води до извод за постановяване средно от един съдия в Търговската колегия на 173 броя съдебни актове през 2018 г. (за сравнение: 2017 г. – 165 бр., 2016 г. – 179 бр.).

Съобразно общия брой свършени дела през годината – 2927 бр. (2017 г. – 3196 бр.) спрямо броя на съдиите в Търговската колегия следва, че всеки съдия е разгледал средно по 127 бр. дела (2017 г. – 133 бр., 2016 г. – 144 бр., 2015 г. – 146 бр.) и същевременно е участвал като член на тричленен съдебен състав при

постановяването на 381 бр. дела (2017 г. – 399 бр., 2016 г. – 432 бр., 2015 г. – 438 бр.). Председателят на колегията се е произнесъл по 48 дела (2017 г. – 42 бр., 2016 г. – 76 бр., 2015 г. – 44 бр.), които са приключили със съдебен акт; председателят на Първо търговско отделение – по 65 дела (2017 г. – 67 бр., 2016 г. – 119 бр., 2015 г. – 104 бр.); председателят на Второ търговско отделение – по 83 дела (2017 г. – 87 бр., 2016 г. – 83 бр., 2015 г. – 93 бр.). Най-високи съобразно статистическите показатели са данните за съдиите: Светла Чорбаджиева – 159 свършени дела; Анна Баева – 158 свършени дела, Костадинка Недкова – 150 свършени дела; Ирина Петрова и Петя Хорозова – по 148 свършени дела; Емилия Василева, Николай Марков и Людмила Цолова – по 146 свършени дела; Росица Божилова и Кристияна Генковска – по 145 свършени дела за отчетния период.

Не без значение е и обстоятелството, че по едно дело е възможно постановяване на повече от един съдебен акт, предвид производството по допускане на касационно обжалване, както и комбиниране на касационна жалба с частна жалба, които са били образувани в кориците на едно търговско дело. Тази специфика в образуванияте търговски дела обуславя и различния среден брой на дела – 127 бр., разглеждани от всеки един съдия от ТК, и по-големия отново среден брой на актовете, постановени от един съдия – 173 бр. (2017 г. – 165 бр., 2016 г. – 179 бр.).

Приключилите със съдебен акт частни производства са 1126 бр. или на всеки един съдия, разглеждащ частни производства (19 души), се падат средно по 59 бр. (2017 г. – 69 бр., 2016 г. – 60 бр.) разгледани и решени частни дела.

4. ДЕЙНОСТ ПО УЕДНАКВЯВАНЕ НА СЪДЕБНАТА ПРАКТИКА. ПРОЗРАЧНОСТ НА ПРАВОРАЗДАВАНЕТО

И през 2018 г. за уеднаквяване на съдебната практика в Търговската колегия продължава провеждането на ежемесечни работни съвещания за обсъждане на правни проблеми в колегията, спорна съдебна практика и прилагане на нови законодателни решения. За всяко едно от съвещанията е съставен протокол, който съдържа обсъжданията и приетите решения. Решенията от работните съвещания не са задължителни, но имат значение за съпоставяне на критериите и мненията при решаване на конкретен правен проблем, който евентуално би възникнал в процеса на работа.

а) Постановено през 2018 г. тълкувателно решение от Общото събрание на Търговската колегия

През 2018 г. приключи образуването пред 2017 г. Тълкувателно дело № 1/2017 г. С решението си от 03.12.2018 г. ОСТК се произнесе по следните въпроси, произтичащи от производствата по търговска несъстоятелност: 1. Какъв е процесуалният ред, по който се развиват производствата по молби по чл. 625 ТЗ, депозирани от кредитор, при подготовката им за разглеждане в открито съдебно заседание – приложимост на чл. 131 – 133 ГПК по отношение на реда по чл. 629, ал. 2 и ал. 4 ТЗ?; 2. Какви са критериите по прилагането на чл. 673, ал. 3 ТЗ спрямо кредиторите със спорни (приети и неприети) вземания, по отношение на които е предявен иск по чл. 694, ал. 1 ТЗ – простира ли се по отношение на тях изискването за представяне на убедителни писмени доказателства, както по отношение на кредиторите по чл. 637, ал. 3 ТЗ или е достатъчен фактът на

предявяването на иска, за да се премине към преценка дали да бъдат допуснати до участие в събранието?; 3. Допустимо ли е провеждането на събрание на кредиторите за избор на нов синдик преди одобряване на списъка по реда на чл. 692 ТЗ и ако е допустимо, кои кредитори са легитимирани да гласуват в него?; 4. Допустими ли са доказателства, различни от писмените в производството по чл. 692, ал. 3 ТЗ?; 5. Допустимо ли е списъкът по чл. 668, т. 1 ТЗ да бъде съставян и по други критерии, освен посочените в закона и ако са налице обективни пречки за съставяне на списък по търговските книги на длъжника, как се отразява това на свикването на първо събрание на кредиторите?; 6. Подлежи ли на обжалване определението по чл. 638, ал. 3 ТЗ?; 7. От кой момент тече срокът по чл. 698, ал. 1 ТЗ за предлагане на оздравителен план: от момента на обявяване в Търговския регистър на определението на съда за одобряване на списъка на приетите вземания, предявени в срока по чл. 685 ТЗ или след обявяване в Търговския регистър на определението на съда за одобряване на списъка на приетите вземания, предявени в допълнителния срок по чл. 688, ал. 1 ТЗ?; 8. Подлежи ли на обжалване определението по чл. 674 ТЗ, с което съдът по несъстоятелност отказва свикване на събрание на кредиторите?; 9. Могат ли получените суми от продажбата на имущество, върху което е учредена ипотека или залог, да служат за покриване на предплатените от кредиторите разноси по чл. 629б от ТЗ или на разностите по чл. 722, ал. 1, т. 3 ТЗ (и в частност възнаграждения на синдика), когато получената сума от продажбата на имуществото не е достатъчна за пълното удовлетворяване на обезпечения кредитор с привилегия по чл. 722, ал. 1, т. 1 ТЗ?; 10. Чия собственост стават недвижимите имоти и движимите вещи, останали непродадени в производството по несъстоятелност след прекратяване на производството и заличаване на длъжника от търговския регистър?

б) Образувани през 2018 г. тълкувателни дела по описа на ОСТК

В началото на 2018 г. е образувано Тълкувателно дело № 1/2018 г. на ОСТК по правни въпроси, свързани с производството по установяване недействителност на договор за задължителна застраховка по риска „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, по които е констатирана противоречива практика на съдилищата в страната относно допустимостта и основателността на предявените установителни иски и евентуални конститутивни иски: 1. Налице ли е правен интерес за застрахователя от предявяване на иск за прогласяване нищожността на договор за задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, по който той е страна, при липса на възникнал конкретен правен спор, свързан с този договор?; 2. Допустимо ли е прогласяване на нищожност на договор за задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, поради липса на съгласие; поради липса на представителна власт; поради първоначално декларираните от застрахования неверни данни относно самоличността на лицата по чл. 477, ал. 2 КЗ?; 3. Неточното и/или премълчано обявяване на обстоятелства, оказващи въздействие за настъпване на застрахователното събитие или за увеличаване на размера на вредите, основание ли е за унищожаване на договор за задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите на основание общата разпоредба на чл. 29 ЗЗД или по отношение на него е приложима специалната уредба на чл. 485 КЗ?; 4. Съдебното решение, с което е прогласена недействителност на договор за задължителна застраховка „Гражданска

отговорност“ на автомобилистите, противопоставимо ли е на трети лица по смисъла на чл. 477, ал. 3, пр. 1 във вр. с ал. 1 КЗ и на Гаранционния фонд?

Производството по тълкувателното дело приключи през месец февруари 2019 г. и на 7 март 2019 г. е обявено Тълкувателно решение № 1/2018 г.

В края на 2018 г. е образувано и Тълкувателно дело № 2/2018 г. на ОСТК по въпроси, произтичащи от производствата по търговска несъстоятелност, а именно: 1. Погасяват ли се непредявените в производството по несъстоятелност вземания и неупражнените права, когато производството по несъстоятелност е прекратено с решение по чл. 632, ал. 4 ТЗ, без да се е развила фаза по предявяване и приемане на вземанията, в която кредиторите да са имали възможност да предявят вземанията си?; 2. Когато длъжник в производството по несъстоятелност е едноличен търговец, погасяват ли се непредявените в производството по несъстоятелност вземания и неупражнените права в производството по несъстоятелност, които не са възникнали във връзка с търговската дейност на едноличния търговец?; 3. Погасяват ли се на основание чл. 739, ал. 1 ТЗ публичните вземания срещу едноличен търговец, за когото производството по несъстоятелност е прекратено с решение по чл. 632, ал. 4 ТЗ?

5. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ

И през 2018 г. съдии от Търговската колегия продължиха обученията чрез НИП на съдии от районните, окръжните и апелативните съдилища. Проведени са обучения по въпроси, произтичащи от прилагането на чл. 143 и сл. от Закона за защита на потребителите с оглед актуалната практика на СЕС; по въпроси, свързани с договори за застраховка и договори за строителство; по въпроси, произтичащи от производствата по търговска несъстоятелност и новоприетият институт на производството по стабилизация на търговец.

Съдия Тотка Калчева е лектор на два семинара на тема „Обучение на обучители“, организирани от Камарата на частните съдебни изпълнители – 28 – 30.09.2018 г. и 05 – 07.10.2018 г. Лектор е на семинар, организиран чрез НИП за съдиите от Окръжен съд – Монтана на тема „Неравноправните клаузи в потребителските договори“ – 12.10.2018 г. Семинар със същата тема е проведен и пред съдиите от Окръжен съд – Хасково – 26.10.2018 г.

Съдия Емилия Василева е лектор в семинари, организирани от НИП, по следните теми: „Учредяване право на строеж, вътрешноправни аспекти“ – 12.04.2018 г., регионално обучение, организирано от РС – Бургас; „Договори за строителство, предварителни договори – облигационноправни аспекти“, 13.04.2018 г., регионално обучение, организирано от ОС – Бургас; „Учредяване право на строеж; договор за строителство, договори, свързани със строителния процес; предварителни договори за право на строеж, за покупко-продажба на бъдещ обект/сграда – облигационноправни и вещноправни аспекти“, 10 – 11.05.2018 г., регионално обучение, организирано от ОС – Добрич; „Учредяване право на строеж, договори за строителство, предварителни договори – облигационноправни и вещноправни аспекти“, 13 – 15.06.2018 г., София, НИП; „Новите промени в гражданския процесуален кодекс“, 20.06.2018 г., регионално обучение, организирано от ОС – Русе; „Практически проблеми по спорове, свързани със застрахователни договори“, 21.06.2018 г., регионално обучение, организирано от ОС – Русе; „Практически проблеми по спорове, свързани със застрахователни договори“, 29.06.2018 г., регионално обучение, организирано от

ОС – Ловеч; обучение, организирано в рамките на „Каталог +“ на ЕМСО, на тема „Защита на потребителите. Практика на Съда на ЕС. Колективни иски по ГПК. Неравноправни клаузи в договорите“, 30 – 31.10.2018 г.; „Учредяване право на строеж, договори за строителство, предварителни договори – вещноправни и облигационноправни аспекти“, 08 – 09.11.2018 г., регионално обучение, организирано от АС – Велико Търново; „Актуални въпроси по потребителските спорове“, 16.11.2018 г., регионално обучение, организирано от ОС – Пловдив.

Съдия Костадинка Недкова е лектор по теми за търговската несъстоятелност на семинари на начално обучение, организирани от НИП в периодите 16 – 19.01.2018 г. и 24 – 26.04.2018 г. През периода 13.03. – 30.04.2018 г. е обучител по темата „Актуални въпроси за производството по несъстоятелност“ в рамките на електронно обучение, организирано от НИП; на 28.09.2018 г. е лектор по темата „Актуални проблеми на съдебната практика при производствата по несъстоятелност и стабилизация на търговеца“ в рамките на регионално обучение, организирано от Апелативен съд – Пловдив.

През февруари 2018 г. съдия Боян Балевски е лектор на семинар, организиран от Център за юридическо обучение, по тема: „Новите изменения на ГПК в частта за касационното обжалване“.

И през 2018 г. година продължи участието на съдиите от Търговската колегия в изпитни комисии за полагане на държавни изпити по гражданскоправни науки в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, в Университета за национално и световно стопанство, София, в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, във Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“, в Свободния университет „Черноризец Храбър“, Варна, в Русенския университет „Ангел Кънчев“ и в Бургаския свободен университет.

6. ИЗВОДИ

През 2018 г. Търговската колегия на ВКС е работила много интензивно в състав от 23 съдии. Натоварването на съдиите е значително, предвид броя на постъпващите и образуваните търговски дела през отчетния период и броя на постановените съдебни актове, изразили се в средно 173 бр. (2017 г. – 165 бр., 2016 г. – 179 бр.) постановени съдебни актове на един съдия от колегията, средно по 127 дела (2017 г. – 133 бр., 2016 г. – 144 бр.), разпределени и разгледани от един съдия.

Благоприятния за периода на насрочване на делата във фазата по чл. 288 от ГПК резултат от временното прехвърляне на дела за разглеждане от Гражданската колегия запази действието си и през първото полугодие на 2018 г. Сроковете се увеличиха на около 4 месеца и тенденцията към увеличение се запази и през второто полугодие на 2018 г.

Продължава да е значително постъплението на частни производства и натоварването на съдиите в Търговската колегия е прекомерно. Не са предприети законодателни промени, които да позволят намаляване на броя на делата, а и ръстът на частните производства е обусловен и от висиящността на съпътстващите несъстоятелността на КТБ дела, свързани с установяване и събиране на вземанията.

С оглед произнасянето на Конституционния съд на Република България по к. д. № 11/2018 г., което се очаква в първото полугодие на 2019 г., през 2018 г.

спрените на основание чл. 229, ал. 1, т. 6 от ГПК първоинстанционни, въззивни и касационни производства, подлежат на възобновяване, което ще се отрази на натовареността и през 2019 г.

Глава пета.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ 2014 – 2020 г.

I. Анализ на тенденциите, констатирани проблеми

В настоящия доклад е включена информацията за изпълнението от страна на районните, окръжните, апелативните, военните, специализираните наказателни съдилища и Върховния касационен съд на Механизма за мониторинг и оценка на Комуникационната стратегия на съдебната власт 2014 – 2020 г., приета с решение на Висшия съдебен съвет по Протокол № 10/05.03.2015 г.

В доклада за 2018 г., чрез сравняване на постигнатите резултати с информацията за предходните години, предвид заложените дейности, резултати и индикатори, разполагаме с данни, представящи обективно годишно изпълнение на заложените цели. Преди да бъде посочен постигнатият напредък е необходимо за поредна година да се отбележи, че коригиращи мерки с цел унифициране на индикаторите за отчитане на комуникационните дейности и привеждането им в съответствие и взаимовръзка с определените цели в Плана за действие за изпълнение на Стратегията, все още не са реализирани, което затруднява изпълнението на Механизма за мониторинг и оценката на Комуникационната стратегия и намалява гаранцията за устойчивото ѝ прилагане.

Съпоставката на отчетените за 2018 г. количествени измерения в Таблицата за отчитане на напредъка на съдилищата в Република България по Комуникационната стратегия 2014 – 2020 г. спрямо 2017 г. показва по-високи резултати при реализиране на част от посочените дейности за изпълнението на заложените индикатори. Дейностите се повтарят, отчитането на резултатите е рутинно, измерените стойности имат непостоянен характер и варират, тъй като едни и същи дейности могат да бъдат включвани в различни индикатори. Трудно е да се прецени дали това пречи или допринася за подобряване на вътрешната и външна комуникация и адекватното общуване между органите на съдебната власт, както и с другите власти и обществеността, по отношение на реформирането и подобряването на процесите в нея, както и утвърждаване на нейната независимост, тъй като социологията сочи, че обществените нагласи към съдебната власт от години са устойчиво негативни (забележка: нито Висшият съдебен съвет, нито съдилищата в България са възлагали провеждането на социологическо проучване, което да проследи ефекта от прилагането на Стратегията; коментираният в отчета нагласи се базират на публично оповестявани през годините изследвания с други възложители). Не се забелязва видима тенденция към позитивна промяна на тези нагласи в резултат от прилагането на Комуникационната стратегия 2014 – 2020 г. Вероятно причините за това са различни, но може би е нужно да се направи безпристрастен анализ за адекватността и практическата приложимост на този обемен документ на фона на реалната медийна (и обществена) среда в България, както и дали приемането на Стратегията без необходимата финансова обезпеченост и без достатъчно експерти „Връзки с обществеността“ в съдилищата, които да изпълняват многобройните дейности по нея и да ги отчитат по заложените индикатори, не е минимизирало очакваните резултати. Като изключително позитивен по

отношение на реалното изпълнение на Комуникационната стратегия трябва да се отчете фактът, че макар и три години след приемането на документа, на 11 декември 2018 г. Съдийската колегия на ВСС разкри 18 щатни бройки за длъжност „Връзки с обществеността“ в окръжни съдилища и 4 щатни бройки в административни съдилища. На същото заседание Колегията отмени предизвикалото притеснения сред органите на съдебната власт решение от септември 2018 г. за създаване на единни пресофиси, ситуирани в апелативните съдилища по апелативни райони. За съжаление, ефектът от разкриването на новите бройки за експерти „Връзки с обществеността“ ще бъде отчетен през 2020 г. (последната година от прилагането на стратегическия документ), когато ще се анализира прилагането на Стратегията през 2019 г.

През 2018 г., както и през предходните години, съдилищата са утвърдили и изпълнили в голяма степен свой план за действие за изпълнение на Комуникационната стратегия. Не се забелязва промяна в заложените дейности, в сравнение с миналите отчетни години, промените при детайлното отчитане на изпълнението са минимални.

II. Обща информация за изпълнението на Комуникационната стратегия от съдилищата в Република България

1. Общи цели

Основните цели при изпълнението на Комуникационната стратегия през 2018 г., посочени в докладите на съдилищата, са насочените към осигуряване на единни политики и стандарти за предоставяне на информация за дейността на съдилищата; повишаване на професионалната подготовка по публична комуникация на магистратите и служителите; подобряване на комуникацията с медиите, като в част от апелативните райони е отделено специално внимание на проактивната комуникация с новите и социалните медии, а в други – поддържането на акаунти в такива медии е преустановено поради липса на ресурси за поддръжка, независимо от факта, че с решение по Протокол № 17/01.06.2017 г. на Пленума на ВСС са утвърдени Единни правила за администриране и публикуване на информация в социалните мрежи от органите на съдебната власт (това беше необходимо условие за унифициране на профилите на съдилищата във Фейсбук, Туитър и др. социални мрежи); утвърждаване на работещи механизми на взаимодействие с органите на законодателната и изпълнителната власт при запазване на независимостта на съдебната власт; подобряване на общуването с неправителствените, професионалните и съсловните организации, гражданското общество; повишаване на правната култура на обществото и познанията за ролята и функциите на съдилищата в страната; повишаване на доверието в съдебната система.

Част от заложените и изпълнени цели от съдилищата са:

а) Цел „Повишаване на правната култура на различни групи от обществото и познанията за ролята и функциите на отделните органи на съдебната власт, чрез активизиране на участието и ролята на съдилищата за повишаване на правната грамотност и информираността на младите хора за работата на органите на съдебната власт“

За постигането на тази цел съдилищата, обект на този анализ, са организирали и изпълнили 285 комуникационни и информационни кампании (за сравнение: 380 – през 2017 г., 270 – през 2016 г., 117 – през 2015 г.). Основанията за планирането и постигането на тази цел при различните съдилища са формулирани различно. Най-често се използват практики, адресирани към подрастващите – ученици и студенти, като органите на съдебната власт активно вземат участие в Образователната програма „Съдебната власт – информиран избор и гражданско доверие. Отворени съдилища и прокуратури“, иницирана от ВСС. Тези кампании не намират твърде широк медиен отзвук поради позитивния им характер и честото им провеждане.

През 2018 г. при изпълнението на целта се отбелязва спад, като от тази тенденция можем да изключим съдебните райони на София и Бургас. При изпълнението ѝ през 2017 г. резултатите се покачват в съдебните райони на Варна и Велико Търново, за разлика от предходния период (2016 – 2015 г.), когато всички апелативни райони бележат скок в броя на организирани комуникационни и информационни кампании.

Налага се впечатлението, че тези практики се превръщат в рутинни мероприятия, които се провеждат, за да създадат обем в отчетите на съдилищата.

В Плана за действие за изпълнение на Стратегията на Върховния касационен съд са заложили и проведени традиционните дейности по изпълнението на индикатора за повишаване на правната култура на обществото. ВКС в партньорство със Сдружението за международни състезания по право и Кръжока по гражданско и търговско право към Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ организира провеждането в Съдебната палата на годишните национални кръгове на най-голямото международно състезание по право в света Philip C. Jessup Moot Court Competition, както и ежегодното Национално състезание по решаване на казуси в областта на гражданското и търговското право. Всички дейности за повишаване на правната култура на обществото са описани подробно в отчетната таблица за изпълнение на Плана за действие за 2018 г. Провеждането на тези инициативи способства и за изпълнението на още една от целите на Стратегията: „Повишаване на доверието в съдебната власт от страна на обществото и партньорите, в това число ЕС“.

За постигането на тази цел в Апелативен район – София са осъществени 37 дейности, при 27 за 2017 г. и 43 за 2016 г.

Отчетът на Софийския апелативен район сочи изключителна активност по инициативата „Ден на отворени врати“. Всички съдилища в района имат утвърдени практики при провеждането ѝ. Най-често те са свързани с теоретично обучение и симулативни процеси за ученици, практически мероприятия за студенти, разговори и беседи със съдии. Магистратите от апелативния район имат положително отношение и активно се включват в подобни дейности, относими към повишаване на правната култура на обществото.

В Апелативен район – Бургас за изпълнението на целта са осъществени 79 образователни кампании в учебни заведения, ученически викторини, стажантски програми, участия в семинари, изложби, публични лекции и др. (за сравнение: 23 – през 2017 г. и 27 – през 2016 г.)

През отчетната година всичките 6 окръжни, 20 районни съдилища и Апелативен съд – Варна запазват добри практики за работа с младите хора –

ученици и студенти, но отбелязват спад в броя на проведените събития (122 – през 2018 г., 235 – през 2017 г. и 107 – през 2016 г.)

В анализа на Апелативен район – Велико Търново се посочва, че повече от половината съдилища в района са участвали в реализацията на образователната програма. Проведени са над 17 информационни кампании (при 51 – през 2017 г. и 31 – през 2016 г.).

Дейностите по изпълнението на целта за повишаване на правната култура на различни групи от обществото и познанията за ролята и функциите на отделните органи на съдебната власт в Апелативен район – Пловдив не се различават от тези през миналите отчетни периоди. Добрите практики са запазени, но се отбелязва спад в броя на проведените инициативи (25 – през 2018 г., 35 – през 2017 г. и 45 – през 2016 г.).

Специализираните наказателни съдилища не отчитат проведени информационни кампании. При военните съдилища се отбелязва значителен спад.

Дни на отворени врати са проведени във ВКС и във всички апелативни райони, включително на окръжно и районно ниво, като в рамките на тези дни са реализирани дискусии с магистрати и граждани за функционирането на съдебната система.

На 4 октомври 2018 г. Върховният касационен съд проведе Ден на отворените врати, като фокусът на това традиционно събитие за ВКС този път бе насочен към превенцията срещу насилието сред младите хора. В зала „Тържествена“ на Съдебната палата гостуваха над 40 възпитаници на Софийската професионална гимназия по електроника „Джон Атанасов“, водени от свои преподаватели. Гимназистите участваха в интерактивния форум-спектакъл „А ти какво би направил?“, изпълнен от Театър „Цвете“. Постановката, представяща насилието в училище, е сред водещите представления на трупата – неправителствена организация, която прилага в работата си интерактивни театрални техники за окуражаване на позитивното включване на децата и младежите в обществения живот. Учениците имаха възможност да се проявят като актьори и да разиграят сами различни финали на единия от представените етюди. В импровизиран диалог между тях и професионалните артисти се родиха различни решения на конфликтни ситуации, включително свързани с насилие, които са част от ученическото ежедневие. След края на театралния форум гимназистите получиха и първия си урок по наказателно право от съдията от Наказателната колегия на ВКС Галина Тонева. Събитието продължи близо два часа, като на част от въпросите на младежите отговори и председателят на ВКС Лозан Панов, който се включи в срещата. Сред темите, които вълнуваха учениците, бяха: видовете мерки за неотклонение и кога се налага най-тежката от тях – „задържане под стража“; дали са възможни манипулации, когато извършител на престъпление се позовава на невменяемост; какво представляват леката, средната и тежката телесни повреди и какви са наказанията за причиняването им; какво представляват смекчаващите и отегчаващите вината обстоятелства; дали са годни събраните доказателства при влизането на представители на правоохранителните органи в нечие жилище без санкция от съда; дали във ВКС съдиите са разглеждали дела за киберпрестъпления.

Дните на отворени врати в съдилищата от всички апелативни райони са придобили традиционен характер, като някои органи на съдебната власт организират такова събитие по няколко пъти в годината.

Информацията за дейностите по изпълнението на индикаторите „Информационни кампании, насочени към повишаване на осведомеността и правната култура“ и „Събития и инициативи, насочени към гражданите“ във военните съдилища, както и през миналия отчетен период, е следната: Военно-апелативният съд, както и военните съдилища в София, Пловдив и Сливен разполагат с информационни бюлетени, които са поставени на общодостъпни места в съдебните сгради.

Според данните в индикативната таблица дейностите, осъществени от съдилищата в Република България – информационни кампании, насочени към повишаване на осведомеността и правната култура, за 2018 г. са 285 броя (при 380 бр. за 2017 г., 270 бр. за 2016 г. и 117 бр. за 2015 г.). Количествените показатели сочат постигнат напредък за два от апелативните райони (София и Бургас), но въпреки очевидния спад в броя на дейностите за останалите съдебни райони, може да се направи извод, че там добрите практики са запазени.

Ръст бележат събитията и инициативите, насочени към гражданите, които за 2018 г. са 312 бр. (при 175 за 2017 г., 311 бр. за 2016 г. и 249 за 2015 г.), като се забелязва и повишаване на задълбочеността на съдържанието им.

По отношение на индикатора „Съвместно координирани между органите на съдебната власт медийни изяви и други инициативи, насочени към широката общественост“ съдилищата отчитат 184 бр. (при 126 бр. за 2017 г., 2016 г. – 194 бр., 2015 г. – 186 бр.), тоест има повишена активност на звената в съдебната система в тази област.

През 2018 г. по изпълнението на тази цел напредък отбелязват апелативните райони София, Бургас, Варна и Пловдив, където са организирани множество събития, свързани с медиационни техники и способности.

б) Цел „Утвърждаване на механизми на взаимодействие на съдилищата с органи на законодателната и изпълнителната власт при спазване на принципа на независимост на съдебната власт“

Съдии от Върховния касационен съд и през 2018 г. участват активно при изготвянето на становища по разработваните от Министерството на правосъдието (МП) и други министерства проекти за промени в законодателството, както и по внасяните в Народното събрание законопроекти. Представители на ВКС са членове в различни работни групи за законодателни промени.

За осъществяването на тази цел особена активност проявяват Софийският градски съд и Софийският районен съд – не само поради факта, че се намират в столицата.

в) Цел „Подобряване на комуникацията на съдилищата с медиите, включително проактивна комуникация чрез електронните и социалните медии. Изграждане на нова комуникационна компетентност“

Тази цел е сред основните за всички съдилища в Република България. Очевидно е, че самите органи на съдебната система отдавна осъзнават необходимостта от по-активни дейности в тази посока, като постигнатите резултати, при сравняването на миналогодишния отчет с анализа за 2018 г.,

сочат напредък. В индикативната таблица броят на медийните изяви през 2018 г. е обобщен с броя публикации и излъчвания в печатните и електронните медии. Съпоставката на количествения показател ясно показва напредък (отделен е въпросът, че не се отчита качествено този индикатор, тъй като някои от публикациите е възможно да са негативни за съда). За този отчетен период данните за изпълнението сочат 105 236 бр. (при 90 207 бр. за 2017 г., 34 985 бр. за 2016 г. и 5 855 бр. за 2015 г.). Индикаторът е обобщен поради неясното формулиране на два сходни индикатора, което води до различия при отчитането на предишните периоди от различните апелативни райони. Той следи данните за медийни изяви на представители на съда, брой на отразяванията на дейности на съда и всички други публикации (които, както бе отбелязано, не се делят на позитивни и негативни). Разликата в стойностите се базира както на подобряването на комуникацията на съдилищата с медиите, така и на това, че броят на електронните медии се увеличава.

Всички съдилища в България поддържат информационни страници в интернет. Сайтовете не са унифицирани – това е сериозен проблем, по отношение на чието разрешаване предстои да се намеси ВСС, но въпреки това съдържат значително количество полезна за обществото информация. Всички съдилища правят навременна актуализация на съдържанието в страниците си в помощ на гражданите, медиите, адвокатите, страните по делата. В голяма част от страниците ежедневно се помещава актуална информация за насрочените и решените дела. Няколко съдилища имат страници във Фейсбук и акаунти в Туитър. Има и сайтове с превод на английски език.

За постигането на целта по подобряване на комуникацията на съдилищата с медиите през 2018 г. традиционно от Върховния касационен съд се изпраща на журналистите и се публикува в страницата в интернет информация за предстоящите за разглеждане през месеца дела с обществен интерес, като при постановяване на решение по такова дело, то се публикува заедно с прессъобщение на страницата на съда, изпраща се и на електронните пощи на съдебните репортери. По дела, към които медиите (или други представители на обществеността) предявят искане за по-висока публичност, се организира публично разпределение на делото.

В интернет страницата на ВКС – в секцията „Дела, свързани с организирана престъпност и корупционни престъпления“, се публикуват актуални списъци на делата за организирана престъпност и на тези, свързани с корупционни престъпления, по месеци и по съдилища, предоставили информацията за съответния апелативен район, както и за специализираните наказателни и военните съдилища. В рубриката са създадени и секции за публикуване на постановените решения по наблюдавания тип дела – корупционни и свързани с организирана престъпност. Тази дейност е в изпълнение на задълженията на ВКС по мерки от Плана за действие за изпълнение на препоръките от Доклада на Европейската комисия от 25.01.2017 г. в рамките на Механизма за сътрудничество и оценка.

По отношение на подобряването на комуникацията с медиите от съдилищата отчитат, че връзката на средствата за масова информация с магистратите се осъществява също чрез служителя на длъжност „Връзки с обществеността“, когато това е допустимо и има съгласие от страна на магистратите.

В отчета на Апелативен район – София за напредъка по изпълнение на Комуникационната стратегия на съдебната власт през 2018 г. отново се акцентира върху затруднената работа в сектор „Връзки с обществеността“ на окръжните съдилища в района, поради липса на служители на тази длъжност в тях. Очакванията са, на базата на гласуваното решение на Съдийската колегия на ВСС за разкриване на 18 щатни бройки за експерти „Връзки с обществеността“, през 2019 г. да бъдат назначени такива служители във всички окръжни съдилища в района. Относно координационните дейности на служителите „Връзки с обществеността“ в апелативен район – София (Апелативен съд – София, СГС и СРС) в доклада е заявено „добро ниво“ на регулярния обмен на информация и междуличностните взаимодействия, като показател за това се сочи увеличеният брой медийни публикации, относими към работата на съдилищата. Следва да се отбележи, че в това число се включват и публикациите в някои медии, които нерядко мултиплицират подадената от съда информация, не се стремят да съобщят фактите и не уточняват вече публикувани неверни и манипулативни твърдения. Така се оформя противоречива информационна картина по отношение на определени магистрати, към които се отправят негативни внушения и неоснователни нападки във връзка с конкретни дела или кадрови решения. Анализът в доклада на Софийския апелативен район сочи, че планирането, изпълнението и отчитането на дейностите по Комуникационната стратегия са неотнормими към този основен проблем, който не се дължи на липса на базова информация от страна на съдилищата. Като проблем е отчетено и разностилието на електронните сайтове на съдилищата в Апелативен район – София, което от години създава неудобства на ползвателите на страниците, тъй като се откриват разлики в публикуваната институционална информация.

Докладът на Апелативен район – Варна за изпълнение на Плана през 2018 г. сочи, че отчетените чрез индикаторите резултати имат устойчива, последователна и развиваща се политика. През 2018 г. всичките 6 окръжни, 20 районни съдилища и Апелативен съд – Варна надграждат чувствително както по обем, така и по качество на изпълнението практиките за работа с младите хора – ученици и студенти. Инициирани са и нови образователни практики. Общият сбор на събитията само по двата индикатора: „Събития и инициативи, насочени към гражданите“ и „Информационни кампании, насочени към повишаване на осведомеността и правната култура“, е 436 за целия апелативен район, при 311 за 2017 г. Анализът на данните от изпълнението на комуникационните дейности през четвъртата година от прилагането на Комуникационната стратегия показва засилена и устойчива проактивна политика от всички съдилища в Апелативен район – Варна както по отношение на вътрешната комуникация, така и при взаимодействието с важни за съдебната система външни целеви общности.

В отчета на Апелативен район – Бургас пише, че въпреки недостатъчната обективност в индикатора, отчитащ подобряването на комуникацията на съдилищата с медиите, от предложените от съдилищата в апелативния район данни може да се направи извод, че органите на съдебната власт (ОСВ) използват все повече възможностите на медиите, за да популяризират дейността си, добрите практики и постижения и все повече принципите на откритост и прозрачност са водещи в ежедневната работа с медии и общественост.

Акцентирано е върху факта, че поради особеностите на настоящата медийна среда и нейното насищане с новини за дела с висок обществен интерес е напълно обяснимо редуцираното присъствие на положителните информации от

съдилищата, свързани с образователни програми, дни на отворени врати, медиационни срещи, участия в проекти, семинари, обучения, чествания. Направен е извод, че цифровото изражение на медийните изяви на съдилища е безпредметно, тъй като не може да бъде индикатор за усилията на ОСВ в посока прозрачност и откритост.

Отчетът обобщава, че комуникационната политика на съдилищата не бива да бъде приравнявана с тази на корпоративния ПР поради обективните различия в предмета и обекта. Наличието на външен мониторингов анализ за броя публикации в медиите би бил необходим по-скоро за тенденциите и общите изводи относно обществените нагласи, отколкото за това дали съдилищата правят необходимото за своята репутация в медиите. Като илюстрация на тази теза е посочено, че съдилищата от съдебен район Ямбол планират изпълнението на целта подобряване на комуникацията на съдилищата с медиите чрез дейност: „Дозирано присъствие в медиите“, изхождайки от факта, че преекспонирането на работата на съдебната система води до толкова грешни оценки, колкото и при липсата на информация.

Според изводите в отчета на Апелативен съд – Велико Търново през 2018 г. положителните тенденции от предходните години за активна дейност по отношение подобряване на комуникацията с медиите и широката общественост, в съответствие с приетата Комуникационна стратегия на съдебната власт 2014-2020 г., са продължени. Реализирането на тези дейности е извършено както въз основа на предварително планиране, така и в съответствие с възникналите през годината нужди и обстоятелства. Отчетено е намаление в броя на прессъобщенията, което се дължи както на по-малкия брой дела, към които е бил проявяван медиен интерес през годината, така и на някои съображения, свързани с промените в законодателството по отношение на публикуването в интернет на съдебни актове по наказателни дела. Медиите са информирани и за други събития, свързани с работата на съда, като назначаване или освобождаване на съдии, посещения на чуждестранни магистрати, организирани събития от съда. Служителят „Връзки с обществеността“ на апелативния съд е предоставял допълнителна информация, свързана с разпределението и насрочването на делата, с техния ход и с постановените съдебни актове. Продължена е и практиката за изготвяне на видеозапис на разпределението на дела с особено висок обществен и медиен интерес, като през 2018 г. такъв е направен при разпределението на две дела, пише в отчета.

2. Специфични цели

а) Цел „Подобряване на комуникацията с неправителствените организации, професионалните и съсловни организации (включително международни), гражданското общество“

Обосновката за тази цел е, че добрата комуникация с професионалните и съсловни организации, както и с неправителствените, е предпоставка за подобряване на имиджа на органите на съдебната власт. Лидерите на мнение в обществения живот често са представители на тази целева група и провеждането на целенасочени действия за подобряване на комуникацията води до краткосрочни и дългосрочни ползи за широки кръгове от обществото. Стратегията визира дейности за непосредствено участие на гражданите и на техни представители във взимането на ключови управленски решения. Разширяването на обмена на информация със специализираните структури на

Европейския съюз, участващи в сътрудничество или наблюдение на българската съдебна власт, цели развитие и усъвършенстване на работещи преки комуникационни канали за директно взаимодействие по проблеми на реформата на съдебната система и участието на българската съдебна власт в процесите на формиране на общо европейско правно пространство. При изпълнението на целта за провеждане на съвместни инициативи с НПО, професионални и съсловни организации на национално ниво с цел подобряване на двустранната комуникация и проактивна комуникация от страна на съдилищата също се наблюдава значителен напредък, като ръстът е пропорционален – 122 дейности за 2018 г. (при 32 бр. за 2017 г., 17 бр. за 2016 г. и 13 за 2015 г.).

Наборът от специфични цели при изпълнението на Комуникационната стратегия, отбелязани в докладите на съдилищата, и през тази отчетна година, както и през миналата, не е голям и представлява продължение на дейностите по вече осъществени партньорства.

В изпълнение на специфичната цел за подобряване на комуникацията с неправителствените организации, професионалните и съсловни организации ВКС и съдилищата отчитат още участия в международни обучения и утвърдено сътрудничество с Националния институт на правосъдието.

3. Очаквани резултати

През 2018 г. съдилищата в Република България са изпълнили планираните дейности, утвърдени в плановете им за действие по изпълнение на Комуникационната стратегия, по начина, посочен в точки 1 и 2, както и в индикативната таблица. Всички дейности са изпълнени съгласно заложените индикатори за отчитане на реализирането им.

Препоръките от повечето съдилища са обвързани с продължаване на действията за създаване на единна политика и стандарти за предоставяне на информация; дефиниране на понятията комуникационни умения и знания, които следва да бъдат придобити от съдиите и съдебните служители за повишаване на комуникационната им компетентност; създаване на единни правила и стандарти за общуване с медиите; взаимодействие с представители от целевата група от неправителствения сектор, професионални и съсловни организации.

III. Дефиниране на обекта на мониторинга

Представеният мониторинг, както и през миналите периоди, е вътрешен, тъй като в съдилищата не е наличен финансов и експертен ресурс за прилагане на външен или смесен мониторинг, който би гарантирал допълнителна сигурност по отношение на откритостта, обективността, прозрачността и независимостта при оценката на междинните и крайните резултати.

В мониторинга са проследени индикатори, оценяващи последствията от прилагането на Стратегията извън непосредствените ефекти върху преки ползватели и целеви групи. Те могат да включват хора или организации, към които Комуникационната стратегия не е пряко насочена, както и непредвидени въздействия. Отчетени са индикатори за продукти, разработени или в процес на разработка в изпълнение на Стратегията, и индикатори за резултат, отразяващи непосредствените влияния на Комуникационната стратегия върху целевите групи, бенефициентите и преките ѝ адресати.

1. Изпълнение на плановете за действие и Комуникационната стратегия

През 2018 г. съдилищата в Република България са реализирали напълно или частично заложените дейности за изпълнение по плановете им за действие, като в голяма степен са постигнати заложените резултати. Частично са изпълнени дейностите по целите, определени като дългосрочни и средносрочни. Наблюдава се спад на броя дейности, организирани по изпълнение на целите, но се забелязва по-голямо разнообразие на включените външни целеви групи и задълбочаване на съдържанието на проведените събития, както и много по-висока посещаемост на страниците на съдилищата в интернет.

Постигнатите резултати не могат да бъдат отнесени към въпроса дали има промяна в общественото доверие към съдебната система и в каква насока е тя.

2. Отчет за степента на напредък чрез отчитане на всички заложен индикатори за съответния период и установяване на отклонения от заложените резултати/цели

В Механизма за мониторинг и оценката на Комуникационната стратегия на съдебната власт 2014 – 2020 г. са заложен 19 индикатора – в това число за продукти, резултат и въздействие.

В индикативната таблица съдилищата сочат информация по 13 от тези индикатори, тъй като за отчитане на останалите липсва финансов и експертен ресурс.

По отношение на индикаторите за резултат през 2018 г. съдилищата отчитат:

- проведени са общо 249 координационни срещи/разговори на експерти „Връзки с обществеността“ на органите на съдебната власт, включително тези, организирани от ВСС и ВКС. За сравнение, през 2017 г. те са 137, през 2016 г. са 113, а през 2015 г. са отчетени общо 6 такива дейности;

- координираните между органите на съдебната власт медийни изяви и други инициативи, насочени към широката общественост, са 184 бр. (при 126 бр. за 2017 г., 194 бр. за 2016 г. и 186 бр. за 2015 г.).

В отчета и за 2018 г. двата индикатора „Медийни изяви“ и „Публикации и излъчвания в печатните и електронните медии“ са обединени поради установени неясноти и съществени разминавания при отчитането им от апелативните райони през 2016 и 2015 г.:

- медийните изяви, публикациите и излъчванията в печатните и електронните медии са 105 236 бр. (при 90 207 бр. за 2017 г., 34 985 бр. за 2016 г. и 5 855 бр. за 2015 г.);

- проведените обучения за повишаване на квалификацията, свързана с комуникацията с външни и вътрешни публики, са 250 бр. (при 75 бр. за 2017 г., 136 бр. за 2016 г. и 33 бр. за 2015 г.);

- за времето за реакция при комуникационни/медийни кризи съдилищата посочват от 30 мин. до 24 часа (при 15 мин. до 4 часа за 2017 г. и 20 мин. до 12 часа за 2016 г.);

- събитията и инициативите, насочени към гражданите, са 312 бр. (при 175 бр. за 2017 г., 311 бр. за 2016 г. и 249 бр. за 2015 г.);

- информационните кампании, насочени към повишаване на осведомеността и правната култура, са 285 бр. (при 380 бр. за 2017 г., 270 бр. за 2016 г. и 117 бр. за 2015 г.);

- по отношение на взаимодействието между съдилищата и неправителствените организации са отчетени 122 бр. дейности (при 32 бр. за 2017 г., 17 бр. за 2016 г. и 13 бр. за 2015 г.).

Индикаторите за продукти през 2018 г. са отчетени така:

- обслужени запитвания за достъп до обществена информация – общо за всички съдилища – 644 броя (през 2017 г. те са 304 бр., 185 бр. – през 2016 г. и 195 бр. – през 2015 г.);

- проведени обучения за повишаване на квалификацията, свързана с комуникацията с външни и вътрешни публики – 250 бр. (при 75 бр. за 2017 г., 136 бр. за 2016 г. и 33 бр. за 2015 г.);

- вътрешни информационни бюлетени в рамките на съдебната власт – 3 951 броя (при 1 891 за 2017 г., 1 371 бр. за 2016 г. и 1 005 бр. за 2015 г.);

- нови/обновени уебсайтове на органите на съдебната власт – общо 23 бр. (при 32 бр. за 2017 г., 33 бр. за 2016 г. и 5 бр. за 2015 г.);

- честота на обновяването на информацията на страниците в интернет – динамиката остава същата като през 2017 г.: периодите на обновяване варират от 3 пъти дневно до ежеседмично (за сравнение, през по-миналия отчетен период някои съдилища са обновявали ежедневно, някои – когато имат информационен повод, други – ежемесечно);

- информационните системи, осигуряващи онлайн достъп до информация за граждани и фирми – 49 бр. (при 54 бр. за 2017 г., 46 бр. за 2016 г. и 9 бр. за 2015 г.);

- събития и инициативи, насочени към гражданите – общо 312 бр. (при 175 бр. за 2017 г., 311 бр. за 2016 г. и 249 бр. за 2015 г.);

- информационни кампании, насочени към повишаване на осведомеността и правната култура – общо 285 бр. (при 380 бр. за 2017 г., 270 бр. за 2016 г. и 117 бр. за 2015 г.).

Индикаторите, по които не може да бъде отчетен резултат (поради липса на обезпеченост с експертен, технически и финансов ресурс), както и през миналите отчетни периоди, са: успеваемост на прессъобщенията и продължаващи тематични индикации, достигната аудитория по целеви групи, отношение на медиите по темите за съдебната власт, репутация на съдилищата в социалните медии, подобрене на нагласите и отношението на обществеността към органите на съдебната власт.

Постигането на откритост, прозрачност и публичност в дейността не само на съдебната система, но и на всяка друга организация или институция, се базира до голяма степен на достъпността и актуалността на информацията, която се отправя към обществото. По този повод се налага за пореден път да бъде отбелязано, че усложняването чрез „надграждане“ на комуникационните документи, политики и практики на органите на съдебната власт с цел възприемане на максимално високи стандарти в комуникацията на всички нива, носи риск от създаване на пречки за експертите „Връзки с обществеността“ в системата (съдиите и съдебните служители, натоварени с тези функции в звената, където няма експерти) да изпълняват текущите си задължения, защото трябва да събират и систематизират ежедневно информацията, необходима за Механизма за мониторинг и оценката на Комуникационната стратегия. Това категорично намалява гаранцията за нейното устойчиво прилагане.

Повтаря се и другият много значим проблем при реализирането на Комуникационната стратегия – при нейното изработване не е направена т. нар.

финансова обосновка, което е изискване към всеки нормативен акт. Липсата на предварителна преценка за нуждата от експерти и финансов ресурс в съдилищата, които ще я прилагат, натовари изключително много административните ръководители в звената, в които няма ПР специалист. В подкрепа на това становище се обединяват експертите „Връзки с обществеността“ от всички апелативни и окръжни съдилища, като изразяват удовлетворение от решаването на този проблем в края на 2018 г., когато Съдийската колегия на ВСС разкри 18 щатни бройки за длъжност „Връзки с обществеността“ в окръжни съдилища.

IV. Определяне на заинтересованите страни

В планове за действие на съдилищата са заложили цели и дейности, насочени към основните целеви групи на съдебната власт – вътрешни публики, в това число съдии, съдебни служители, и външни – медии, потребители на съдебни услуги, граждани, неправителствени организации, ученици и студенти.

Голямо значение за разбиране на обществения и институционалният контекст за осъществяването и изпълнението на Комуникационната стратегия на съдебната власт 2014 – 2020 г., както и за постигането на нейните цели, има отношението на заинтересованите страни. Взаимодействието с неправителствените организации също е от съществено значение в процеса на реализиране на Стратегията. Всички заинтересовани страни биха могли да допринесат за нейното успешно прилагане и съдилищата в Република България отчитат този факт.

Важно е да се отбележи, че използването само на инструментите за вътрешен мониторинг не гарантира необходимото ниво на достоверност по отношение на изводите и констатациите поради липсата на експертен, финансов и технически ресурс за прилагане на комплексен подход при мониторинга чрез ангажиране на външни експерти.

Чрез предприемане на адекватни мерки в тази посока може да се очаква положителна промяна по отношение на целите, които следва да бъдат реализирани в изпълнение на Комуникационната стратегия на съдебната власт 2014 – 2020 г.

V. Необходими ресурси за изпълнение и препоръки

Както и през миналите отчетни периоди, така и през 2018 г. от координационните срещи на експертите „Връзки с обществеността“ в органите на съдебната власт с административните ръководители и магистратите, поели ангажимента да изпълняват тези функции в звената, в които няма назначени експерти, от неформални разговори и основно от подготвените доклади – анализи на апелативните райони става ясно, че готовността – експертна и финансова, за изпълнение на Механизма за мониторинг и оценка на Комуникационната стратегия на съдебната власт 2014 – 2020 г. не е в необходимата степен, тъй като ресурси – финансови, експертни и материални, за тази дейност не са предварително обсъдени и предвидени.

И през 2018 г. Стратегията отново се изпълнява в условия на рестриктивен бюджет на съдебната власт, което обаче не отменя необходимостта от осигуряване на техническа и финансова обезпеченост на съдилищата за

изграждане на пресофиси, отговарящи на съвременните стандарти и гарантиращи навременна и адекватна реакция на всяка комуникационна ситуация.

VI. Обобщение на резултатите от мониторинга

Отчетът за 2018 г. предоставя анализ на данните от реализирането на комуникационните дейности през четвъртата година от прилагането на Комуникационната стратегия на съдебната власт 2014 – 2020 г. от страна на районните, окръжните, апелативните, военните, специализираните наказателни съдилища и Върховния касационен съд.

След сравнение на резултатите с предишните отчетни периоди може да се направи извод за количествен ръст на проведените и изпълнени дейности по изпълнението на Комуникационната стратегия, без обаче да може да се изчисли ефектът върху обществото и медиите. Трябва да се имат предвид както фактът, че от систематизираните данни на органите на съдебната система личи липса на изградени ясни и унифицирани критерии за изпълнение на Стратегията, така и продължаващата липса на достатъчно предвидени специално за целите на стратегическия документ човешки и финансови ресурси. Тези фактори безспорно оказват влияние и предизвикват нестабилност при отчитане резултатите по заложените в Комуникационната стратегия очаквания и цели.

За поредна година се налага обобщението, че работата по Стратегията и през 2018 г. следва да се оцени от гледна точка единствено на реалистичните цели и реализираните адекватни действия при наличния ресурс, като задължително трябва да се имат предвид ограничените данни за достигнатата чрез дейностите аудитория. Желателно е през 2019 г. да бъде осигурен ресурс за провеждане на представително социологическо проучване, което поне частично да изследва обективно какъв е ефектът от прилагането на Комуникационната стратегия на съдебната власт 2014 – 2020 г. За съжаление, поради липсата на такова изследване преди стартирането на изпълнението ѝ няма да бъде възможно да се направи истинско сравнение на нагласите на обществото към съдебната система в България.

**ЛОЗАН ПАНОВ –
ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД**

ПРИЛОЖЕНИЯ:

1. Обобщени статистически таблици за дейността на съдилищата за 2018 г., приети с решение на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет по Протокол № 11/26.03.2019 г.
2. Статистически таблици за дейността на Върховния касационен съд през 2018 г.
3. Решения, постановени по корупционни дела през 2018 г.
4. Решения, постановени по дела за организирана престъпност през 2018 г.
5. Таблица за изпълнение на Плана за действие на съдилищата в Република България за изпълнение на Комуникационната стратегия на съдебната власт 2014 – 2020 през 2018 г.